

FACULTATEA
DE DREPT
ȘI ȘTIINȚE
ADMINISTRATIVE

UNIVERSITATEA
„DUNĂREA
DE JOS”
DIN GALAȚI

REVISTA
STUDENTEȘCĂ

DONARIS

2020

Disclaimer: Responsabilitatea pentru conținutul studiilor din cadrul acestei reviste aparține exclusiv autorului (autorilor).

Copyright © 2020 Facultatea de Drept și Științe Administrative

Toate drepturile rezervate. Orice reproducere sau copiere totală sau parțială este interzisă fără acordul nostru expres, prealabil și scris.

GALAȚI 7 mai 2020

ECHIPA ORGANIZATORICĂ

CO-ORGANIZATORI

**UNIVERSITATEA DE STAT “B. P. HAȘDEU” DIN CAHUL, FACULTATEA DE DREPT
ȘI ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ, REPUBLICA MOLDOVA**

**UNIVERSITATEA TRANSILVANIA DIN BRAȘOV FACULTATEA DE DREPT,
ROMÂNIA**

COMITET ȘTIINȚIFIC

Prof. dr. FLORIN TUDOR

Prof. dr. CRISTINEL MURZEA

Prof. dr. VIOLETA PUSCAȘU

Prof. dr. MIHAI FLOROIU

Prof. dr. ROMEO VICTOR IONESCU

Conf.dr. GEORGE CRISTIAN SCHIN

Conf.dr. CONSTANȚA MĂTUȘESCU

Conf.dr. SERGIU CORNEA

Conf. dr. ANA ȘTEFĂNESCU

Lect. dr. DRAGOȘ DAGHIE

Lect. dr. ADRIANA STANCU

COMITET DE ORGANIZARE

Prof. dr. LIVIU BOGDAN CIUCĂ

Prof. dr. VIOLETA PUȘCAȘU

Prof. dr. NADIA-CERASELA ANIȚEI

Prof. dr. GHEORGHE IVAN

Conf. dr. GEORGE CRISTIAN SCHIN

Conf.dr. MĂDĂLINA ELENA MIHĂILESCU

Conf.dr. ANDREEA MATIC

Lect. dr. VALENTINA CORNEA

Lect. dr. MIRELA COSTACHE

Lect. dr. CRISTINA PĂTRAȘCU

Lect. dr. ADRIANA STANCU

Lect. dr. MONICA BUZEA

Coordonator sesiune: Lector univ. dr. Valentina Cornea

JURIU

ȘTIINȚE JURIDICE

președinte Conf.dr. NORA DAGHIE

conf. univ dr. OANA GALAȚEANU

Lect. dr. ADRIANA STANCU

Lect. dr. ȘTEFANIA MIRICĂ

secretar: asist dr. NICULESCU LILIANA

ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ ȘI STUDII REGIONALE

Președinte: Lect. dr. VALENTINA CORNEA

Conf.dr. ANDREEA MATIC

Conf.dr. MĂDĂLINA ELENA MIHĂILESCU

Lect. dr. CRISTINA PĂTRAȘCU

Secretar: Lect. dr. ELISABETA SLABU

JUSTIȚIE ȘI GUVERNANȚĂ ÎN STATUL DE DREPT

Secțiune specială pentru studenții programelor de master

Președinte: Conf. dr. GEORGE CRISTIAN SCHIN

Prof. dr. FLORIN TUDOR

Prof. dr. VIOLETA PUȘCAȘU

Prof. dr. ROMEO VICTOR IONESCU

Secretar Lect. dr. VALENTINA CORNEA

CUPRINS

ȘTIINȚE JURIDICE

DREPT ȘI RELIGIE	
Ana-Maria MILITARU	9
TRAFICUL DE PERSOANE	
Andreea-Lorena MUȘAT	16
INTERDEPENDENȚA DINTRE DREPT ȘI RELIGIE	
Andreea-Lorena MUȘAT	25
MUNCA INVIZIBILĂ.	
DREPTUL LA SALARIU PENTRU MUNCA ÎN GOSPODĂRIE	
Diana ȚĂRUȘ	33

ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ ȘI STUDII REGIONALE

METODE DE IMPLICARE A PARTIDELOR ÎN CAMPANIILE ELECTORALE	
Aura-Gabriela ANDREI	45
CALITATEA MANAGENTULUI ÎN SISTEMUL SANITAR ROMÂNESC	
Tudor-Ionut BURLIBASA	52
MODALITĂȚI DE PROMOVARE A FEMEILOR ÎN STRUCTURILE POLITICE	
Iulia Andreea FOTACHE	60
SUSTENABILITATEA AJUTOARELOR SOCIALE	
Lorena Daniela LUPOAIE	67
CONCUBINAJUL	
Olesea Russu	73
LIMBAJUL TOTALITAR ÎN URBANISM:	
IMPLICAȚIILE PSIHOSOCIALE ALE CONSTRUIRII CASEI POPORULUI	
Oana Violeta TIRON	84

ȘTIINȚE JURIDICE

DREPT ȘI RELIGIE

Ana-Maria MILITARU

Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice, Drept, anul II

Coordonator: Lector dr. Andreea-Elena Matic

Rezumat: *Dreptul și religia constituie și încearcă să încadreze conștiința umană în toate domeniile vieții private și sociale. De-a lungul istoriei, între drept și religie, cele două mari puteri, a existat o legătură indispensabilă și indestructibilă. Atât dreptul cât și religia își au originea în necesitatea unor reguli, a unor norme care să reglementeze conduita oamenilor în societate. Aceste norme poartă numele de rituri în religie și de proceduri în drept. Pe când preceptele religioase privesc, chiar și la nivelul sancțiunii, raportul omului cu divinitatea, cele juridice au în vedere relația individului cu grupul social, care îl și sancționează, de altfel. Deși astăzi între drept și religie nu mai există aproape niciun raport formal, între cele două se păstrează o legătură latentă, prin substratul lor comun mistic. Concluziile pun accentul pe ideea de bază care se desprinde din studiu, aceea că dreptul și religia sunt corelate și prin statutul lor de discipline normative, morale și sociale, dar și prin scopul lor comun de a aduce în societatea umană pace și liniște, cadru de normalitate și bună conviețuire.*

Cuvinte cheie: *drept, religie, normă, credință, necesitate*

Necesitatea dreptului și a religiei

În general, în doctrină¹ se arată că există două modalități de a fundamenta dreptul: „prima constă în a-i căuta rațiunea în istorie” și este o viziune de origine anglo-saxonă, iar a doua „constă în a căuta un fundament rațional”, aceasta din urmă, întâlnindu-se, de regulă la jusnaturaliști, fiind o fundamentare filosofică.

Legea persistă în teoria juridică și în conștiința colectivă pentru că se fundamentează pe o tradiție culturală comună a majorității statelor europene. Tradiția culturală își găsește originea în gândirea grecească despre lege (noțiunea filozofică a dreptului natural), în tradiția ebraică (legea divină, legea-poruncă) ale cărei referințe nu au încetat să încurajeze gândirea juridică de la Sfântul Toma și Hobbes sau Hegel. Prin urmare, concepția romană asupra legii (Legea celor XII table și Codul lui Iustinian) a inspirat direct modelele juridice ale familiei „romano-germane” în cadrul căreia se regăsește și dreptul românesc. Tradițiile filosofice și cele istorice

¹Y. Ch. Zarka, *Le droit naturel moderne*, în „Naissances de la modernité”, sous la direction d'Alain Renaut, Calmann-Lévy, 1999, p.281.

au impus imaginea unui legislator prestigios și au imprimat în mod simultan legii o forță care conferă originalitate tradiției juridice a țării noastre și a țărilor din aceeași familie.

Dreptul este un fenomen ce variază în raport cu dezvoltarea societății, cu gradul de civilizație al acesteia, dar în același timp prezintă legături și cu celelalte științe sociale.

Interacțiunea dintre drept și religie a fost necesară datorită rolului esențial pe care îl joacă religia în sistemele socio-politice și juridice contemporane, dovadă este faptul că legea poate fi influențată în mod semnificativ și legitim de religie. Prin urmare, impactul religiei asupra legislațiilor unei țări nu poate fi subestimat deoarece este evident în viziunile și mișcările politice inspirate din punct de vedere religios.

Atât dreptul cât și religia își au originea în necesitatea unor reguli, a unor norme care să reglementeze conduita oamenilor în societate. Aceste norme poartă numele de rituri în religie și de procedură în drept. Cele două fenomene își au originea și existența în credința în sistemul mistic al puterii divine, superioare oricăror altor puteri. Normele religioase și normele juridice au fost la început identice, însă odată cu trecerea timpului s-au diferențiat.

Autoritatea dreptului, în general, și a normelor de drept în special, se bazează pe trei categorii de forțe, respectiv: pe forța materială, pe forța rațiunii și pe forța mistică. Forța materială (forța fizică) este elementul specific și indispensabil dreptului, care îi conferă autoritate exclusivă. Cu toate acestea, se apreciază că forța materială a dreptului este eficientă numai cu referire la o categorie mai restrânsă de persoane, marea clasă a acestora (majoritatea) fiind reprezentată de cei ce acordă sprijinul moral dreptului, prin subordonarea la dispozițiile sale. În baza forței materiale și în strânsă colaborare cu aceasta se află forța rațiunii, reprezentată de consensul rațional al membrilor societății care se supun dispozițiilor normative ce li se adresează, ca purtători ai rațiunii. Forța mistică este forța bazată pe sentimentul, pe credința că respectarea unei reguli de conduită reprezintă respectarea unei porunci divine.

Legătura dintre drept și religie este dată tocmai de faptul că cele două instituții au la bază sentimentul mistic¹. La începutul existenței sale, dreptul s-a confundat cu religia, în sensul că normele care-l alcătuiau erau considerate ca fiind emanația divinității. În același timp, guvernării și oamenii dreptului erau preoți, iar cele mai importante acte juridice erau supuse sancțiunii divinității. Conexiunea dintre cele două discipline, dintre credința religioasă și cea juridică, a fost atât de strânsă încât funcțiile preoțești și cele juridice erau aproape contopite. În antichitatea romană, violarea legii era considerată ca fiind o ofensă adusă divinității.

Relația dintre drept și religie a variat însă de-a lungul istoriei, de la un popor la altul, de la o epocă la alta, generând marile doctrine și școli de drept. Instituțiile statului s-au laicizat treptat și astfel a intervenit demarcarea între funcțiile și instituțiile laice și cele religioase.

Evoluția raportului religie – drept

Evoluția raportului între drept și religie a avut mai multe faze:

Faza confuziei totale a dreptului cu religia – în dreptul public

¹Dacă examinăm marile doctrine (K. Marx, G. Sorel, A. Comte, etc.), constatăm că au un oarecare suflu mistic.

Această confuzie s-a manifestat sub două forme: teocrația care reprezintă guvernarea directă prin zei (la egipteni faraonul era considerat ca fiind un adevărat zeu, iar la evrei societatea era guvernată de Iehova) și suveranitatea de drept divin era guvernarea directă prin reprezentanții divinității, fiind întâlnită la perși, greci, chinezi și romani. Autoritatea se exercita de către persoane care o dețineau de la divinitate, iar poporul care se supunea acesteia, se supunea de fapt voinței divinității. La chinezi, împăratul era „fiul cerului”, iar la indieni împăratul era trimisul zeului Ra pe pământ. La babilonieni împăratul Hammurabi¹ era reprezentantul Dumnezeului suprem. Legile la greci erau opera divinității, iar regii erau de origine divină.

În perioada regalității, a republicii și a Imperiului Roman, magistrații și toți funcționarii, deși erau aleși de popor, erau și preoți în același timp, iar legile emise aveau valoare numai după consultarea prealabilă a divinității. Din caracterul religios al dreptului la romani a rezultat și caracterul lui imuabil, veșnic.

După cum se știe, în anul 449 î.e.n. au fost publicate "leges XII tabularum"² gravate în table de aramă, care au fost fixate la vedere.

Așadar, de-abia de la această dată am putea vorbi de o distincție între ceea ce este permis sau îngăduit de zei și ceea ce nu este permis de lege (per legem non licet), deși orice act de supunere față de voința legiuitorului roman înseamnă încă o supunere față de voința Divinității. În ceea ce privește principiul egalității cetățenilor, a fost menționată și „această lege pe care se sprijină impresionantul edificiu al dreptului roman, nu a fost abrogată niciodată. Din punct de vedere formal, ea a fost în vigoare vreme de 11 secole”.

Sensul inițial pe care îl exprima noțiunea de „lex”, adică de supunere față de voința zeilor, a fost într-adevăr exprimată și materializată de legiuitor și în epoca imperiului³ când, cel puțin în epoca principatului⁴, întreaga putere a fost concentrată în mâinile împăratului, conducătorul autocrat al statului, cel "sfânt" (Augustus), venerat în virtutea alegerii sale prin voința zeilor. De altfel, în această perioadă, deși senatul și vechile magistraturi supraviețuiesc, „ele nu sunt altceva decât un paravan în spatele căruia se camuflează monarhia”, instituție pe care romanii de odinioară o considerau ca și alte popoare din vremea respectivă voită de Divinitate, de unde așadar și faptul că legea dictată de aceasta nu era finalmente altceva decât expresia voinței divine.

Faza emancipării treptată a dreptului de religie

Odată cu creșterea și mobilitatea populației, cu formarea de clase sociale, a apărut necesitatea elaborării de acte și proceduri necesare pentru cei care nu erau considerați cetățeni romani, fapt ce a dus la pierderea caracterului religios al acestora. Dacă dreptul privat se

¹Celebru în Babilonul antic a fost Codul lui Hammurabi, regele Babiloniei, care se încheie astfel: „Dacă acest om nu acordă atenție cuvintelor mele scrise pe monumentul meu ... Dumnezeul suprem, care a instituit domnia mea, să-i ia strălucirea suveranității, să-i sfarme sceptrul și să-i blestem soarta...”, a se vedea, Robert E. Harper, *The cod of Hammurabi, King of Babilon, New York, 1995.*

²Legile celor XII Table.

³27 î.e.n.-565 e.n.

⁴27 î.e.n. și 284 e.n.

eliberează treptat de religie, dreptul public rămâne în continuare strâns legat de aceasta. Funcțiile publice rămân sub protecția religiei, iar cele mai importante acte publice se fac sub auspiciile zeilor a căror voință era interpretată după cum dictau interesele politice ale vremii. Împărații romani și-au luat titlul de *divus*¹, iar consulii și împărații erau investiți de Senat cu putere în numele divinității. Creștinismul a dat o grea lovitură acestui regim, acesta fiind prima religie care s-a dezintegrat de drept, în perioada în care creștinii au luptat împotriva persecuțiilor. Cu timpul însă, religia tinde să se confunde cu dreptul, iar monarhii și Papii justificau autoritatea prin voința lui Dumnezeu.

În Evul mediu și epoca modernă, dreptul public a continuat să se sprijine pe religie. Deși influența religiei s-a manifestat în această perioadă în special asupra dreptului public, anumite instituții de drept privat (*căsătoria*², *testamentul*) s-au bazat pe religie, pe considerente morale și de esență religioasă.

De o reală distincție între „*fas*” și „*lex*”, nu putem vorbi decât de-abia din secolul al IV-lea, când religia creștină devine religia Imperiului roman (anul 380). Împăratul a continuat să fie însă considerat „*Unsul lui Dumnezeu*”³ până la prăbușirea Imperiului Roman de Răsărit (bizantin), în anul 1453, de unde ideea a fost de altfel transferată în toate statele din Europa, inclusiv la romani, iar legile au continuat să fie emise în numele divinității și al legiuitorului, alias împărat, domnitor, principe etc.

Faza separării complete a dreptului de religie

Această fază începe odată cu Revoluția franceză din 1789 când filozofii apreciau că puterea este de origine omenească, iar suveranitatea este un drept popular. Deși în acea perioadă, în formă, religia se desparte de drept, în fond a apărut o religie nouă consacrată de Revoluție.

Reprezentantul școlii dreptului natural Léon Duguit, afirma că „Revoluția a substituit dreptul divin al oamenilor cu dreptul divin al regilor”, iar „suveranitatea națională a devenit un fel de mit religios”. Atât doctrinele morale, cât și cele politice și sociale aveau o bază mistică care de fapt, le susținea. Mai târziu, religia democratică creată de Revoluția franceză este înlocuită de mistica socialistă.

În prezent

Influența religiei asupra normelor juridice actuale o regăsim nu doar la nivel constituțional, ci și în dreptul civil, în dreptul familiei și în dreptul penal. De exemplu, chiar dacă în contemporaneitate concubinajul apare ca realitate socială incontestabilă, iar o parte a doctrinei de specialitate pledează pentru recunoașterea juridică a acestuia, totuși, *căsătoria* rămâne singura formă de constituire a familiei întrucât nici în Codul familiei de la 1954 și nici

¹divin.

²Astfel, alături de *căsătoria cu caracter religios* apare *căsătoria bazată pe vânzare*; *testamentul religios este înlocuit cu un act lipsit de acest caracter*; *contractul prin jurământ se transformă în contract verbis-stipulație etc.*

³cf. can. 69 Trulan.

în Codul civil în vigoare nu a fost recunoscută expres relația de concubinaj, condamnată de altfel constant și vehement de religie. Aceste aspecte au traversat timpul, astfel încât se regăsesc și în Constituția statului actual.

Dispozițiile constituționale reflectă în termeni generali legătura dintre drept și religie. Astfel, articolul 29 din Constituție stipulează că: „Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngădite sub nicio formă...”, iar art. 32 alin. (7) consacră libertatea învățământului religios și, nu în ultimul rând, art. 48 alin. (2) relația dintre căsătoria religioasă și aceea civilă, în sensul că prima nu poate avea loc decât după a doua.

Drepturile omului, „această religie civilă care unește toate sufragiile și inspiră toate bunele voințe”¹, sunt prevăzute atât de legea naturală, de legea moral-religioasă², cât și de normele juridice internaționale și naționale. Între aceste drepturi ale omului, la loc de frunte se află și dreptul de a avea și manifesta o credință religioasă, în mod individual sau colectiv, prin cult religios.

Diferențele și influențele dintre religie și drept

Religia, ca atare, nu este un sistem normativ, dar are o stransă legătură cu elaborarea normelor juridice. Decalogul și Coranul conțin nu doar precepte religioase, ci și norme juridice. Dreptul hindus se află sub influența religiei brahmanice, dreptul musulman cuprinde reguli desprinse din Coran.

Spre exemplu, la creștini în Biblie, noțiunea de Torah („nomos” sau „lex” pentru versiunile greacă sau latină) ce au un sens apropiat noțiunii de drept, apare sub forma unei legislații, a unui comandament al lui Dumnezeu „Cele 10 porunci” cuprind reguli ordonate de divinitate care sunt prezente în zilele noastre în legislațiile moderne: „Să nu ucizi”, „Să nu furi”, „Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău” iar încălcarea lor se transformă în fapte ce pot fi sancționate penal. Este necesar să se facă distincția între dreptul de esență religioasă, cum este cel musulman sau hindus, și dreptul eclesastic, ce desemnează ordinea juridică interioară a comunităților religioase.

Este adevărat că normele religioase, cele morale și cele juridice sunt într-o stransă interdependență. Sunt domenii în care religia și dreptul sau religia, morala și dreptul se suprapun. Este cazul relațiilor din căsătorie sau a infracțiunilor referitoare la persoană: lovirea, omorul, violul. Totuși, există reguli de drept a căror legătură cu religia ar fi greu de demonstrat, cum este cazul dispozițiilor codului rutier.

Existența zonelor în care dreptul și religia se pot suprapune fac utile câteva reflecții cu privire la diferențele și influențele dintre cele două domenii. În țările în care societatea este puternic influențată de religie, cum este cazul statelor arabe, a Indiei sau a colectivităților arhaice, distincția între normele juridice și comandamentele religioase este dificil de făcut. În schimb, în alte culturi, separația dintre cele două zone normative a devenit nu numai posibilă,

¹ Al. Finkelkraut, *Autour des droits de l'homme*, în „*Malaise dans la civilisation. L'extrême droit*”, Éditeur Campagne Première, Paris, 2001, p.65.

² N. Dură, *Drepturile și libertățile fundamentale ale omului și protecția lor juridică*, în „Ortodoxia”, LVI (2005), nr. 3-4, p.11.

dar și utilă. Astfel, în cultura europeană, de origine creștină, ar fi dificil de conciliat noțiunea de legitimă apărare, spre exemplu, cu preceptul creștin al întoarcerii și celuilalt obraz. Bineînțeles, există și aici cazuri în care normele religioase și cele juridice au același conținut: nu fura, nu ucide, etc.

Alți factori generali care contribuie la întărirea relației dintre religie și drept includ dragostea în legea seculară care este evidentă cu Vechiul Testament al Bibliei. În societatea contemporană, structurile juridice ale unui anumit stat sunt folosite în principal ca instrumente de control a subiecților.

Deși astăzi este indiscutabil că între drept și religie nu mai există aproape niciun raport formal, așa cum argumenta profesorul Alexandru Vallimarescu, între cele două se păstrează o legătură latentă, prin substratul lor comun mistic. Astfel, susține autorul citat, respectarea dreptului, chiar și a celui laic, se bazează nu numai pe raționament și observație, ci și pe sentiment și intuiție, căroră Alexandru Vallimarescu le dă numele de „sentiment mistic”.

Pe aceeași idee, François Terré este de părere că dreptul nu e doar cunoaștere, ci și credință, chiar dacă la ea nu aderăm toți, cel puțin nu cu aceeași convingere, „dreptul se caută mereu în tot ceea ce-l determină și-l califică: divinitatea, natura, rațiunea, timpul.”

Concluzie

Din analiza comparativă a celor două instituții, dreptul și religia, se pot contura unele asemănări: și normele juridice și normele religioase sunt generale și impersonale, ele impun un tip de conduită generală și abstractă. De asemenea, normele juridice se adresează oamenilor, subiecte generice, iar normele religioase se adresează oamenilor ca subiecte religioase. Totuși, există și anumite deosebiri, cum ar fi faptul că normele juridice sunt adoptate și abrogate după o anumită procedură de către organele etatice legiuitoare, în timp ce normele religioase nu sunt supuse adoptării și abrogării, pe când normele religioase sunt atemporale, iar durata normelor juridice este influențată de anumite condiții sociale, economice și politice.

Tot astfel, respectarea normelor religioase are ca sursă gradul de credință religioasă al oamenilor, iar respectarea normelor juridice se bazează în primul rând pe obligativitatea lor, care este condiționată de o serie de factori precum: forța publică care le-a emis și le aplică, dar și conștiința fiecărui individ, obligativitatea normelor religioase derivând din forța credinței oamenilor. De asemenea, normele juridice sunt fixate în formulări riguroase, au o structură internă proprie și o formă tehnică specifică, ceea ce nu este specific în cazul normelor religioase. În acestea din urmă nu se regăsesc valori juridice, pe când în normele juridice se regăsesc valorile religioase.

Din cele mai vechi timpuri, religia și sistemul juridic au funcționat concomitent, având scopuri comune: adevărul, dreptatea, grija față de aproape, bunătatea, autoevaluarea și conștientizarea repercursiunilor faptelor săvârșite. Religia a influențat major nu numai sistemul juridic, dar și oamenii, din punct de vedere spiritual, moral și chiar financiar.

Consider că legile, drepturile și protecția oricărei ființe vii, pedepsele dobândite pentru ispășirea infracțiunilor reprezintă măsuri impuse de oameni cu scopul de a crea pace și liniște,

cadru de normalitate și bună conviețuire, adică exact ceea ce propovăduiește religia cu normele sale spirituale, singura diferență fiind pedeapsa, în primul rând una palpabilă, concretă, impusă și aplicată de oameni, în al doilea rând una ipotetică și probabilă, „promisă” de divinitate.

REFERINȚE:

1. Dogaru, Lucreția, *Teoria Generală a dreptului*, Note de curs – 2009;
2. Dură, Nicolae, *Drepturile și libertățile fundamentale ale omului și protecția lor juridică*, în „Ortodoxia”, LVI (2005), nr. 3-4;
3. Finkielkraut, Alain, *Autour des droits de l’homme*, în „Malaise dans la civilisation. L'extrême droit”, Éditeur Campagne Première, Paris, 2001;
4. Văllimărescu, Alexandru, *Studiu asupra raporturilor dreptului cu alte discipline*;
5. Zarka, Yves Charles, *Le droit naturel moderne*, în "Naissances de la modernité", sous la direction d'Alain Renaut, Calmann-Lévy, 1999.

TRAFICUL DE PERSOANE

Andreea-Lorena MUȘAT

Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice, Drept, anul II

Coordonator: Lect. dr. Adriana STANCU

Rezumat: *Traficul de persoane, în toate formele lui, este un fenomen de criminalitate organizată, care nu cunoaște granițe și care implică o infracțiune gravă ce aduce atingere demnității, integrității fizice și chiar psihice, libertății și securității persoanei. Deși greu de crezut, în ciuda evoluției enorme a societății și al progresului imens în încercarea combaterii traficului de persoane, în zilele noastre, traficul de persoane nu numai că persistă, însă ia o amploare îngrijorător de mare. Într-o societate în care banii primează, acest fenomen infracțional este animat de dorința arzătoare a unor oameni fără scrupule de a obține foloase materiale prin orice mijloace. Oricât de paradoxal ar părea, pentru secolul nostru, sintagma „trafic de ființe umane” este reală. În pofida incriminării acestei infracțiuni în legislația actuală, ființe din întreaga lume sunt reduse la condiția de marfă, vândute și negociate, ca fiind simple obiecte, exploatate sub forme ce amintesc de comerțul cu sclavi prezent între secolele XVI- XIX.*

Cuvinte cheie: *infracțiune gravă, societate, exploatare, ființe umane, libertate*

Introducere

Conform art. 210 din Codul Penal în vigoare, traficul de persoane reprezintă „recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unei persoane în scopul exploatării acesteia, săvârșită prin constrângere, răpire, inducere în eroare sau abuz de autoritate, profitând de imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința ori de starea de vădită vulnerabilitate a acelei persoane prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase în schimbul consimțământului persoanei care are autoritate asupra acelei persoane.¹”

Traficul de persoane este o problemă globală și una dintre cele mai rușinoase infracțiuni care există, deoarece privează de demnitatea lor milioane de oameni din întreaga lume. Traficanții înșală femei, bărbați și copii din toate colțurile planetei și le exploatează zilnic prin diferite forme. În timp ce cea mai cunoscută formă a traficului de persoane este exploatarea sexuală, sute de mii de victime sunt exploatate pentru muncă forțată, aservire domestică, cerșetorie sau prelevare de organe.

¹ Ciobanu Petruț, *Codul Penal- Codul de Procedură Penală*, București, Editura Rosetti, 2019, p. 106.

În prezent, traficul de persoane este o industrie răspândită la nivel global, a doua după traficul de droguri, iar acest lucru se datorează faptului că „marfa” poate fi vândută și revândută, asemenea unui bun neconsumabil.

Există multiple forme ale traficului de persoane printre care se numără: traficul de persoane în scopuri sexuale, trafic de forță de muncă, trafic de organe, trafic de copii în scopul exploatării lor prin pornografie infantilă, cerșetorie, sclavie și prin alte forme. La nivel global, se estimează că 43% dintre victime sunt exploatare în scopuri sexuale, iar doar 32% care sunt exploatare în scopuri economice. Majoritatea victimelor sunt reprezentate de femei, iar acest lucru se poate datora concepției sociale tradiționale de asigurare a sexului feminin de către părinți, iar mai apoi de către soți.

Din punct de vedere al drepturilor omului, traficul de ființe umane implică: sclavie, muncă forțată, violență, abuz de încredere și agresiune fizică și psihică, iar miza este reprezentată de interese financiare.

Traficul de ființe umane este un fenomen al criminalității care se derulează în mod organizat în cadrul unor grupuri infracționale. Fără îndoială, grupările organizate nu reprezintă o noutate pe continentul nostru, studiile efectuate în unele state demonstrând existența unor grupări infracționale în întreaga perioadă modernă. Ceea ce caracterizează în prezent Europa este creșterea numărului grupărilor infracționale organizate, multiplicarea activităților desfășurate de acestea și trecerea de la acțiunea pe teritoriul unui singur stat la nivel internațional. Un procent semnificativ dintre aceste grupări organizate activează fie exclusiv în domeniul traficului de persoane, fie și în acest domeniu, în paralel cu alte activități infracționale. Fenomenul traficului de persoane și grupările infracționale ce operează în acest domeniu prezintă diverse caracteristici ce variază în funcție de particularitățile sociale ale țării de recrutare și de exploatare a victimelor, de țara de proveniență a traficantilor, dar și de politicile concrete în domeniu.

Scurt istoric al traficului de persoane

Înrobirea oamenilor de către alți oameni datează încă de la începutul civilizației. Sclavia poate fi găsită în texte religioase, precum Biblia și Coranul. Cel mai mare comerț cu sclavi înregistrat a fost cel al Europei coloniale și al Americii. Întrucât Lumea Veche a început să urmărească un număr din ce în ce mai mare de stimulente pentru afaceri din Lumea Nouă, nevoia de forță de muncă ieftină a crescut. Conceptul de trafic nu este unul nou și a fost pentru prima dată utilizat în secolul XVI, în calitate de sinonim pentru comerț. Astfel, acest termen nu avea conotații negative. Totuși, către secolul XVII, traficul a început a fi asociat cu vânzarea ilicită sau neloială a mărfurilor. Deși la începuturi, prin trafic se înțelegea, în mare parte, vânzarea de droguri și arme, către secolul XIX această noțiune mai includea și comerțul cu ființe umane tratate ca bunuri și vândute în sclavie. Între începutul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVIII-lea, aproximativ 6 milioane de oameni au fost transportați ca sclavi din Africa în America și Europa¹. Acest comerț „tradițional” cu sclavi a fost scos în afara legii spre finele secolului XIX. La începutul secolului XX, termenul de trafic, de cele mai multe ori,

¹ Karie Kabance, *Globalizarea traficului de persoane în scopul exploatării sexuale*, 2014, p. 5.

se referea la „comerțul de sclavi albi”, care reprezenta circulația peste frontierele internaționale a femeilor și copiilor în scopul prostituției. Doar spre sfârșitul anilor 1990, traficul a fost asociat cu prostituția și exploatarea sexuală a femeilor și copiilor. În ceea ce privește legislația, termenul „comerț cu sclavi albi” a apărut pentru prima dată la Conferința de la Paris din 1902, unde a fost inițial elaborat Acordul internațional pentru suprimarea traficului de sclavi albi și, în consecință, a fost adoptat în 1904 de 13 state. Cu toate acestea, termenul se limita la lupta împotriva comerțului cu femei nevinovate albe pentru exploatarea sexuală. În mod evident, prostituția în această perioadă a coincis cu un număr tot mai mare de prostituate migrante non-albe. Ca urmare, a fost propus termenul de trafic de femei și copii, pentru a rezolva confuzia, în timpul Conferinței Internaționale privind traficul de persoane de la Geneva din 1921, în care a fost adoptată noua măsură în domeniu.

Documente și instituții referitoare la traficul de persoane

Desigur, un astfel de fenomen prin care se încalcă o serie de drepturi ale omului, cum ar fi demnitatea persoanei, dreptul la libertate și securitate, dreptul la integritate fizică și psihică, dreptul la alegerea unei profesii, trebuie contextualizat și legislativ intern și internațional, nu numai social-economic și cultural-educațional. Înainte de toate, traficul de ființe umane este un fenomen social din punct de vedere al efectelor pe care le produce la nivelul grupului social. Această inițiativă de consolidare a legislațiilor a însemnat, în principal, criminalizarea traficului de persoane, precum și o creștere a drepturilor și sprijinului acordat victimelor. În timp ce unii consideră acest lucru drept cel mai bun mod de acțiune, alții susțin că există și alte aspecte ce trebuie abordate astfel încât măsurile de combatere a traficului și de protejare a victimelor să fie cu adevărat eficiente.

În epoca modernă, pe plan internațional a existat o preocupare permanentă pentru combaterea fenomenului privind traficul de ființe umane, chiar dacă datorită unor prejudecăți existente la acea vreme în societate, era foarte greu să se obțină un consens în această direcție.

Primul document internațional în acest domeniu datează din anul 1904, când s-a încheiat Acordul Internațional pentru suprimarea comerțului cu sclavi albi. Având în vedere ineficiența acestuia, în anul 1910 a fost adoptată Convenția Internațională pentru suprimarea comerțului cu sclavi albi prin care cele 13 țări participante se obligau să condamne persoanele care se ocupau cu astfel de activități.

Sub îndrumarea Ligii Națiunilor, în anul 1921, s-a încheiat Convenția Internațională pentru suprimarea traficului de copii și femei, iar în anul 1933 s-a încheiat Convenția Internațională pentru suprimarea traficului de femei care au atins vârsta majoratului.

După constituirea Organizației Națiunilor Unite, în acest domeniu au fost elaborate o serie de documente internaționale extrem de importante. Astfel, în anul 1949 a fost adoptată Convenția Națiunilor Unite pentru suprimarea traficului de persoane și exploatarea prostituției altor persoane, iar la 15 noiembrie 2000 a fost adoptată, la New York, Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane în special al femeilor și copiilor, act adițional al

Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, precum și Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe cale terestră, a aerului și pe mare.

De asemenea trebuie să menționăm că într-o serie de documente importante ale O.N.U. s-a făcut referire la interzicerea traficului de ființe umane. Putem enumera în acest sens: Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948), Pactul cu privire la drepturile civile și politice (1966), Pactul cu privire la drepturile economice, sociale și culturale¹.

Pe plan european, au fost adoptate, de asemenea, o serie de documente importante în acest domeniu, dintre care amintim: Convenția europeană cu privire la drepturile și libertățile fundamentale ale omului(1950), împreună cu protocoalele adiționale, Convenția europeană pentru combaterea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor 1997, Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane(2005).

România nu numai că a aderat la toate aceste documente internaționale, ci a adoptat o legislație în concordanță cu acestea, fiind în măsură să combată în mod eficient acest fenomen.

Astfel, prin Ordinul Ministrului Justiției nr.1806/2004 a fost înființată rețeaua judecătorilor specializați în soluționarea cazurilor de trafic de persoane, aceasta fiind formată din 56 de judecători, câte un judecător de la fiecare curte de apel și tribunal.

În acest sens, România se străduiește prin înființarea unor instituții care să vină în sprijinul combaterii traficului de persoane. În anul 2006 a fost înființată Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane (ANÎTP), pentru o mai bună coordonare a activității instituțiilor de stat împotriva traficului de ființe umane. Agenția are sarcina de a coordona aplicarea Planului național de măsuri și de a armoniza politicile naționale în domeniul combaterii traficului de persoane. Printre obiectivele acesteia se numără înființarea unei linii telefonice de urgență națională în probleme de trafic de persoane. La activitatea Agenției iau parte mai multe ministere, printre care Ministerul Muncii, Ministerul Educației și Ministerul Sănătății.

Cauze

Expansiunea traficului de persoane care, în prezent, se află pe locul doi ca și sursă ilegală de venit la nivel mondial, este acționată de un amestec în ceea ce privește circumstanțele sociale. Aceste circumstanțe, numite determinanți sociali sunt condițiile sociale, economice, politice și de mediu care modelează modul în care oamenii trăiesc, cresc și muncesc. Acestea afectează, în cele din urmă, vulnerabilitatea oamenilor în fața traficantilor.

Cauzele și factorii de risc care au determinat nu numai apariția acestui fenomen, ci și menținerea lui, sunt multiple. În Strategia națională împotriva traficului de persoane pentru perioada 2006-2010, aprobată prin H.G. nr.1654/2006², se arată că abordarea fenomenului de

¹ Bârsan Corneliu, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole, vol.I, Drepturi și libertăți*, Ed. All Beck, București, 2007, p. 139.

² M.Of. nr. 1083 din 4 decembrie 2006.

trafic de persoane pomește de la o bună cunoaștere a cauzelor generatoare și a factorilor favorizanți¹.

Factorii de risc ai traficului de persoane sunt grupați în factori macrosociali, microsociale și individuali.

Factorii macrosociale sunt cei care au un grad ridicat de generalitate și se referă la: scăderea drastică a nivelului de trai al populației și șomajul, lipsa sau insuficiența unor programe educaționale relevante sau chiar abandonul familial. În România, înrăutățirea condițiilor socio-economice a determinat o mare parte a populației să considere emigrarea ca unica oportunitate de atingere a unui standard decent de viață. În condițiile în care existau numeroase bariere în acest sens, migrația ilegală și apelul la persoane sau rețele care să favorizeze acest lucru precum și integrarea pe piața muncii din străinătate pare o alegere rațională pentru multe persoane, în special femei. Predominanța acestui fenomen, mai ales în rândul femeilor este dată de lipsa oportunităților pe care o au de înfruntat în România, dar și de aparența unor oportunități mai mari în străinătate cum ar fi posturi de muncă menajeră pentru practicarea cărora nu este nevoie de specializare.

Factorii microsociale sunt plasați la nivelul unor grupuri sociale și dintre aceștia fac parte sărăcia, nivelul redus de educație, comportamente deviante precum alcoolism, consumul de droguri sau violența domestică. Consider că principalele cauze care facilitează traficul de persoane sunt strâns legate de condițiile de mediu în care oamenii locuiesc dar și de relațiile pe care aceștia le au cu familia. Educația este una dintre principalele cauze ale traficului mai ales în rândul persoanelor minore. Familia care are un nivel de educație precar, nu dispune de informațiile care pot ajuta la prevenirea situațiilor în care proprii copii ar fi o momeală perfectă pentru oamenii cu intenții rele asupra lor. Pe lângă faptul că școala ajută la dezvoltarea bagajului de cunoștințe a unui individ, aceasta oferă informații despre tot felul de subiecte care ar ajuta la evitarea posibilelor riscuri la care copiii sunt expuși. Dacă părinții nu-și răpesc puțin din timpul liber pentru a petrece câteva minute alături de copilul lor pentru a-l asculta, pentru a se juca împreună, pentru a afla cum i-a fost ziua, pentru al sprijini, copilul va căuta un înlocuitor al familiei pentru a primi afecțiunea și suportul de care acesta are nevoie. În astfel de situații, uneori, copilul cade pradă unor posibili traficanți. Sărăcia, este și ea un mediu favorizant, afectând întreaga familie. Membrii familiei se simt presați să accepte orice mijloc prin care să-și asigure un trai decent. De asemenea devianța, ca problemă socială este o altă cauză a traficului de persoane, iar ea a fost abordată de către sociologi. Ea reprezintă obiectul de studiu al mai multor discipline cu caracter socio-uman, la rândul ei având un caracter moral și poate fi înțeleasă ca ansamblul abaterilor și încălcărilor de norme sociale sancționate penal. Astfel a ajuns în atenția cercetătorilor care s-au îndreptat spre preocuparea de a înțelege de ce locul în care trăiești joacă un rol primordial în această problemă. Rezultatele cercetării îi determină să spună că locul de domiciliu este un bun indicator al destinului probabil al individului, în cartierele sărace delincvența, violența, consumul de droguri și de alcool reprezintă o tradiție socială, viitorul oamenilor fiind compromis. Soluția pentru diminuarea acestui fenomen vizează însuși remodelarea mediului social.

¹ Gîrbuleț Ioan, *Traficul de persoane, Doctrină. Jurisprudență*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p.36.

A treia categorie de factori ce influențează apariția acestui fenomen sunt factori individuali și sunt extrem de diverși, ca de exemplu: discrepanța între nivelul de așteptări și resursele disponibile pentru atingerea acestora prin mijloace legitime, disponibilitatea de a încălca unele norme legale în vederea unui loc de muncă în străinătate și lipsa de informare privind riscurile asociate, dorința de aventură sau presiunea anturajului sau lipsa de încredere în forțele proprii ori un complex de inferioritate.

Etapele procesului de trafic de ființe umane

Procesul de trafic de persoane are mai multe etape, fiecare însemnând o grea încercare pentru victime, însă vom vedea în continuare că abuzurile iau amploare mai ales în fazele finale, atunci când în mintea victimei s-a impregnat ideea că nu mai există nici o cale de întoarcere. Aceste etape sunt: recrutarea, transportul și trecerea frontierei, vânzarea și exploatarea victimelor.

1. Recrutarea

Recrutarea este reprezentată de momentul în care recrutaorul, uneori în persoana traficantului, alteleori nu, ia contact cu victima și îi face promisiuni mărețe în privința plasării pe piața muncii din străinătate, a unei căsătorii și alte asemenea promisiuni care să convingă victima că nu are nimic de pierdut. În această etapă nu se folosesc violențe sau alte metode agresive întrucât scopul traficantului este de a obține încrederea victimei. Recrutaorul poate fi o persoană independentă sau o firmă cu un aparent profil de plasare a forței de muncă pe plan intern sau în străinătate. Există o serie de tehnici de convingere a fetelor și femeilor destul de diverse abordate în funcție de modul de operare și de nivelul de organizare al traficantilor. Printre acestea se numără: recrutarea fetelor sau femeilor interesate prin baruri, cafenele, cluburi; recrutare prin rețele, „particulare” în familii și în cercuri de prieteni; recrutarea prin intermediul reclamelor, al anunțurilor, al ofertelor de muncă sau chiar studii în străinătate, sau tot felul de agenții care oferă călătorii în străinătate, însă cea mai întâlnită pare să fie metoda denumită „loverboy”. Este situația în care victimele au sentimente de iubire față de traficant, ceea ce înseamnă că sunt dispuse să facă mai multe compromisuri, sau au foarte mare încredere în traficant și ignoră unele aspecte care ar putea constitui semne de alarmă, mai ales în cazurile în care victima trece printr-un impas financiar sau sentimental, fiind foarte vulnerabilă și ușor de influențat. O altă metodă este constrângerea totală prin furt sau răpire care nu mai este atât de rară ca înainte, iar în unele regiuni foarte sărace este chiar o metodă uzuală. Traficanții se folosesc de aceste metode și își concentrează atenția asupra femeilor și fetelor aflate în căutarea unei șanse de a pleca în străinătate, oferindu-le meserii bănoase, cum ar fi chelnerițe, dansatoare, servicii de escortă, femei de serviciu pentru familii, îngrijitoare de bătrâni sau cosmeticiene. După câte se pare, există doar foarte puține criterii prin care femeile își pot da seama dacă este vorba de agenții serioase, care oferă munci legale, sau dacă este vorba de fațade pentru traficul de persoane. Mai grav este faptul că în unele cazuri, femeile sau fetele sunt vândute fără consimțământul lor de către rude, de către iubitul lor sau de instituții de stat cum ar fi căminele de copii orfani. Se descoperă mai multe cazuri în care adolescentele au fost răpite cu forța de acasă și traficate în altă regiune din țara lor de origine sau în străinătate. Se estimează că în jur de 25% din fetele recrutate își dau seama de la început că vor lucra în industria sexului,

însă sunt induse în eroare în ceea ce privește condițiile de muncă. Așteptările lor implică un grad ridicat de independență, cred că vor putea lua decizii în legătură cu munca lor. Femeilor care pleacă de bună voie în străinătate pentru a lucra în această industrie nu li se expun condițiile în care vor lucra și că dacă încearcă să refuze munca ori să fugă vor fi utilizate mijloace severe de constrângere, însă se lasă animate de gândul că vor pleca într-o țară bogată unde pot câștiga sume mari de bani într-un timp scurt, bani pe care îi pot folosi pentru ele și familiile lor în scopul ieșirii din sărăcie.

2. *Transportul și trecerea frontierei*

După procesul de recrutare urmează faza transportului și a transferului, inclusiv preluarea și cazarea inițială a victimei. Transportul este organizat de recrutați și se face pe rute prestabilite anterior de către acesta. Transportul are loc la scurt timp după recrutare, astfel încât victima să nu aibă timp să se răzgândească. Trecerea frontierei se face de cele mai multe ori în mod fraudulos, victimei fiindu-i puse la dispoziție documente false. Victima trece granița însoțită de recrutați urmând ca mai apoi să fie preluată de primul ei cumpărător care îi oprește pașaportul drept garanție, dacă victima are unul. Unele femei părăsesc țara de origine fără un pașaport valabil pentru că li s-a spus că nu au nevoie de el, multe dintre ele nemaifiind niciodată în străinătate și fiind dependente de traficanții lor. Victimele care se află în ilegalitate sunt și mai vulnerabile la pretențiile agenților lor pentru că știu că este foarte puțin probabil să obțină protecția poliției sau a statului respectiv. În cazul în care în persoana recrutații nu se regăsește și traficanții, acesta din urmă este responsabil de procurarea documentelor și a mijloacelor de transport, fapt ce îi așează pe o poziție de superioritate având un grad mai înalt de control în faza de tranzit. Transportul victimelor se face cu vehicule de mare capacitate cu destinații îndepărtate, a căror personal nu obișnuiește să controleze decât valabilitatea biletelor, nu și a documentelor personale necesare călătoriei¹.

3. *Vânzarea persoanelor*

În această etapă victimele sunt transformate forțat în marfă și sortate de către traficanții cumpărători. În acest stadiu victimele își dau seama că scopul traficanților este exploatarea. Din momentul în care victimele ajung la destinația finală descoperă condițiile de sclavie în care vor trăi lucrând un mare număr de ore în condiții inumane. Deseori, femeile sunt mutate dintr-un oraș în altul cu scopul dezorientării acestora, astfel încât să nu aibă timp să-și facă prieteni cu care să poată discuta despre ceea ce li se întâmplă. Un alt motiv este acela ca poliția să nu poată lua la cunoștință situația și să descopere rețeaua de trafic sau să strângă informații.

4. *Exploatarea victimelor*

Exploatarea se face din toate punctele de vedere. Amenințate și abuzate, supuse unor tratamente inumane și unui regim de sclavie, cele mai vulnerabile dintre victime sunt fetele care au mai suferit în trecut astfel de abuzuri, situație care, de altfel, a dus la luarea acestei decizii de a pleca în străinătate bazată pe credința nefondată că acolo realizarea personală este mai ușoară. Tineretele cred că a te realiza personal înseamnă în primul rând a avea bani, iar pentru a-i obține sunt capabile să înfrunte orice pericol. Multe dintre victime sunt supuse abuzurilor

¹ Stoica Anghel, *Migrația ilegală la confluența cu traficul de persoane*, Ed. Pro Universitaria, București, 2014, p. 237.

fizice și psihice și ținute în condiții de captivitate. Există cazuri în care unele dintre victime sunt chiar omorâte, ca un avertisment pentru alte victime, pentru a le împiedica să depună mărturie sau să ceară ajutor. Sunt amenințate uneori chiar și familiile victimelor, iar lipsa actelor de identitate care se află în posesia traficantului este motivul pentru care ele nici nu încearcă să scape. Victimele consideră că nu mai au altceva de făcut decât să rămână în situația respectivă. Principalul țel al traficantilor este obținerea unor sume mari de bani din exploatarea victimelor pe o perioadă mare de timp. De aceea iau toate măsurile ca victimele să continue să muncească și vor să aibă un control permanent asupra lor.

Profilul victimei traficului de persoane

Pe baza celor prezentate mai sus putem contura un profil al victimelor traficului de ființe umane. Astfel, cele mai multe victime sunt de gen feminin, cu vârste cuprinse între 15-25 de ani traficate în scopul exploatarei sexuale. În cazul victimelor de gen masculin identificate, vârsta vulnerabilă este între 25 și 40 de ani, ei fiind în principal exploatați prin muncă. Într-o măsură limitată, victimele masculine mai sunt detectate în cazurile de trafic pentru exploatare sexuală sau pentru alte forme de exploatare precum obligarea la cerșetorie sau săvârșirea de infracțiuni. Tot în profilul victimei integrăm și lipsa educației având în vedere că majoritatea dintre ele au cel mult studii gimnaziale finalizate, acest lucru făcând misiunea traficantilor mult mai ușoară întrucât victima cu un nivel scăzut de educație și cu lipsă de experiență este mult mai ușor de manipulat. În ceea ce privește mediul de proveniență al victimelor, cele mai multe provin din mediul rural, acest lucru fiind explicat de lipsa locurilor de muncă disponibile în aceste zone.

Profilul traficantului

Potrivit literaturii de specialitate, traficantii de persoane au atins un nivel ridicat de profesionalism, fiind bine organizați în grupări infracționale. Realitatea este însă alta, demonstrând că traficantii nu sunt atât de organizați și omogeni precum susține doctrina. Astfel, rețelele infracționale tind a fi formate din mai multe grupări mici ce lucrează individual, în cadrul cărora operează traficanți ce colaborează numai atunci când este necesar. Conform teoriilor criminologice, oamenii manifestă comportamente consecvente în timp, în funcție de personalitate, însă în cele mai multe dintre cazuri, traficantii nu iau la întâmplare contact cu victima bazându-se pe calitățile lor de „cuceritori”, ci persoanele care fac astfel de promisiuni, oferindu-se să „ajute” sunt oameni în care viitoarea victimă are încredere, sunt oameni respectabili sau de succes în comunitatea respectivă. Ei pot fi prieteni vechi, vecini, cunoștințe, foști colegi de serviciu sau de școală, parteneri de cuplu sau chiar membri ai familiilor acestora. Ei prezintă o poveste frumoasă, credibilă și convingătoare manipulând uneori nu doar victima, ci chiar și pe familia acesteia.

Prevenirea traficului de ființe umane

Prevenirea acestui fenomen internațional reprezintă o prioritate în continuă creștere. Conceptul de prevenire, așa cum este el prezentat de actorii sociali principali implicați, autorități și societatea civilă a evoluat în același timp cu această problemă de ordin mondial. Instrumentul cel mai utilizat în lupta combaterii împotriva traficului de ființe umane sunt campaniile publice organizate atât de organizații guvernamentale, cât și de cele non-guvernamentale, dar și de către mediul de afaceri desfășurate la nivel local, național, dar și internațional. În acest scop, au fost utilizate o serie de tehnologii identificate ca având un rol foarte important în prevenirea și combaterea acestui fenomen. Aplicațiile și programele utile în prevenirea problemei expuse pot fi implementate într-o serie de tipuri de tehnologie precum: site-urile pentru adulți, aplicații cu jocuri, baze de date, program de informare în mediul online, petiții online și rețelele sociale.

Concluzii

Traficul de persoane este o infracțiune complexă ce presupune o mentalitate specifică atât a traficantului, cât și a victimei. Traficul este infracțiunea preferată atât de traficanții ce acționează independent, la scară mică, cât și de grupările infracționale, deoarece presupune un profit ridicat cu riscuri și investiții minime. Natura fundamentală a acestei infracțiuni este dezumanizarea în scopul obținerii de profit, ceea ce o deosebește de alte tipuri de activități infracționale. În cazul traficului de persoane, spre deosebire de alte infracțiuni, victimele pot fi exploatare până la epuizare, generând profit până în momentul în care le cedează corpul. Cât despre existența și manifestarea acestei infracțiuni pe teritoriul României, ea este generată de nivelul de trai scăzut, lipsa locurilor de muncă, un nivel al educației precar și dezechilibrul familial. Obscuritatea și gravitatea acestui fenomen a determinat reacția comunității naționale și internaționale și implementarea de măsuri ce au generat un amplu proces de combatere a traficului de ființe umane.

REFERINȚE:

1. Ciobanu Petruț, *Codul Penal- Codul de Procedură Penală*, București, Editura Rosetti, 2019
2. Karie Kabance, *Globalizarea traficului de persoane în scopul exploatării sexuale*, 2014
3. Bârsan Corneliu, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole, vol.I, Drepturi și libertăți*, Ed. All Beck, București, 2007
4. Gîrbuleț Ioan, *Traficul de persoane, Doctrină. Jurisprudență*, Ed. Universul Juridic, București, 2010
5. Stoica Anghel, *Migrația ilegală la confluența cu traficul de persoane*, Ed.Pro Universitaria, București, 2014
6. <http://anitp.mai.gov.ro/>
7. <https://ro.usembassy.gov/ro/raportul-privind-traficul-de-persoane-2019>.

INTERDEPENDENȚA DINTRE DREPT ȘI RELIGIE

Andreea-Lorena MUȘAT

Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice, DREPT, anul II

Coordonator: Conf. dr. Andreea MATIC

Rezumat: *În prezentul studiu urmărim să analizăm asocierea noțiunilor de „drept” și „religie”, prin remarcarea punctelor comune, a principiilor distincte, dar și a legăturilor de origine dintre acestea. Atât dreptul, cât și religia nu sunt fenomene de sine stătătoare ce dăinuie în timp neschimbate. Timpul, oamenii și societatea au lăsat amprente asupra lor și la rândul ei, omenirea a fost modelată încă de la începuturi de acești doi mari piloni. Istoria ne-a demonstrat că a existat și continuă să existe o legătură indisolubilă între drept și religie, legătură ușor de demonstrat încă de la nivel etimologic, cuvântul "drept" având atât implicații juridice, cât și morale. Dat fiind faptul că originea celor două se regăsește mai ales în morală, iar la un moment dat normele religioase și cele juridice erau identice, cele din urmă fiind considerate tot o expresie a voinței divine, se consideră că cele două forțe au comunul rol de a dirija rațiunea și conștiința umană.*

Cuvinte cheie: *drept, religie, societate, norme juridice, morală*

Introducere

La debutul acestui studiu, apreciez că este necesar să facem câteva delimitări conceptuale între noțiunea de „drept” și cea de „religie”.

Termenul „drept” provine din latinescul „directus”, care literalmente, înseamnă „ în linie dreaptă”, însă a fost adoptat sensul metaforic al acestuia. Corespondentul în latină pentru drept în sensul la care ne referim este „jus”, cu semnificație de normă, lege. Despre drept se poate discuta în mai multe accepțiuni, printre care dreptul obiectiv ce desemnează ansamblul regulilor care organizează viața omului în societate. De asemenea, dreptul subiectiv reprezintă o posibilitate de conduită a subiectelor de drept, iar prin știința dreptului se înțelege totalitatea conceptelor și principiilor reunite de dreptul obiectiv și cel subiectiv, pe care dreptul ca știință le înglobează.

Termenul de „religie” provine tot din limba latină „re-ligio”, care înseamnă a lega, a reconecta, a reface legătura cu Dumnezeu. Religia poate fi definită ca fiind credința în sacru, divin, supranatural, de care ființele umane depind.

În ceea ce privește legătura dintre drept și religie, multe dintre state au experimentat atât teocrația, cât și totalitarismul, însă în majoritatea culturilor s-a ajuns la concluzia că dreptul și religia nu reprezintă o unitate absolută, însă nici o dualitate strictă, ci ele coexistă în armonie.

Sunt sfere distincte, dar ele există în interacțiune, întrepătrunse, influențându-se una pe alta. Fiecare tradiție religioasă se străduiește să se conformeze cu legea prin păstrarea echilibrului între rațional și spiritual, la fel cum fiecare sistem de drept luptă să își alinieze structurile la credințele poporului său. Cu siguranță, de-a lungul timpului, sferele dreptului și ale religiei s-au suprapus, fie s-au contrazis.

Teorii ce susțin legătura dintre drept și religie

Există mai multe teorii ce susțin că dreptul derivă din religie. Adeptul unei astfel de teorii este, printre alții, Sf. Augustin. Transformând idealul spiritual augustinian într-un obiectiv pământesc concret, Biserica se transformă într-un stat al lui Dumnezeu pe pământ, cu un conducător spiritua-papa, considerat trimisul lui Dumnezeu pe pământ. Tot conform acestei teorii, se consideră că pământeni sunt împărțiți în două categorii: războinicii creștini și slujitorii lui satana, papa având dreptul să emită legi în numele lui Dumnezeu și de a aplica forța oriunde și oricând împotriva dușmanilor care fac parte din categoria slujitorilor celui rău, considerați totodată dușmani ai lui Dumnezeu. Scopul pentru care a fost acordată această putere pământenilor a fost pentru îndeplinirea obiectivelor creării unei Cetăți a lui Dumnezeu. Mai mult decât atât, de acțiunile unuia dintre credincioși nu depinde doar mântuirea sa, ci de faptele credincioșilor depinde însăși Cetatea lui Dumnezeu.

O altă teorie ce proclamă proveniența dreptului din religie afirmă că într-un anumit stadiu al evoluției sociale, religia a jucat un rol definitoriu pentru crearea sistemului juridic, iar în unele sisteme, cum ar fi cel musulman, încă își mai păstrează acest rol, dreptul fiind indisolubil legat de dogmele religioase. La începuturi, în istoria statelor, dreptul se confunda cu religia, normele juridice fiind considerate ca provenind de la Dumnezeu.

Aceasta este considerată prima etapă în evoluția raportului dintre drept și religie. În cadrul acestei etape, confuzia dreptului cu religia constă fie în guvernarea societății direct de zei, fie prin intermediul unor reprezentanți ai divinității. Guvernarea direct prin zei este regăsită la egipteni, unde faraonul este considerat zeu. În schimb, poporul persan, grec, roman este condus nu de zei, ci de reprezentanți ai acestora. Se spune că spre deosebire de celelalte popoare, romanii au depășit această confuzie, dovadă că, încă din epoca veche normele de drept erau desemnate prin intermediul de „Jus”, iar cele religioase prin termenul de „Fas”. În primul rând, trebuie precizat că la vremea respectivă nu se făcea distincție între normele religios-morale și cele juridice, fiindcă ambele erau considerate a fi rezultatul aceleiași voințe divine, iar conținutul lor nu făcea altceva decât să exprime în precepte moral-religioase această "voluntas Dei", impusă ca "lex vitae" (normă de viață). Apoi, trebuie reținut faptul că, în epoca veche, la romani, legile au îmbrăcat un veșmânt religios atât ca expresie lingvistică, cât și în privința conținutului lor. Într-adevăr, în epoca veche, până și instituțiile juridice, precum contractele, erau încheiate "în formă religioasă". De pildă, "... forma pe care au îmbrăcat-o convențiile pentru a deveni contracte a fost cea religioasă... Cele mai importante contracte în această formă sunt "sponsio" (promisiunea) religioasă și jusiurandum liberti" (jurământul dezrobitei). Inițial, și dreptul internațional (jus gentium) a avut un caracter religios. Se știe, de pildă, că la romani, problemele internaționale intrau în competența senatului și a unui colegiu sacerdotal (colegiul fetialilor), condus de un "pater patratus", "care avea un rol deosebit

în tranșarea diferendelor, declanșarea războiului, încheierea păcii, a tratatelor de alianță, după un anumit ritual. Fetialii aplicau normele cuprinse într-un cod cu caracter religios, denumit jus fetiale, cuprinzând primii germeni ai dreptului internațional". J.B. Bossuet accentuează caracterul divin al legii romane spunând: „Legea este fără interes sau pasiune. Ea este sacră și inviolabilă”¹.

A doua fază a evoluției raportului dintre drept și religie este faza în care dreptul se separă treptat de religie. Un amplu proces de desacralizare a societății romane, și o delimitare între jus și fas a avut loc după alungarea ultimului rege și instaurarea – republicii. Ca o consecință imediată, "pontifex maximus"² și-a pierdut în mare parte atribuțiile de ordin politic. S-a afirmat de asemenea că "... în concepția romanilor primitivi, rurali și superstițioși, cultul legilor figura alături de cultul zeilor, a căror bunăvoință era invocată pentru buna desfășurare a raporturilor sociale". Firește că nu putem vorbi de un cult al legilor, și cu atât mai puțin de un cult paralel - al legilor și al zeilor - ci doar de o sacralizare a legilor. Caracterul lor sacru derivă din cultul adus zeilor, care erau considerați sursa însăși a legilor, de unde și obligativitatea observării și aplicării lor ca porunci divine. Acest lucru se întâmplă datorită creșterii populației și a clasificării ei., doar dreptul privat eliberându-se de religie, nu însă și cel public, funcțiile publice rămânând sub imperiul religiei.

Există și o a treia etapă, cea a laicizării dreptului, în care dreptul se separă complet de religie, iar aceasta debutează odată cu Revoluția franceză din anul 1789. Această revoluție a substituit dreptul divin al oamenilor de rând cu dreptul divin al regilor. Pierzându-și originea divină, legea își găsește un nou temel și obține în Europa continentală o putere și o răspândire inegală. Descoperirea unei noi surse a suveranității politice și a unei noi origini a regulii de drept deschide epoca modernă a legii. Într-adevăr, religia se separă de drept sub aspectul formei, însă, în fond asistăm tot la un suport divin al legii. Din acest moment sunt așezate bazele unei noi concepții a societății și a dreptului fondat pe contract. Pentru că societatea civilă este fondată doar pe pactul încheiat de oamenii liberi și egali între ei înșiși, legea nu mai este cuvântul lui Dumnezeu.

J.J. Rousseau identifică o nouă sursă a regulii juridice, și anume voința generală: "Corpul politic este și o ființă morală ce are o voință; iar această voință generală, care tinde mereu către conservarea și bunăstarea întregului și a fiecărei părți, și care este sursa legilor, este pentru toți membrii statului, prin raport cu ei și cu statul, regula justiției". Aceste aspecte au traversat timpul, astfel că astăzi ele se regăsesc și în Constituția statului nostru. Dispozițiile constituționale reflectă în termeni generali legătura drept-religie.

Teorii care contrazic legătura dintre drept și religie

Am remarcat și teorii care susțin că dreptul și religia nu trebuie să fie privite împreună. Aceste teze aparțin iluminiștilor care susțin că oamenii sunt ființe create de Dumnezeu, cu un intelect limitat, inferior ierarhiei universale, deci cu mult sub ideile divine. Oamenii fiind

¹ Jacques-Benigne Bossuet, *Discours sur l'histoire universelle*, Dijon, Editura Imprimeurs de l'institute de France, 1681, p. 127.

² Arat Gheorghe Teodor, *Drept Privat Roman*, Galați, Editura Universitas Galatiens, 2008, pp. 11-16.

creatorii dreptului este clar că dreptul nu poate fi asociat cu ceva divin, deoarece ființele omenești nu-și pot însuși cunoașterea absolută corelată divinității.

O altă teorie care respinge asocierea dreptului cu religia afirmă că dreptul nu ar putea avea nicidecum origini divine având în vedere că s-au purtat numeroase războaie în numele religiei. Se consideră că nu aceasta este voința lui Dumnezeu din moment ce a lăsat porunca a șasea care spune „Să nu ucizi”, cu atât mai mult să nu ucizi în numele Domnului, pentru că El nu cere acest lucru, și că, de fapt, cele 8 cruciade din secolul al XI-lea, denumite și războaie sfinte, deși bazate pe o ideologie creștină s-au dovedit a avea alte scopuri. Caracterul religios al cruciadelor este conferit de premisa eliberării locurilor sfinte de sub dominație islamică, însă această intenție ar ascunde de fapt, în realitate interesele statelor, interese de natură economică și politică. De asemenea, alăturarea conducătorilor statelor la cruciade, fapt ce le-a adus noi cuceriri, prestigiu și glorie denotă că aceste interese au fost învăluite într-un scop religios și că în realitate dreptul este reprezentarea profanului, iar religia este o instituție sacră care nu interferează cu dreptul.

Considerații proprii despre legătura dintre drept și religie

Personal, mă alătur teoriilor care susțin interferența dintre drept și religie. Argumentele personale pentru susținerea acestei teze vor fi expuse în cuprinsul prezentei secțiuni.

Atât religia, cât și dreptul se bazează pe concepte privind natura existenței și a ordinii. Acestor două forțe li se aplică principiul: Unde nu există ierarhie, există anarhie. Separat, dar și împreună religia și dreptul îmbrățișează ideea că organizarea vieții (spirituale și sociale) societății și a statului sunt absolut indispensabile într-un mediu civilizată. Dreptul natural și legea morală, sădită în inima omului încă de la creație, sunt afirmate prin puterea rațiunii umane, cu care este înzestrat omul, indiferent dacă el este sau nu o persoană religioasă, morală.

Odată cu geneza acestei lumi s-a născut dreptul. Prima lege pe care o cunoaște omenirea a fost porunca dată primului om, lui Adam. Dumnezeu i-a spus: „Poți să mănânci după plăcere din orice pom din grădină, dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit¹”. Putem observa că această normă religioasă are exact structura normelor juridice de astăzi corespunzătoare sistemului nostru de drept, și anume: ipoteză, o dispoziție imperativ-prohibitivă și sancțiunea corespunzătoare ce va fi aplicată în cazul nerespectării normei.

La fundamentul dreptului și al religiei stau pe de o parte, normele juridice, pe de cealaltă parte normele religioase. Așa cum în dreptul penal, încălcarea legii penale reprezintă instituția infracțiunii, tot așa păcatul este încălcarea normei religioase, neascultare față de Dumnezeu. Sub aspectul său văzut, de instituție umană, Biserica a avut și are nevoie, pentru îndeplinirea misiunii sale de norme juridice, de aceea mijloacele pe care ea le are la dispoziție sunt supuse dreptului. Din interacțiunile Bisericii cu statul pe de o parte, dar și din interacțiunile unei Biserici cu alta rezultă raporturi reglementate după principiile dreptului. Deși ambele categorii de norme au caracter obligatoriu, spre deosebire de legea juridică, norma religioasă nu are și

¹ Cornilescu Dumitru, *Biblia sau Sfânta Scriptură*, București, Editura Viață și sănătate, ediția a 5-a reviz. ortografic, 2019, p. 3.

caracter coercitiv. Plata păcatului este primită și interpretată de fiecare persoană în parte prin intermediul conștiinței sale. Din existența normelor aferente celor două fofte (dreptul și religia) și a sancțiunilor aplicate în cazul nerespectării acestor norme se deduce autoritatea judecătorească în paralel cu cea supremă, care este necesară pentru obținerea unei conduite morale adecvate, ascultării și respectului.

Niciun sistem de drept care depreciază rolul religie și nu o concepe ca pe o utilitate socială nu poate fi respectat. Conducerea unui stat exclusiv după principiile dreptului nu poate fi decât un eșec al socialismului. Un stat nu este și nu poate fi competent în toate, astfel că instituțiile religioase joacă un rol primordial în educația morală și cultivarea unui spirit civic în rândul oamenilor. Drept dovadă stă creșterea ratei infracționalității în ciuda autorității justiției. Dacă în mintea individului nu sunt întipărite și principiile morale, religioase, teama și respectul față de o autoritate supremă de natură divină, respectarea normelor juridice este destul de greoaie. Fără principii morale însușite și aplicate de guvernanți, guvernați, dar și de cei care sunt chemați să facă dreptate sau să o apere nu se poate ajunge la o redresare morală a nației. În aceeași măsură este important și dreptul pentru un echilibru social. O persoană este în același timp și sfântă și păcătoasă. Omul este creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, cu o chemare spre demnitate, egalitate, dreptate, însă totodată el este aplecat spre rău și egoism și trebuie să fie constrâns de lanțurile legii pentru a se putea abține de la a face rău. Atât dreptul cât și religia au scopuri comune, scopuri îndreptate spre bine și dreptate. Biserica este chemată spre a împărți Adevărul, a educa și a ajuta în spiritul binelui, al libertății și fraternității, iar menirea dreptului, este aceea de a proteja ordinea și de a pedepsi delictele. În lipsa acestor acțiuni ale statului, nici Biserica nu și-ar putea atinge scopurile.

O altă dovadă de rudenie între drept și religie este preluarea din cele 10 Porunci (Decalogul) pe care Dumnezeu le-a scris cu degetul pe 12 Table de piatră aduse de Moise pe muntele Sinai, a unora dintre acestea și transpuse în legislația penală actuală. Porunca a 6-a: „ Să nu ucizi¹” a fost preluată de Codul Penal și redată în art.188, alin.(1):„ Uciderea unei persoane se edepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi²”. Porunca a 7-a :„ Să nu prea curvești³” este transpusă sub forma infracțiunii de bigamie, incriminată în art.376 din Codul Penal:„Încheierea unei noi căsătorii de către o persoană căsătorită se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă⁴”. Porunca a 8-a: „Să nu furi” are corespondent în infracțiunea de furt din articolul 288, alin.(1) din Codul Penal:„Luarea unui bun mobil din posesia sau detenția altuia, fără consimțământul acestuia, în scopul de a și-l însuși pe nedrept, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă”. De asemenea, și porunca a 9-a:„Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău,, se regăsește în infracțiunea de mărturie mincinoasă prezență în art.273, alin.(1):„Fapta martorului care, într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură în care se ascultă martori, face afirmații mincinoase, ori nu spune tot ce știe în legătură cu faptele sau împrejurările esențiale cu privire la care este întrebat se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă”.

¹ *Ibidem*, p. 101.

² Ciobanu Petruț, *Codul Penal- Codul de Procedură Penală*, București, Editura Rosetti, 2019, p. 98.

³ Cornilescu Dumitru, *op.cit.*, p. 101.

⁴ Ciobanu Petruț, *op.cit.* p. 164.

Și dreptul, dar și religia au resurse scrise-texte, dar și oracole, pe care s-au întemeiat doctrinele religiei și ale dreptului. Așa cum credințele religioase au la bază Tora, Biblia sau Coranul, de a căror explicitare sunt responsabili preoții/pastorii, tot așa dreptul are Constituții a căror interpretare cade în sarcina judecătorilor.

La fel cum Biblia îndeamnă la fraternitate și spune că toți oamenii sunt egali în fața lui Dumnezeu, și Constituția României prevede un principiu similar. Al doilea principiu al drepturilor fundamentale, intitulat „Egalitatea în drepturi a cetățenilor” este prevăzut la art. 16, alin.(1): „Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări¹”. Acest principiu sugerează prin el însuși, o egalitate de șanse pe care Constituția o acordă tuturor cetățenilor, indiferent de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, avere ș.a.m.d. Biblia, la rândul ei afirmă acest lucru în Noul Testament în cartea Faptele Apostolilor, la capitolul 10, versetul 34, ultima parte: „Dumnezeu nu este părtinitor”.

Un alt fapt ce demonstrează că dreptul și religia au ceva în comun este depunerea jurământului în cazul administrării probei cu martori în sala de judecată. Acest „ritual” este consacrat de Codul de Procedură Civilă în art. 319: „Înainte de a fi ascultat, martorul depune următorul jurământ: Jur că voi spune adevărul și că nu voi ascunde nimic din ceea ce știu. Așa să-mi ajute Dumnezeu. (2) În timpul depunerii jurământului, martorul ține mâna pe cruce sau pe Biblie”. Rațiunea acestui gest reprezintă o oarecare constrângere morală de a spune adevărul.

Distincția dintre drept și religie

În continuare vor fi expuse câteva principii care disting dreptul de religie. Spre deosebire de religie, unul dintre atributele dreptului ce o deosebește de aceasta este reprezentat de caracterul social manifestat prin eventualitatea constrângerii materiale. Dar Biserica, fiind o instituție divino-umană, cu caracter spiritual, legile ei bazate pe drept au o putere obligatorie, nu și constrângătoare, însă. De aceea, din punct de vedere al caracterului legilor, dreptul bisericesc își întemeiază autoritatea sa pe partea morală a acțiunilor, și nu pe aspectul coercitiv. Spre deosebire de drept care asigură respectarea normelor juridice, înscrise în legi prin forța de constrângere, religia împreună cu morala asigură respectarea normelor conviețuirii umane, de obicei nescrise, prin obiceiuri, prin tradiții. Legislația în vigoare pune la dispoziția cetățenilor posibilitatea obținerii dreptății, respectiv a reparării prejudiciului cauzat prin încălcarea unui drept, acolo unde acest lucru este posibil prin intervenția coercitivă a statului, pe când în sfera religiei nu există astfel de „arme”, singura constrângere posibilă fiind făcută în limitele conștiinței și a voinței umane.

O altă deosebire este faptul că scopul religiei este acela de a urmări binele general, iar dreptul vizează doar o mică părțică a binelui, și aceea este reprezentată de just. În drept nu se vehiculează ideea de echitate, ba dimpotrivă justul nu presupune întotdeauna echitate.

În ceea ce privește conduita oamenilor, sub incidența dreptului intră doar comportamentul exterior al persoanei, pe când religia guvernează în primul rând manifestările interioare, considerând că exteriorizarea trebuie să fie în concordanță cu aceasta.

¹ *Constituția României*, București, Editura Hamangiu, 2018, p. 13.

În fine, o ultimă distincție remarcată între drept și religie este aceea că normele juridice reglementează doar raporturile între persoane, în timp ce religia și normele bisericești fac apel și la raporturile omului cu sine însuși și nu în ultimul rând la raporturile sale cu Dumnezeu.

Relațiile dintre drept subiectiv și religie

Dreptul la religie, scria juristul austriac Georg Jellinek este „mama multor altor drepturi”. Pentru individul religios, dreptul la credință duce inevitabil către dreptul de a se aduna, de a vorbi, de a practica, de a educa, a călători sau de a se abține de la toate acestea, pe baza credinței individuale. Pentru asocierea religioasă, dreptul de a exista implică invariabil drepturile la proprietatea colectivă, la practicarea colectivă a religiei, la caritatea organizată, libertatea presei și autonomia guvernării. A trece peste drepturile religioase înseamnă a ignora sursa conceptuală, dacă nu istorică, a multor altor drepturi individuale și de asociere. Pe de cealaltă parte această depreciere a rolurilor și drepturilor religioase a abstras drepturile dintre îndatoriri. Iudaismul, creștinismul și alte credințe adoptă și apără drepturile în scopul protejării îndatoririlor religioase. Un individ religios sau o asociație are dreptul de a exista și acționa, nu în teorie, ci în scopul de a se achita de îndatoriri religioase individuale. Legea naturală prescrie pe lângă drepturile subiective o sumedenie de îndatoriri pe care fiecare om le are față de ceilalți și față de Dumnezeu: să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturisești strâmb, să nu ai alți dumnezei și altele. Căderea umanității în păcat a provocat adeziune față de asemenea îndatoriri morale, strict necesare supraviețuirii comunității umane. Dumnezeu a chemat statul să-și asume principala răspundere pentru întărirea prin lege a acelor îndatoriri morale esențiale acestei supraviețuirii. Drepturile omului sunt pur și simplu reciprokele acelor îndatoriri morale prescrise în mod divin. Datoria morală a omului de a nu ucide, a nu fura sau a nu mărturisi strâmb împotriva aproapelui, dau naștere celui alt la viață, proprietate și demnitate. Datoria morală a individului de a nu avea alți dumnezei sau de a nu jura strâmb dă naștere la dreptul de a sluji Dumnezeul potrivit și de a jura cinstit. Pentru fiecare îndatorire morală, învățătura a legii naturale, există un drept moral reciprocă. Așa cum statul trebuie să traducă îndatoririle morale în îndatoriri legale, el trebuie să traducă drepturile morale în drepturi legale.

Concluzii

Prin urmare, spunem că dreptul și religia sunt două mari sisteme de valori și credințe care se întrepătrund. Ambele își au propriile surse și structuri normative și de autoritate, propriile metode și măsuri de sancțiune, propriile ritualuri și obiceiuri, însă aceste științe, ale dreptului și ale religiei există într-o armonie incontestabilă. Au multe elemente în comun și se echilibrează reciproc prin ponderea adusă de fiecare în societate. Aduc împreună noțiunile de justiție și milă, drept și dreptate, disciplina și iubirea. Tocmai această completare a celor două este cea care oferă dreptului și religiei putere, vitalitate și eficiență. Legătura osmotică între drept și religie, între ceea ce este drept și ceea ce este bine este adevărată nu numai de realitatea istorică a vieții umane, ci și de practicile prezente astăzi în societate de unde și concluzia firească a faptului că nu trebuie să existe drept fără afirmarea principiilor morale, umaniste, sănătoase, care să aibă întotdeauna în vedere binele, dreptatea și echitatea, valori scumpe ale

umanismului, așa cum sunt ele prevăzute de legile de sorginte biblică, dar cerute și de drepturile universale ale omului.

REFERINȚE:

1. Bleoancă Alexandru, *Teoria generală a dreptului*, Ed. C.H. Beck, București, 2018
2. Arat Gheorghe, *Drept privat roman*, Ed. Universitas Galatiens, Galați, 2008
3. Ivan Gheorghe, *Drept penal- partea generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2019
4. Ciobanu Petruț, *Codul penal- Codul de procedură penală*, Ed. Rosetti, București, 2019
5. Stoica Vasile, *Drept Constituțional*, Ed. Universitas Galatiens, Galați, 2018
6. Jacques-Benigne Bossuet, *Discours sur l'histoire universelle*, Dijon, Editura Imprimeurs de l'institute de France, 1681.
7. Cornilescu Dumitru, *Biblia sau Sfânta Scriptură*, București, Editura Viață și sănătate, ediția a 5-a reviz. ortografic, 2019.
8. *Constituția României*, București, Editura Hamangiu, 2018.
9. Ramona Duminică, „Originea sacră și morală a dreptului” în *Lege* 5, nr. 11, 2016, pag.6-13
10. Dogaru Lucreția, „Teoria generală a dreptului- noțiunea dreptului” în *Student de drept*, Cluj Napoca, 2009
11. <http://altera.adatbank.transindex.ro/pdf/4/003Dreptul,%20religia.pdf>
11. <https://www.crestinortodox.ro/drept-bisericesc/dreptul-religia-norme-juridice-norme-religios-morale-69944.html>

MUNCA INVIZIBILĂ.

DREPTUL LA SALARIU PENTRU MUNCA ÎN GOSPODĂRIE

Diana ȚĂRUȘ

Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice, specializarea Drept, anul III

Coordonator: Lect. univ. dr. Mirela Paula COSTACHE

Introducere

Am muncit izolate în casele noastre când ați avut nevoie de noi și ne-am angajat și la a doua muncă când ne-ați cerut acest lucru. Acum, milităm pentru a putea decide Când, Cum și Pentru cine să muncim. Milităm pentru puterea de a decide singure ce vrem să facem! Suntem profesoare și asistente și secretare și prostituate și actrițe și lucrătoare și bone și bucătărese și femei de serviciu. Am transpirat în timp ce v-am îmbogățit. Acum e timpul să întoarceți bogăția pe care am produs-o. O vrem retroactiv și imediat și vrem TOTUL!¹

Campania internațională pentru salariile în gospodărie din anii '70 a reprezentat una dintre cele mai mari mișcări globale feministe, care a stârnit controverse neînchipuite: femeile casnice cer salariu pentru munca în gospodărie! Bărbați revoltați, femei umilite și programele guvernamentale puse în fața unor serioase reexaminări, toate acestea amestecate într-un protest pe care îl denumim generic: Salarii pentru gospodărie.

Locul femeii este acasă, la bucătărie, lângă copii... a devenit una dintre cele mai auzite propoziții de către femeile de pretutindeni. Cele mai puternice dintre reprezentantele sexului frumos s-au revoltat, s-au împotrivit, au militat pentru un post de muncă plătit, pentru recunoaștere și respect și au reușit! Altele umilite de familie și societate, furate de grija responsabilităților de zi cu zi s-au resemnat cu eticheta de "femeie casnică", cu învinuirea "Tu nu aduci niciun ban în casă", "Nu faci nimic toată ziua!", devenind astfel victimele abuzurilor în familie.

O scriitoare din revista feminină Women Review a susținut recent că: "Una dintre ironiile feminismului este că mamele care doresc să-și părăsească bucătăriile și să-și atingă potențialul maxim trebuie să angajeze alte femei care să lucreze pentru ele".² O întrebare firească ar fi: Unde sunt bărbații în această ecuație a muncii casnice? Așadar, ne lovim de prejudecățile societății: „a găti”, „a avea grijă de copii”, „a spăla rufele”, „a face curățenie” sunt etichetate ca fiind lucruri feminine. Desigur, ne asumăm că aceste prejudecăți diferă în funcție de nivelul de dezvoltare social-economică a statelor.

¹ http://bcw.barnard.edu/archive/workforce/Wages_for_Housework.pdf

² <https://newint.org/features/1988/03/05/wages>

Potrivit șefei Departamentului pentru Egalitatea Muncii din cadrul OIM, Manuela Tomei: *în ultimii 20 ani, la nivel global, femeile petrec în medie patru ore și jumătate pentru grija față de familie, în vreme ce bărbații alocă în același scop doar o oră și jumătate, ceea ce face ca femeile să lucreze ca și cum ar avea un al doilea loc de muncă. Acest lucru le afectează sănătatea, capacitatea de a avansa în funcții și, în general, întreaga viață*.¹

Femeile nu trebuie desconsiderate și catalogate conform sondajelor efectuate recent în diferite state ale lumii. Tabloul e prea pestriț, chiar sinistru:²

1. Respondenții turci – 70 la sută – consideră că femeia trebuie să ceară permisiunea soților când e vorba de angajare în serviciu.

2. Un studiu antipodic semnaleză incertitudinea femeilor de a-și etala contribuțiile personale la locul de muncă, dar și interesul ceva mai atenuat, comparativ cu cel al bărbaților, de a se autopromova și de a stabili relații.

3. În centrul Europei se constată o discriminare vădită: europencele câștigă pentru un job similar cu 15,9 la sută mai puțin decât bărbații.

4. Femeia casnică – roaba casei e concluzia unui studiu efectuat de cotidianul The Mirror: chiar dacă munca pe care o fac femeile prin casă poate părea ușoară și rapidă, realitatea este una cu totul surprinzătoare – o femeie își petrece 6 ani din viață făcând curățenie și într-o săptămână își petrece 987 de minute (16,4 ore), pentru a asigura curățenia casei în care locuiește cu familia.

5. Spre final vine „recunoștința”: aproximativ 250 de deputați europeni s-au alăturat campaniei „Nu” violenței împotriva femeilor”, inițiată de ONU și actrița Nicole Kidman, în care se menționează că una din 3 femei este agresată cel puțin o dată în viață.

Așadar, este greșit sau nu să primim salarii pentru munca în gospodărie?

Valoarea muncii neplătite

“Dacă femeile ar fi plătite pentru tot ceea ce fac, ar trebui să le datorăm multe salarii”, cântau femeile campaniei în anii ‘70. Ele susțineau ideea că o pondere substanțială a nevoilor umane este satisfăcută de roadele muncii neplătite, rezultă că semnificația economică a muncii neplătite trebuie să fie gigantică.

În principiu, există două modalități de măsurare a valorii muncii neplătite, metoda „input” și metoda „output”.³

„Metoda input” numără orele lucrate în activități productive neplătite și îi atribuie un preț (salariu), folosind o rată salarială comparabilă.

¹<https://www.google.com/amp/s/romania.europalibera.org/amp/timpul-petrecut-de-b%25C4%2583rba%25C8%259Bi-cu-muncile-casnice-a-crescut-cu-8-minute-%25C3%25AEn-ultimii-20-de-ani-ce-spune-d%25C4%2583ncil%25C4%2583-/29809147.html>

² https://uspee.md/wp-content/uploads/2016/10/Ziarul_Dreptul_08.pdf, pag.3.

³ <https://www.un.org/esa/esa99dp4.pdf>

Prețul (salariul) ar putea fi calculat în moduri diferite:

- *Metoda costului de oportunitate* ajută la calcularea timpului de lucru neplătit al femeii casnice la nivelul salariului la care are dreptul să se aștepte pe piața muncii.
- *Metoda costurilor de înlocuire pe piață* ajută la calcularea valorii serviciilor neplătite luând ca exemplu prețul acestor servicii pe piață.

În ceea ce privește gospodăria sau producția casnică, există două variații ale metodei costurilor de înlocuire pe piață:

- *Înlocuitorul global* este considerat a fi cineva care poate îndeplini toate sarcinile de acasă. Cu această metodă, prețul muncii este salariul mediu al menajerelor.
- *Înlocuitorii specializați* presupun că diferite persoane cu calificări profesionale diferite sau pregătire profesională ar prelua diverse sarcini gospodărești (de exemplu: bucătări, bone, asistente medicale etc.).

În articolul „Am calculat câți bani ar câștiga o mamă casnică, în România, pentru ce face zilnic”, salariul aproximativ al unei femei casnice din România, luând în considerare *înlocuitorii specializați*, este de 4000 lei lunar/ 48.000 lei anual. Printre calcule, au fost menționate salariile unei bone care oscilează între 1000 lei și 2500 lei, a unei menajere care primește cel puțin 1000 lei/ 8 ore pe zi.¹

Cu toate acestea, Bruyn-Hundt² respinge abordarea *înlocuitorilor specializați*, deoarece productivitatea unui specialist este mai mare decât productivitatea unui nespecialist. Prin urmare, această metodă supraestimează valoarea producției casnice. Mai mult decât atât, scala salariilor și definițiile funcțiilor specialiștilor tind să se schimbe în timp, ceea ce face dificilă compararea datelor pentru anii diferiți. Înlocuirea pieței unice este, în mod clar, cea mai practică metodă. Evaluarea producției gospodărești pe baza salariilor brute ale gospodarilor este, de asemenea, recomandată de Finlanda Statistics în propunerea lor de a dezvolta un sistem de conturi satelit pentru gospodărie, la comanda Eurostat (publicat în 1998, cf. Varjonen și Niemi).

„Metoda output” încearcă să măsoare rezultatele producției neplătite, alocând un preț cantităților de bunuri și servicii produse. Metoda de ieșire este teoretic superioară, dar identificarea unităților fizice de ieșire este dificilă (OCDE, 1995, p. 12). Deși este posibil să ne gândim la metrii pătrați de podea și la kilogramele de produse alimentare preparate, calitatea produselor și serviciilor nu poate fi luată în considerare.

Produsele gospodăriilor sunt clasificate în șase rubrici largi: cazare, mese, haine (curate), transport, recreere și îngrijire. Acestea sunt evaluate la prețurile pieței. Activitățile precum cumpărăturile și curățarea sunt considerate activități „auxiliare” și nu trebuie să fie luate în calcul rezultatele acestor activități). La nivel general, aceste date oferă o perspectivă asupra „industriilor” casnice, care oferă bunuri și servicii în concurență cu industriile de piață paralele.

¹<https://www.babymall.ro/blog/am-calculat-cati-bani-ar-castiga-o-mama-casnica-in-romania-pentru-ce-face-zilnic/>

² BRUYN-HUNDT, The economics of unpaid work, Thesis Publishers, 1996, pag. 39.

Au fost publicate tabele de intrare / ieșire a gospodăriilor pentru șase țări - Australia, Canada, Finlanda, Suedia, Norvegia și Statele Unite.

Raportul de Dezvoltare Umană 1995 a constatat că munca neplătită reprezintă 72% a PNB în Australia, 53% în Germania și 45% în Finlanda. Raportul concluzionează că, indiferent de metoda folosită, valoarea muncii neplătite în țările industriale este considerabilă. Este cel puțin jumătate din produsul intern brut și reprezintă mai mult de jumătate din consumul privat. La nivel global, „dacă aceste activități neplătite ar fi tratate ca tranzacții de piață la salariile prevalente, acestea ar produce evaluări monetare uriașe - 16 trilioane de dolari sau cu aproximativ 70% mai mult decât cele 23 trilioane de dolari estimați oficial din producție globală” („...). Dintre aceste 16 trilioane de dolari, 11 trilioane de dolari reprezintă contribuția „invizibilă” a femeilor care nu este monetizată”.¹

Salarii pentru munca în gospodărie în Iran

Femeile sunt plătite din ce în ce mai mult pentru munca în gospodărie în conformitate cu o lege care le permite să ceară soților lor salarii drept compensație pentru serviciile interne. Chiar și în cazul divorțului, femeile pot cere plăți de la soții lor pentru gospodăria pe care au efectuat-o. Această lege privind salariile interne a fost adoptată în 1993 și a fost câștigată pe baza textelor islamice, o ilustrare a modului în care Islamul poate fi interpretat în moduri favorabile drepturilor femeilor.²

Femeile din Iran au fost anterior limitate la sfera privată, care include îngrijirea căminului și a copiilor, le-au fost restricționate mobilitatea și au avut nevoie de permisiunea soțului lor pentru a obține un loc de muncă. Angajatorii descriu femeile ca fiind mai puțin fiabile în forța de muncă, comparativ cu bărbații. Cu toate acestea, Revoluția Islamică a avut o oarecare influență în schimbarea acestei percepții. Femeile seculare și elita nu au fost mulțumite de revoluție, în timp ce alte feministe, precum Rokhsana Bahramitash, susțin că revoluția a adus femeile în sfera publică. Revoluția din 1979 a obținut un sprijin larg din partea femeilor dornice de a-și câștiga drepturi pentru ele însele. Responsabilitatea și obligația unei femei se aflau în casă, care a stat la baza Republicii Islamice. Olmsted afirmă că femeile au această „dublă povară.” În plus, bărbații aveau dreptul să-și inhibe soțiile de a intra în forța de muncă. Ali Akbar Mahdi este de acord cu Parvin Ghorayshi în sensul că prin domesticirea femeilor și închiderea în sfera privată, acestea erau exploatate în activități fără salarii. În opinia lui Karimi, după revoluție, deși s-a acceptat pe hârtie că femeile aveau un drept egal la angajare, ea credea că acest lucru nu se arăta în practică. Comparând epoca prerevoluției și după revoluție, între 1976 și 1986, participarea la forța de muncă a femeilor a scăzut imens de la 12,9 la sută până la 8,2 la sută. În plus, în anii 90, femeile au fost compensate pentru munca lor casnică datorită legii salarizării interne, care le-a permis femeilor să ceară compensații de la soții lor pentru munca în casă în caz de divorț.

¹ http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/256/hdr_1995_en_complete_nostats.pdf

² https://www.jstor.org/stable/24590480?read-now=1&seq=9#metadata_info_tab_contents

Există dreptul la salariu pentru munca în gospodărie în România?

În linii generale, dreptul la salariu pentru munca în gospodărie nu este prevăzut de legislația română. Cu toate acestea, odată cu apariția Noului Cod Civil, legiuitorul român a considerat necesar să introducă conceptul de muncă în gospodărie, ca element de noutate față de legislația anterioară. Prin urmare, pentru acoperirea unor lacune ori rezolvarea unor inadvertențe legislative, au fost preluate unele soluții propuse de doctrină sau adoptate de practică în perioada aplicării Codului Familiei, precum calificarea legală a muncii oricărui dintre soți în gospodărie și pentru creșterea copiilor ca o contribuție la cheltuielile căsătoriei.¹ Astfel, art. 326 prevede, în mod expres, că: „munca oricărui dintre soți în gospodărie și pentru creșterea copiilor reprezintă o contribuție la cheltuielile căsătoriei”.

Opiniile exprimate de anumiți autori² au atras atenția asupra aspectului că, în mod „tradițional”, se aprecia că sarcinile casnice, inclusiv creșterea copiilor soților, reprezentau atribuțiile exclusive ale soției. Este perfect adevărat că în această manieră se derulau lucrurile cel mai frecvent în familie, însă, totodată, se impune să menționăm că practica judiciară și doctrina au apreciat în mod constant că munca astfel depusă în gospodărie de soția fără ocupație, precum și pentru creșterea copiilor constituiau contribuție la dobândirea bunurilor comune.³ În actuala reglementare civilă, este recunoscut astfel dreptul oricărui dintre soți care muncește în gospodărie și se ocupă de creșterea copiilor.⁴

Așadar, se impun unele precizări în legătură cu art. 326 C. civ.:

- 1) Art. 326 instituie o regulă de ordine publică,⁵ pentru că protejează interesele generale ale societății asupra regulilor convenționale, inspirate de interesele particulare.⁶
- 2) În cadrul cheltuielilor căsătoriei este inclusă atât munca depusă de oricare dintre soți sau de ambii în cadrul gospodăriei comune, cât și cea depusă de fiecare dintre ei sau împreună pentru creșterea copiilor.⁷
- 3) În ipoteza în care unul dintre soți nu este angajat în muncă, nerealizând venituri salariale, munca depusă în gospodăria proprie și pentru creșterea copiilor este considerată ca și contribuție la cheltuielile căsătoriei și, implicit, la dobândirea bunurilor comune.⁸ Prin urmare, legiuitorul român cântărește pe cele două talgere ale balanței, atât munca plătită, cât și cea neplătită, urmând ca, într-un eventual litigiu civil, să se stabilească contribuția fie egală, fie inegală a soților la cheltuielile căsătoriei.
- 4) Prin convenția matrimonială, indiferent de regimul matrimonial pentru care soții au optat, nu s-ar putea stabili faptul că această prestație a unuia dintre soți nu este considerată o astfel de contribuție. În plus, în cazul regimurilor matrimoniale de tip comunitar, munca în

¹ T. BODOAȘCĂ, Studii de Dreptul Familiei, Universul Juridic, 2018, pag. 9-10.

² TR. IONAȘCU, Egalitatea condiției juridice a soților în dreptul român, în L.P. nr. 10/1958.

³ E. FLORIAN, Dreptul familiei, C.H. Beck, 2006, p. 11.

⁴ I. NICOLAE, Dreptul familiei în context național și în raporturile de drept internațional privat, Hamangiu, 2014, pag. 9-10.

⁵ Flavius-Antoni BAIAS, Noul Cod civil. Comentariu pe articole, ediția 2, C.H. Beck, 2014, pag. 271.

⁶ L. TEC, Codul civil comentat și adnotat, www.sintact.ro.

⁷ Noul Cod civil Comentarii, doctrină și jurisprudență. Vol. I. Art. 1-952 Despre legea civilă. Persoanele. Familia. Bunurile, pag. 136.

⁸ *Ibidem*, pag. 136;

gospodărie a unuia dintre soți și pentru educarea copiilor reprezintă și o contribuție indirectă la dobândirea bunurilor comune.¹

- 5) Art.326 reglementează raporturile ce izvorăsc din căsătorie, iar nu din concubinaj. La prima vedere, poziția legiuitorului român pare a fi lipsită de actualitate, întrucât tot mai mulți tineri aleg relațiile de concubinaj, dar putem afirma cert că reglementarea concubinajului ar distorsiona instituția căsătoriei. Probabil, din acest motiv, proiectele de lege propuse în Parlamentul României au rămas doar în faza de propunere legislativă. De exemplu, proiectul de lege privind recunoașterea concubinajului ca formă de conviețuire a prevăzut în art. 16 că: „Dacă perioada de concubinaj depășește 10 ani, în sensul prezentei legi, concubinilor le sunt aplicabile prevederile dreptului familiei prin asimilare cu instituția căsătoriei.”² În atari condiții, uniunea consensuală se transforma într-o uniune legală la trecerea de 10 ani, putându-se pune semnul egalității între concubinaj și căsătorie.

Poziția jurisprudenței din România cu privire la munca în gospodărie și creșterea copiilor

Speța 1: În ceea ce privește hotărârea nr. 3269 din 25.05.2015³, prin cererea trimisă inițial prin mail la CAP la data de și înaintată la Judecătoria Bacău, contestatoarea X a formulat, în contradictoriu cu intimatul Y, contestație la executare împotriva executării silite pornite de acesta și care face obiectul dosarului de executare nr. 584/2014 al BEJ AA din Bacău.

Tot în cerere contestatoarea arată că [...] munca casnică care a prestat-o nu i-a fost plătită niciodată, salariul ei intra în întregime în cheltuielile lunare pe când intimatul nu a fost transparent în privința veniturilor sale, că această muncă în gospodărie este încă neachitată și merită cel puțin 200 lei la fiecare lună din căsătorie, că în timpul în care fostul ei soț nu a stat cu copilul conform angajamentelor asumate în fața instanței a recurs la ajutorul rudelor și la baby-sitter când a lucrat, pe cheltuiala ei [...]. (art. 676 NCPC).

În procedura regularizării cererii, intimatul a depus întâmpinare, invocând tardivitatea acesteia și solicitând respingerea cererii întrucât susținerile contestatoarei sunt absolut mincinoase și fără nicio legătură cu obiectul executării silite. Arată că remunerația pentru activitatea prestată de o mama sau o soție este ridicolă, dar chiar adică s-ar face așa ceva contestatoarea trebuie să formuleze o acțiune în pretenții [...]

La data de D, contestatoarea a depus precizări la dosar în care arată ca vrea sa fie compensate următoarele sume:

- 2600 lei cheltuieli de judecată din sentința civilă E [...];
- suma de 945,26 lei cheltuieli de executare din care 260 lei onorariu executor judecătoresc și orice alte pretenții ale creditorului legate de prezenta cauză.

Mai arată ca aceste sume dorește sa fie scăzute din:

¹Flavius-Antoniou Baias, Noul Cod civil. Comentariu pe articole, ediția 2, C.H. Beck, 2014, pag. 271.

²http://www.cdep.ro/caseta/2002/03/28/pl02158_in.pdf

³<https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-mgd2jku/>

- [...] 3000 lei pentru munca în gospodărie depusă în interesul fiului lor în timpul programului de vizita respectat (gătit, curățenie, spălat, călcat);
- 1000 lei pentru plata baby-sitter;
- 5000 lei pentru munca casnică pe care a prestat-o în timpul căsătoriei, în plus, față de soțul ei, văruirea apartamentului de 4 camere împreună cu mama ei timp de o săptămână;
- 1000 lei pentru faptul că intimatul a beneficiat singur de curățenia pe care a realizat-o și
- alte sume neprecizate, peste 4000 lei pentru munca casnică depusă în timpul căsătoriei în timpul sutelor de ore în care soțul ei s-a uitat la televizor.

Prin încheierea de ședință din J, instanța a respins excepția tardivității invocată de intimat.

Instanța a constatat că: în cauza de față nu poate opera nici compensația legală și nici cea judiciară, cererea sa fiind neîntemeiată și nelegală sub acest aspect, astfel că executarea a fost pornită, în mod corect și legal în baza celor 2 titluri executorii. [...] În concluzie, față de aceste considerente, instanța va respinge contestația la executare așa cum a fost formulată, completată și precizată, inclusiv cheltuielile de judecată solicitate prin răspunsul la întâmpinare.

Speta 2: În cadrul sentinței civile nr. 67 din 03.03.2016,¹ în care s-a amânat pronunțarea în cauza - minori și familie - privind pe reclamanta (...) și pe pârâțul (...), având ca obiect „partaj bunuri comune/lichidarea regimului matrimonial” - dosar disjuns din dosarul nr. (...).

Pârâțul nu a avut loc de muncă niciodată pe parcursul căsniciei, aceasta fiind singura care aducea venituri în casă, singura care suporta cheltuielile casei, iar în anul 2005 pentru a aduce venituri în familie, a fost nevoită să plece la muncă în Italia, toți banii câștigați investindu-i în casă și pentru întreținerea familiei.

În timpul căsătoriei părțile au agonisit și au contribuit în comun la renovarea și amenajarea imobilului în care au locuit, situat în (...), jud. Covasna prin edificarea unei bucătării și edificarea unei noi construcții - casă de locuit, compusă din parter și etaj, cu mai multe încăperi, la aceeași adresă.

În ceea ce privește contribuția părților la dobândirea bunurilor comune instanța constată că reclamanta a solicitat să se constate că părțile au o cotă de contribuție diferențiată, respectiv de 80% reclamanta și 20% pârâțul, iar acesta din urmă prin întâmpinare a susținut că părțile au o contribuție egală de 50% la dobândirea bunurilor comune.

Din depozițiile martorilor (...) și (...) (f.88-89) a rezultat că toate investițiile la construcția veche și edificarea construcției noi și a construcțiilor anexă s-a realizat cu banii obținuți de reclamantă în Italia, aproximativ 1500 -2000 Euro lunar, din care aproximativ 1000-1200 Euro obținea când lucra cu contract de muncă , iar după program aceasta mai lucra cu ora , precum și în zilele libere, rotunjindu-și veniturile cu aproximativ 800 Euro, iar cu privire la pârâț aceștia au arătat că nu a fost niciodată angajat, dar că desfășura muncă în gospodărie.

¹ <https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-n44h5xt/>

În acest sens la aprecierea cotelor de contribuție la dobândirea tuturor bunurilor comune, instanța reține pe de o parte că reclamanta a avut venituri constante, că la dobândirea bunurilor comune imobile a contribuit cu bani proveniți din desfășurarea de activități comerciale până în anul 2005 când a plecat în Italia, unde din 2005 până în 2007 a lucrat fără contract de muncă, iar din anul 2007 până în prezent aceasta are contract de muncă, având funcția de menajeră, iar pe de altă parte că pârâtul nu a fost niciodată angajat, acesta desfășurând activități în gospodărie, respectiv lucra pământul.

Constată că la dobândirea bunurilor comune reclamanta (...) a avut o cotă de contribuție de 77%, iar pârâtul (...) a avut o cotă de contribuție de 23%.

Dispune sistarea stării de devălmășie a părților asupra bunurilor comune prin formarea de două loturi, în următoarea modalitate: Lotul I în valoare de 159.313 lei format din următoarele bunuri se va atribui reclamantei (...). Lotul II în valoare de 47587 lei format din următoarele bunuri se va atribui pârâtului (...).

În concluzie, cu toate că legiuitorul român nu prevede expres dreptul la salariu pentru munca în gospodărie, el recunoaște valoarea muncii casnice și munca celor care prestează servicii în propriile gospodării. Cu alte cuvinte, odată cu adoptarea Noului Cod Civil, munca neplătită poate concura liber alături de munca plătită în aprecierea cotelor de contribuție la dobândirea tuturor bunurilor comune.

Există dreptul la salariu pentru munca în gospodărie în Republica Moldova?

Dreptul la salariu pentru munca în gospodărie nu este prevăzut nici în Republica Moldova. Cu toate acestea, Codul Familiei din Republica Moldova, în art. 19 alin. (4), prevede că: „Dreptul la proprietate în devălmășie se extinde și asupra soțului care nu a avut un venit propriu, fiind ocupat cu gospodăria casnică, cu educația copiilor sau din alte motive temeinice.”, iar art 23, intitulat: Recunoașterea bunurilor personale ale soților proprietate în devălmășie a acestora, prevede că: Bunurile ce aparțin fiecăruia dintre soți pot fi recunoscute de instanța judecătorească proprietate în devălmășie a acestora dacă se va stabili că, în timpul căsătoriei, din contul mijloacelor comune ale soților sau al mijloacelor unuia dintre soți ori în urma muncii numai a unuia dintre soți, valoarea acestor bunuri a sporit simțitor (reparație capitală, reconstrucție, reutilare, reamenajare etc.).

Concluzii

Munca femeii casnice este o muncă neplătită. Societatea nu apreciază munca din spațiul privat. Nimeni nu salută oportunitatea de a plăti ceva ce natura a etichetat de a fi cu titlu gratuit. Pe câmpul muncii, meseriile de “bucătar”, “bonă”, “menajeră” sunt plătite, pentru că prestează servicii în spațiul public. Astfel, dacă gătești mâncare pentru o altă familie, ești plătit. Dacă ai grijă de copiii altei familii, ești plătit. Dacă faci curățenie pentru o altă familie, ești plătit. Însă dacă faci mâncare, curățenie și ai grijă de copiii tăi, este greșit să primești salariu.

Ideea salariilor pentru munca în gospodărie ar trebui să se distingă clar de prestațiile sociale, cum ar fi alocațiile pentru copii sau de conceptul de „salariu de familie”, adică un salariu (pentru câștigătorul de pâine masculin) considerat suficient pentru a sprijini o familie. Salariul

unei gospodine trebuie să fie înțeles ca o recompensă personală pentru sarcinile gospodărești și pentru îngrijirea copilului. Acest lucru i-ar da - cel puțin pe termen scurt - un anumit grad de independență economică. Din păcate, în toate propunerile de salarii pentru munca în gospodărie, plata este mică și temporară, adică salariile se opresc sau scad de îndată ce copiii sunt crescuți. Salariile pentru gospodărie nu ar spori independența economică a femeilor pe termen lung, deoarece ar descuraja participarea pe piața forței de muncă și investițiile în educație și formare profesională a femeilor.

Este îmbucurătoare poziția Iranului față de munca în gospodărie, întrucât, în contextul familiilor cu mulți copii, femeile din Iran nu au timp decât pentru activitățile casnice. Este demnă de apreciat și abordarea legiuitorului român cu privire la munca în gospodărie și creșterea copiilor care intră în cheltuielile căsătoriei, precum și legislația Republicii Moldova, care recunoaște soțului care nu a avut niciun venit în timpul căsătoriei, dar a prestat muncă în gospodărie și a avut grijă de copii, un drept de proprietate în devălmășie.

În concluzie, propunem, de lege ferenda, ca legiuitorul român să recunoască acest drept celor care prestează munca în gospodărie, în anumite condiții prevăzute de lege. Condițiile pe care le propunem sunt:

- să fie vorba de o familie căsătorită;
- soții să aibă în grija lor cel puțin un copil;
- copiii să locuiască în mod statornic cu ambii sau cel puțin unul dintre părinți;
- salariul soțului care prestează muncă plătită sau/și salariul pe care l-ar putea câștiga soțul care prestează muncă neplătită în cazul în care are o calificare profesională, să nu fie îndestulător/îndestulătoare pentru angajarea unui lucrător care ar prelua sarcinile casnice și creșterea copiilor.

Mai precizăm că, dată fiind diversitatea situațiilor cu care ne confruntăm, poate presta muncă în gospodărie și avea grijă de copii atât soția, cât și soțul, de aceea nu sugerăm ca acest drept să fie prevăzut doar pentru femei, ci și pentru bărbați. De asemenea, salariul pentru munca în gospodărie ar ușura activitatea instanțelor în ceea ce privește aprecierea contribuției egale sau inegale a soților cu privire la bunurile comune în cazul partajului.

REFERENȚE:

1. T. BODOAȘCĂ, Studii de Dreptul Familiei, Universul Juridic, 2018;
2. TR. IONAȘCU, Egalitatea condiției juridice a soților în dreptul român, în L.P. nr. 10/1958.
3. E. FLORIAN, Dreptul familiei, CH Beck, 2006;
4. I. NICOLAE, Dreptul familiei în context național și în raporturile de drept internațional privat, Hamangiu, 2014;
5. F. BAIAS, Noul Cod civil. Comentariu pe articole, ediția 2, C.H. Beck, 2014;
6. L. TEC, Codul civil comentat și adnotat, www.sintact.ro.

7. Noul Cod civil Comentarii, doctrină și jurisprudență. Vol. I. Art. 1-952 Despre legea civilă. Persoanele. Familia. Bunurile;
8. BRUYN-HUNDT, The economics of unpaid work, Thesis Publishers, 1996;
9. <https://www.google.com/amp/s/romania.europalibera.org/amp/timpul-petrecut-de-b%25C4%2583rba%25C8%259Bi-cu-muncile-casnice-a-crescut-cu-8-minute-%25C3%25AEn-ultimii-20-de-ani-ce-spune-d%25C4%2583ncil%25C4%2583-/29809147.htm>
10. http://bcrw.barnard.edu/archive/workforce/Wages_for_Housework.pdf
11. http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/256/hdr_1995_en_complete_nostats.pdf
12. <https://www.un.org/esa/esa99dp4.pdf>
13. https://uspee.md/wp-content/uploads/2016/10/Ziarul_Dreptul_08.pdf;
14. <https://www.babymall.ro/blog/am-calculat-cati-bani-ar-castiga-o-mama-casnica-in-romania-pentru-ce-face-zilnic/>
15. https://www.jstor.org/stable/24590480?read-now=1&seq=9#metadata_info_tab_contents
16. <https://www.legal-land.ro/partaj-aprecierea-contributiei-sotilor-la-dobandirea-bunurilor-comune/>
17. <https://www.legal-land.ro/partaj-aprecierea-contributiei-sotilor-la-dobandirea-bunurilor-comune/>
18. http://www.cdep.ro/caseta/2002/03/28/pl02158_in.pdf
19. <https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-mgd2jku>
20. <https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-n44h5xt/>
21. <https://newint.org/features/1988/03/05/wages>

ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ ȘI STUDII REGIONALE

METODE DE IMPLICARE A PARTIDELOR ÎN CAMPANIILE ELECTORALE

Aura-Gabriela ANDREI

Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice,

specializarea Administrație Publică, anul II

Coordonator: Lector dr. Valentina Cornea

Rezumat: *Următoarea lucrare are în vedere evidențierea anumitor probleme întâlnite în timpul desfășurării campaniilor electorale, acelea fiind reprezentate de cheltuielile înregistrate și, în același timp, impactul materialelor utilizate, pentru mediu, încercând să expună câteva alternative pe baza analizei informațiilor oferite de autorități, dar și de alte surse importante. Cheltuielile înregistrate în timpul campaniilor electorale sunt considerabile, având în vedere cantitatea, cât și calitatea mijloacelor de informare utilizate, făcând referire la cele scrise. Rolul acestei lucrări este acela de a propune o discuție privind modalitățile de înlocuire a clasicele metode, prin adaptarea la tehnologia actuală evidențiind majoritatea platformelor și rețelelor de socializare accesate de către o mare parte din populație, dar și impactul pe care aceste măsuri l-ar putea avea.*

Cuvinte cheie: *campanie electorală, materiale, cheltuieli, mijloace de informare*

Introducere

Tot ce ne înconjoară se bazează pe o reprezentare, o imagine oarecare. Publicul nu mai crede dacă nu are la îndemână imagini, dovezi concrete. În final, imaginile îl fac pe om să creadă într-un fapt anume și nu discursul unui lider politic care este citit de cele mai multe ori cu o expresivitate ce poate dezarma pe oricine. Suntem dictați de instinct și suntem puși în dificultate în momentul în care este nevoie să realizăm anumite aspecte importante ce se desfășoară în jurul nostru și din pricina acestora, există posibilitatea de a deveni nepăsători, indiferenți lucrurilor care depind de noi.

Având ca imagine de ansamblu populația și ceea ce ne înconjoară, urmată de nevoile prioritare ale oamenilor, lucrarea analizează o problemă actuală și foarte controversată aceea fiind reprezentată de cheltuielile înregistrate în timpul campaniilor electorale și ceea ce se utilizează pentru răspândirea informației dorite, dar și amprenta pe care reușesc să o fixeze asupra noastră.

Obiectivul studiului este acela de a relata problematicile întâlnite și, în același timp,

încercarea de a expune modalități de înlocuire a clasicelor metode prin care se desfășoară activitățile electorale încă din cele mai vechi timpuri și până în prezent. Modalitatea de realizare a obiectivului principal este analiza surselor referitoare la tema cheltuielilor și a publicității electorale, fiind reprezentate atât de cadrul legal, cât și articole, interviuri etc.

Finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale. Cheltuieli înregistrate în desfășurarea activității acestora

Partidele politice sunt asociații cu caracter politic ale cetățenilor români cu drept de vot, care participă în mod liber la formarea și exercitarea voinței lor politice, îndeplinind o misiune publică garantată de Constituție. Ele sunt persoane juridice de drept public¹.

Finanțarea partidelor politice este ghidată de anumite principii, de asemenea și campaniile electorale includ aceleași reguli de desfășurare și, desigur, trebuie să le avem în vedere dacă ne dorim o desfășurare prienică. Principiile după care se ghidează procesul de finanțare a partidelor politice și a campaniilor electorale sunt reprezentate de Principiul legalității, Principiul egalității de șanse, care sunt deosebit de importante pentru evitarea discriminării și nelegalității, Principiul transparenței veniturilor și cheltuielilor, Principiul independenței partidelor politice și a candidaților față de finanțatori, Principiul integrității competiției politice și electorale².

Având în vedere Principiul transparenței veniturilor și cheltuielilor, avem posibilitatea de a accesa diverse surse ce ne pun la dispoziție informații clare despre înregistrările privind sumele alocate pentru desfășurarea campaniilor electorale, dar și încasările partidelor politice. Am analizat, în mare, cheltuielile înregistrate în cadrul alegerilor prezidențiale de anul trecut, deoarece a fost ultima acțiune de acest tip, rezultatele sunt uluitoare, având în vedere faptul că valoarea totală a contribuțiilor depuse de competitorii electorali pentru finanțarea campaniei pentru primul tur al alegerilor prezidențiale este de 70.258.904,02 lei, iar pentru turul doi valoarea se ridică la 1.956.000,00 lei, informează Autoritatea Electorală Permanentă (AEP)³.

De asemenea sursele de finanțare a unui partid politic au o însemnătate aparte în procesul de desfășurare a activităților realizate de către acestea. Sursele nu pot fi de oriunde, iar sumele cheltuite trebuie să aibă o origine anume, cum ar fi: cotizații ale membrilor de partid, donații, venituri provenite din activități proprii, subvenții de la bugetul de stat, împrumuturi în bani de la persoane fizice și juridice, fiecare membru decide, astfel, din ce izvor își extrage finanțarea⁴, dar este fundamental de precizat faptul că această contribuție a membrilor partidelor este limitată.

Un aspect important este cel al limitării impuse de lege în ceea ce privește contribuția

¹ A se vedea art.1 din Legea nr. 14 din 9 ianuarie 2003 privind partidele politice, republicată.

² A se vedea art. 1 lit. 2 din Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale.

³ este autoritatea publică abilitată să controleze respectarea prevederilor legale privind finanțarea partidelor politice, a alianțelor politice sau electorale, a candidaților independenți și a campaniilor electorale, conform art.35 alin.(1) din Legea nr.334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, republicată, cu completările ulterioare.

⁴ A se vedea art. 3 lit. 1 din Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale.

membrilor partidelor, cheltuielile aferente campaniilor electorale trebuie să respecte o serie de condiții: să provină numai din contribuții ale candidaților sau ale formațiunilor politice; să fie angajate numai cu viza prealabilă a mandatarului financiar competent; să se încadreze în limitele prevăzute de prezenta lege; să fie efectuate de competitori electorali numai pentru promovarea candidaților și a programelor electorale proprii¹.

Cheltuielile

Încasarea contribuțiilor electorale și plata cheltuielilor pot fi efectuate numai prin intermediul conturilor bancare notificate în prealabil Autorității Electorale Permanente, pentru a nu permite astfel încălcarea limitelor impuse. Limitele maxime ale contribuțiilor candidaților pentru campania electorală sunt reprezentate de sume însemnate, așadar pentru fiecare listă de candidați la consiliul local al comunei se alocă contravaloarea unui salariu de bază minim brut pe țară, fiind considerată valoarea minimă alocată, iar pentru funcția de Președinte al României se înregistrează sume în valoare de 20.000 de salarii de bază minime brute pe țară pentru candidatul la funcție, conturând valoarea maximă alocată.²

Lucrarea de față are ca scop, evidențiat încă de la început, menționarea cheltuielilor înregistrate în timpul unei campanii electorale având în vedere toate demersurile ce țin ca această activitate să se desfășoare în condiții normale. Anterior am precizat despre cheltuielile realizate în cadrul alegerilor prezidențiale, amintim însă că anul acesta se vor desfășura, de asemenea, alegerile la nivel local fapt ce include campania electorală și alegerile propriu-zise.

În ceea ce privește sumele referitoare la alegerile locale din anul 2020, se estimează că acestea vor fi de patru ori mai mari comparativ cu sumele din 2016, ținând cont de faptul că se estimează un număr aproape dublu al partidelor politice care vor participa la alegerile locale din 2020 și de faptul că salariul minim pe economie de la 1 ianuarie 2020 a fost majorat cu 212% comparativ cu 1 ianuarie 2016 .

Ținând cont că în anul 2016 au fost rambursate 92% din sumele solicitate prin cererea de rambursare, respectiv 46.000.000 lei, pentru alegerile locale din 2020 se estimează că suma ce urmează a fi rambursată va fi în cuantum de 190.000.000 lei³. Raportul privind activitatea Departamentului de control al finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale în 2019 - istoric și previziuni preconizează că procentul de rambursare a sumelor cheltuite de competitorii electorali în urma alegerilor parlamentare din 2020 se va menține constant sau va crește.

¹ A se vedea art.28 lit.1 din Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale.

² Acest înțeles reiese din art. 28 lit.12 ce face referire la Limitele maxime ale contribuțiilor candidaților pentru campania electorală din Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

³ *Câți bani vor lua partidele de la stat pentru campaniile electorale*, <http://www.ziare.com/alegeri/alegeri-locale-2020/cati-bani-vor-lua-partidele-de-la-stat-pentru-campaniile-electorale-din-2020-aep-estimeaza-costuri-colosale-1596505> , accesat pe 03.05.2020, ora 17:07.

Publicitatea electorală - materiale utilizate

Campania electorală este perioada în care competitorii electorali desfășoară activități de propagandă cu scopul de a-i determina pe alegători să își exprime voturile în favoarea lor¹. Comunicarea politică include toate acțiunile de recrutare de personal, de concepții, de anchetă, de marketing, de evaluare strategică, de grafică, de analiză a peisajului audio-vizual, de calcul financiar, de pregătire a răspunsurilor care preced, care pot fi tipărirea de afișe electorale sau intervenția unui candidat pe postul de televiziune².

Un aspect neplăcut este acela al prezenței de afișe electorale amplasate ilegal, publicitate distrusă, materiale sustrate și coruperea alegătorilor. Acestea sunt doar câteva dintre multiplele încălcări înregistrate de către angajații Ministerului Afacerilor Interne³ în perioada campaniei electorale, ceea ce nu este deloc potrivit și, cu siguranță, nu acesta este scopul întocmirii și amplasării acestora. Pentru această acțiune, în anul 2019, MAI a luat o decizie importantă, aceea de a antrena în serviciu peste 4602 polițiști care au asigurat ordinea publică la întrunirile electorale desfășurate pe teritoriul țării, dar cu siguranță și acțiunile de acest tip atrag după sine inconveniente, cheltuieli și diverse consecințe.

Consider că acestea ar putea fi evitate, prin reducerea materialelor utilizate pentru acest scop, campaniile ar putea fi realizate, mult mai eficient, în mediul online, având în vedere faptul că majoritatea populației are acces la internet, acest lucru nu poate fi contestat și având în vedere faptul că se consideră, de ceva vreme, că am intrat în „civilizația imaginii” conform expertului în estetica cinematografică, Jacques Aumont. De asemenea, presa și mediul online, în special rețeaua de socializare Facebook, au fost și sunt esențiale în construirea unei companii electorale, fiind principalele mijloace de informare a tinerilor și a cetățenilor ce au drept la vot și realizează acest lucru din dorința de a schimba lucrurile în bine. Postările, declarațiile și fotografiile fiecărui candidat influențează în mod constant opinia generală a publicului și ajută la luarea unei decizii finale în ceea ce privește votul.

Evoluția comunicării politice din ultimii ani a arătat faptul că politicienii moderni sunt deschiși în a folosi rețelele de socializare pentru a comunica direct cu electoratul lor. De cele mai multe ori, principalul scop pentru care un candidat apelează la comunicarea prin intermediul rețelelor de socializare este dorința de a informa cetățenii cu privire la inițiativele politice și de a intra într-un dialog direct cu aceștia prin care să afle principalele puncte de îmbunătățit⁴.

¹ A se vedea art.2 nr. 13 din Legea 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali.

² Rolul stereotipurilor sociale în comunicarea politică, https://www.academia.edu/4574461/Teza_de_licenta, accesat pe 04.05.2020, ora 15:50.

³Publicitate electorală amplasată ilegal, afișe distruse și sustrate. STATISTICA încălcărilor înregistrate de poliție în cursa pentru alegerile parlamentare, https://www.realitatea.md/publicitate-electorala-amplasata-ilegal--afise-distruse-si-sustrase--statistica-incalcarilor-inregistrate-de-politie-in-cursa-pentru-alegerile-parlamentare_91130.html, accesat pe 03.05.2020, ora 17:30.

⁴ Andra Ioana Androniciuc, *Rolul comunicării prin intermediul rețelelor de socializare în campaniile politice*, Iași 2019, 46 pag., [http://doctorat.feaa.uaic.ro/doctoranzi/pagini/Androniciuc Andra Ioana/Documents/REZUMAT%20Androniciuc.pdf](http://doctorat.feaa.uaic.ro/doctoranzi/pagini/Androniciuc%20Andra%20Ioana/Documents/REZUMAT%20Androniciuc.pdf), accesat pe 05.05.2020, ora 13:03.

Dar, cu siguranță, și această cale are anumite dezavantaje. Campaniile electorale sunt o adevărată „mană cerească” pentru managerii de presă. Nu duci lipsă de subiecte, dar nici de publicitate electorală, or asta înseamnă, pentru majoritatea, conturi bancare mai pline, ceea ce marchează, din nou, problema predominantă a lucrării, dorind astfel încercarea de combatere a acestor cheltuieli, dar când vine vorba despre presă, este greu de combătut acest aspect, se poate remarca, totuși, evitarea degradării materialelor pe care candidații le utilizează, evitând astfel pliantele electorale. Însă, tocmai din acest motiv, în perioada electorală, apar voci care critică instituțiile media pentru că acceptă publicitate de la partidele/candidații electorali cu probleme evidente de integritate.

În online și presa scrisă lucrurile stau altfel. Domeniul nu este reglementat, respectiv, jurnaliștii se comportă în baza propriilor reguli. De obicei, portalurile de știri sunt monitorizate de ONG-urile de media¹. La fel, e la discreția fiecărui site dacă acceptă sau nu publicitate electorală. Nu este un secret că formațiunile politice încearcă mereu să cumpere spațiu publicitar acolo unde sunt criticate mai des.

Impactul asupra mediului și imaginea creată

Materialele considerate a fi de folos în cadrul campaniei sunt reprezentate de orice material scris, audio sau video, în anumite condiții precizate în lege. De preferat ar fi eliminarea, din această propagandă electorală a materialelor scrise, pentru care se utilizează hârtie care, ulterior, ajunge să fie deterioartă în mediu.

Deloc de neglijat este și aspectul economic. Pe o piață media atât de mică, campaniile electorale sunt o afacere foarte greu de refuzat, fiind un colac de salvare pentru instituțiile media. Așadar, oricât am încerca evitarea cheltuielilor, acest lucru nu este posibil, însă cu cât sunt diminuate, cu atât este mai bine și dacă acoperă cheltuielile înregistrate pentru realizarea și răspândirea pliantelor și a bannerelor utilizate în perioada campaniei, care în afara faptului că nu sunt estetice și sunt amplasate în diverse locuri publice, nu fac decât să înrăutățească situația; pliantele, de asemenea, sunt de cele mai multe ori distruse de către cetățeni și la rândul lor „distrug” mediul.

„În textele publicate în media online există, din păcate, foarte multă părtinire, opinii și judecăți de valoare ale autorilor, ce nu-și au locul în știri, ci în editoriale sau articole de opinie. Unele site-uri monitorizate nu sunt altceva decât portavoci ale partidelor pe care le simpatizează și le promovează masiv. Este utilizată frecvent manipularea prin selectare, fiind mediatizate doar unele evenimente și prezentate doar opiniile unor candidați, iar alții sunt criticați sau trecuți cu vederea”, a subliniat Petru Macovei, directorul executiv API².

O soluție pentru „salvarea” noastră și a mediului ar fi totuși încercarea de înlocuire a acestor mijloace poluante, prin adaptarea materialelor clasice la unele ecologice. Faptul că

¹Publicitatea electorală: aspectele legale și economice față de cele de etică,

<https://mediaforum.md/ro/management/publicitatea-electorală-aspectele-legale-economice-fata-de-cele-de-etica>, accesat pe 04.05.2020, ora 12:50.

²Asociația Presei Independente, Raport de monitorizare: în știrile despre alegeri există multă părtinire, opinii și judecăți de valoare, <http://api.md/news/view/ro-raport-de-monitorizare-in-stirile-despre-alegeri-exista-multa-partinire-opinii-si-judecati-de-valoare-1934>, accesat pe 04.05.2020, ora 16:00.

pliantele și restul echipamentelor sunt realizate dintr-o hârtie groasă, lucioasă, greu de degradat ajunse la nivelul solului, este un mare dezavantaj pentru acesta și, totodată, în timp și pentru noi. Pentru evitarea acestei situații s-ar putea utiliza hârtie reciclată sau orice alt mijloc care ar putea combate impactul negativ pe care cele sus menționate îl au. Accentul nu ar mai trebui pus pe estetica materialelor utilizate când vine vorba despre viitorul nostru, ceea ce ar trebui să conteze este doar informația care ajunge la noi, informație care ar trebui să fie viitorul, tinând cont că prin intermediul acesteia ne alegem reprezentanții.

În ultimii 150 – 200 de ani omenirea a încălcat cu bună știință toate principiile sustenabilității și dezvoltării durabile și de aceea promovarea și susținerea atât a conceptului cât și a acțiunilor concrete, cuprinse în termenul de “sustenabilitate”, au devenit activități de interes major în perioada actuală¹ și trebuie să ținem cont de aceste aspecte și să încercăm cât se poate de mult să îndreptăm ceea ce noi înșine am „stricat”.

Concluzii

Campaniile electorale din ultimii ani, atât la nivel mondial, cât și în România au demonstrat că rețelele de socializare pot aduce un plus de valoare mixului de marketing. Acestea le-au permis politicianilor să ajungă la electorat mult mai rapid, fără intermediari și fără să fie limitați din punct de vedere geografic, utilizând mult mai puține resurse financiare decât orice alt mijloc de comunicare în masă. De aceea, consider că aceste platforme pe care le avem la dispoziție pot fi utilizate și în acest scop, fiind mai puțin costisitoare, astfel s-ar putea restrânge cheltuielile și, în același timp, riscul de a „ataca” mediul.

În aceste condiții, managerii de campanii se văd nevoiți să se adapteze tendințelor pieței și să integreze acest canal de comunicare în strategia generală de promovare, ceea ce este un lucru foarte important. Având în vedere numeroasele oportunități pe care rețelele de socializare le pun la dispoziția specialiștilor de marketing și managerilor de campanii, utilizarea acestora de către actorii politici devine obligatorie. Pagina ajută la construirea și dezvoltarea imaginii, element indispensabil în marketingul politic și în acest fel se poate îndeplini obiectivul principal al studiului întocmit, acela de a diminua cheltuielile, care sunt considerabile și sumele investite pot fi utilizate în alte scopuri mult mai utile pentru populație, dar nu numai, accesul la informații se poate realiza mult mai ușor, aceasta poate fi structurată mai eficient și pe larg .

¹ Romstal Universul Instalațiilor, *Am lansat pliantul de sustenabilitate*, ediția 2019, <https://blog.romstal.ro/am-lansat-pliantul-de-sustenabilitate-editia-2019/>, accesat pe 04.05.2020, ora 16:45.

REFERINȚE:

1. Legea nr. 14 din 9 ianuarie 2003 privind partidele politice, republicată
2. Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale.
3. Legea 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali
4. Andra Ioana Androniciuc, Rolul comunicării prin intermediul rețelelor de socializare în campaniile politice, Iași 2019, 46 pag. ,
http://doctorat.feaa.uaic.ro/doctoranzi/pagini/Androniciuc_Andra_Ioana/Documents/REZUMAT%20Androniciuc.pdf , accesat pe 05.05.2020
5. Asociația Presei Independente, Raport de monitorizare: în știrile despre alegeri există multă părtinire, opinii și judecăți de valoare, <http://api.md/news/view/ro-raport-de-monitorizare-in-stirile-despre-alegeri-exista-multa-partinire-opinii-si-judecati-de-valoare-1934>
6. Câți bani vor lua partidele de la stat pentru campaniile electorale
<http://www.ziare.com/alegeri/alegeri-locale-2020/cati-bani-vor-lua-partidele-de-la-stat-pentru-campaniile-electorale-din-2020-aep-estimeaza-costuri-colosale-1596505> , accesat pe 03.05.2020
7. Publicitatea electorală: aspectele legale și economice față de cele de etică,
<https://mediaforum.md/ro/management/publicitatea-electorala-aspectele-legale-economice-fata-de-cele-de-etica> , accesat pe 04.05.2020
8. Rolul stereotipurilor sociale în comunicarea politică,
https://www.academia.edu/4574461/Teza_de_licența , accesat pe 04.05.2020
9. Romstal Universul Instalațiilor, Am lansat pliantul de sustenabilitate, ediția 2019,
<https://blog.romstal.ro/am-lansat-pliantul-de-sustenabilitate-editia-2019/> , accesat pe 04.05.2020

CALITATEA MANAGEMENTULUI ÎN SISTEMUL SANITAR ROMÂNESC

Tudor-Ionut BURLIBASA

Facultatea: Științe Juridice Sociale Și Politice,
Administrație Publică, anul III

Coordonator: conf. dr. George Cristian SCHIN

Rezumat: În abordarea acestei lucrări am pornit de la necesitatea: definirii, cunoașterii și aprofundării termenilor management, calitate și resurse umane din sistemul de sanatate. Managementul calitatii joaca un rol esențial in dezvoltarea instituțiilor de sănătate, acest tip de management reprezintă un ansamblu de activități ce vizeaza: planificarea, coordonarea, organizarea controlul si asigurarea calitatii in activitatea desfasurată. Managementul resurselor umane se referă la conducerea și administrarea personalului ducând la creșterea performanței organizaționale prin îmbunătățirea performanțelor individuale ale membrilor organizației. Îmbunătățirea managementului resurselor umane la nivelul unei unități medicale impune dezvoltarea unor strategii eficiente, de la alegerea metodelor de recrutare și selecție a personalului de pe piața externă, până la menținerea personalului existent și perfecționarea continuă a acestuia. În concluzie îmbunătățirea managementului resurselor umane are ca rezultat final creșterea calității serviciilor medicale către beneficiari.

Cuvinte-cheie: resurse umane, management, spital, servicii medicale de calitate, sănătatea populației

Introducere

Managementul calității joaca un rol esențial in dezvoltarea instituțiilor de sănătate, acest tip de management reprezintă un ansamblu de activități ce vizează planificarea, coordonarea, organizarea controlul si asigurarea calității in activitatea desfășurată. Instituțiile publice românești se regăsesc în diferite stadii de implementare si integrare a managementului calității in cadrul proceselor instituționale.

Prezentarea sistemului de management al calității în sănătate ne poate ajuta sa înțelegem cum putem extrapola elementele conturate in sectorul medical si la celelalte instituții publice românești Managementul resurselor umane constituie un domeniu de interes ce poate fi analizat in vederea realizării anumitor recomandări sociale pentru sectorul public.

Calitatea este un aspect fundamental în sfera de activitate a fiecărui domeniu, calitatea produselor și serviciilor oferite ne indică gradul de profesionalism al unității respective. Principiul calității în instituțiile publice românești poate fi considerat o prioritate în vederea dezvoltării sistemului administrativ, prestarea serviciilor de înaltă calitate ce satisfac interesele și nevoile beneficiarilor fiind o prioritate. Calitatea este reprezentată printr-un ansamblu de

caracteristici puse în relație cu nevoile exprimate sau cu cele implicite, astfel vorbim de importanța calității în instituțiile publice românești.

Managementul calității are în vedere utilizarea optimă a resurselor pentru satisfacerea nevoilor exprimate sau implicite, instituțiile publice având rolul să satisfacă ambele tipuri de nevoi. Din managementul calității derivă o serie de activități ce au ca punct de plecare: planificarea, coordonarea, organizarea, controlul și asigurarea calității, toate acestea etape esențiale în furnizarea serviciilor către beneficiari.

Caracteristici ale unui sistem de management al calității în unitățile spitalicești :

- Reglementarea legală
- Să asigure satisfacerea nevoilor cetățenilor;
- Să asigure îndeplinirea solicitărilor venite din partea instituției;
- Să fie aplicabil tuturor serviciilor prestate de instituție.

Implementarea unui sistem de management al calității produce beneficii de ambele părți, atât pentru instituție, cât și pentru cetățeni. Avantajele ce se ivesc în urma implementării sistemului vizează:

- Diminuarea costurilor aferente prestării serviciului;
- Creșterea gradului de credibilitate al instituției și a capitalului de imagine;
- Creșterea gradului de satisfacție al cetățenilor;
- Facilitarea și îmbunătățirea relațiilor dintre instituție și cetățeni;
- Controlul proceselor din cadrul instituției;
- Motivarea personalului.

Societatea românească a fost martoră la progresul, stagnarea sau declinul prestării unor servicii din perspectiva calității acestora, fapt ce ne arată că există instituții unde avem o reglementare clară privitoare la sistemul de management al calității¹ și instituții unde nu există o abordare a serviciilor din perspectiva calității.

Putem afirma că rolul managementului calității în instituțiile publice românești este de a asigura satisfacerea nevoilor cetățenilor cu utilizarea optimă a resurselor de care dispune instituția. În categoria serviciilor publice intră o gamă largă de domenii unde există competitori privați sau unde instituția publică este singurul furnizor de servicii. Pentru ca instituțiile să își poată îndeplini obiectivele strategice trebuie realizat un plan de management al calității adaptat specificului instituției și specificului serviciilor prestate.

În continuare vom analiza un sistem de management al calității cu grad ridicat de profesionalism, acest sistem este reflectat de Autoritatea Națională de Management al Calității în Sănătate (ANMCS). Domeniul medical din România se bucură de cea mai bună reglementare din punct de vedere al managementului calității, ANMCS reprezintă un model de bună practică

¹ Autoritatea Națională de Management al Calității în Sănătate(ANMCS) : <https://anmcs.gov.ro/web/home-2-2/> (accesat in data de:23.04.2020)

ce poate fi extrapolat la nivel macro pentru a putea aduce toate instituțiile publice din țară la un nivel comun de calitate. Până în prezent calitatea serviciilor oferite și procesele din cadrul instituției sunt dirijate de conducerea unității sau de instituțiile centrale, fără un plan național bine determinat.

Prezentarea Autorității Naționale de Management al Calității în Sănătate:

Autoritatea Națională de Management al Calității în Sănătate (ANMCS) este instituție publică cu personalitate juridică, organ de specialitate al administrației publice centrale în domeniul managementului calității în sănătate, care funcționează în subordinea Guvernului și coordonarea prim-ministrului. Scopul ANMCS constă în asigurarea și îmbunătățirea continuă a calității serviciilor de sănătate și a siguranței pacientului, prin standardizarea și evaluarea serviciilor de sănătate și acreditarea unităților sanitare.¹

Misiunea Autorității Naționale de Management al Calității în Sănătate este să determine asigurarea și îmbunătățirea continuă a calității serviciilor de sănătate și a siguranței pacientului prin modificarea culturii organizațiilor din sănătate, standardizare, evaluarea serviciilor de sănătate și acreditarea unităților sanitare.²

Atribuțiile Autorității Naționale de Management al Calității în Sănătate:

1. Participă, în colaborare cu Ministerul Sănătății, la elaborarea Strategiei Naționale pentru Asigurarea Calității în Sistemul de Sănătate;
2. Inițiază proiecte de acte normative pentru corelarea legislației naționale privind asigurarea calității serviciilor de sănătate în sistemul de sănătate, cu reglementările internaționale în domeniu, pe care le promovează prin Secretariatul General al Guvernului;
3. Elaborează standardele, metodologia și procedurile de acreditare a unităților sanitare, cu consultarea Ministerului Sănătății și a autorităților, instituțiilor și organizațiilor care au reprezentanți în Colegiul Director al A.N.M.C.S. și le supune, în termen de maximum 15 zile calendaristice de la adoptarea prin consensul autorităților, instituțiilor și organizațiilor care au reprezentanți în Colegiul Director al A.N.M.C.S., aprobării prin ordin al ministrului sănătății;
4. Recunoaște, conform metodologiei aprobate prin ordin al președintelui A.N.M.C.S., furnizorii de servicii de consultanță în domeniul calității serviciilor de sănătate precum și pe cei de formare a personalului specializat în domeniul managementului calității serviciilor de sănătate;
5. Evaluează, reevaluează, acreditează, reacreditează unitățile sanitare și monitorizează asigurarea calității serviciilor de sănătate la nivelul acestora;
6. Emite și retrage certificatul de acreditare a unităților sanitare;

¹ <https://anmcs.gov.ro/web/atributii-misiune-viziune-valori/> (accesat în data de:29.04.2020)

² Idem

7. Inițiază, promovează și desfășoară activități de cercetare în domeniul calității serviciilor de sănătate.

Obiectivele Autorității Naționale de Management al Calității în Sănătate:

- Să evalueze toate categoriile de unități sanitare din punctul de vedere al calității serviciilor medicale și siguranța pacientului;
- Să elaboreze o metodologie de identificare, raportare și monitorizare a efectelor adverse asociate actelor medicale fără caracter acuzator;
- Să informeze și să formeze angajații din sistemul de sănătate cu privire la asigurarea și îmbunătățirea calității și a siguranței pacientului;
- Să informeze pacienții cu privire la calitatea serviciilor de sănătate oferite de unitățile sanitare pentru a înțelege de ce pot avea încredere mai mare într-o unitate sanitară acreditată sau în curs de acreditare;
- Să pună la dispoziția autorităților central decidente informații privind calitatea serviciilor de sănătate și siguranța pacientului;

Importanța managementului resurselor umane în instituțiile publice

Pentru a putea extrapola un model de bună practică trebuie ales un segment cu aplicabilitate în toate instituțiile publice indiferent de domeniu. Acest segment este reprezentat de resursa umană din instituțiile de sănătate, avem nevoie de management calitativ al resurselor umane indiferent de tipul și domeniul de activitate al instituției publice. Resursa umană reprezintă un factor cu implicații majore în asigurarea calității serviciilor oferite, astfel se dispune o intervenție asupra acestui factor deosebit de important.

În ultimii ani, pe baza cercetărilor din domeniu și a experienței din alte sectoare s-a recunoscut faptul că promovarea unui management al resurselor umane nou și progresist constituie soluția îmbunătățirii performanțelor sistemului sanitar. O forță de muncă motivată și pregătită este un element de bază pentru furnizarea de servicii de sănătate de calitate, care să răspundă pe deplin așteptărilor pacienților. Metodele de management al resurselor umane utilizate în sănătate pot constitui un factor stimulator, sau de frânare în atingerea obiectivelor organizației.

Cultura, localizarea, oportunitățile, sistemul de învățământ sunt câteva elemente ce influențează calitatea resursei umane din instituțiile publice românești, iar din calitatea resursei umane se răsfrânge și calitatea serviciilor. Datorită variațiilor specifice comunității unde este amplasată instituția se poate identifica și o variație a pregătirii corespunzătoare a resursei umane. Acest fapt ne este evidențiat de diferențele de pregătire, randament, productivitate, timp de reacție, instrumente și mecanisme utilizate, gradul de adaptabilitate la schimbare, tehnologizare sau inovare. Luând în considerare aceste diferențe, ne putem gândi că există o singură soluție capabilă să diminueze discrepanțele dintre instituțiile publice: Managementul resurselor umane în administrația publică.

Managementul strategic al resurselor umane este procesul prin care managementul resurselor umane se racordează la strategia generală a întreprinderii, în vederea realizării scopurilor și obiectivelor organizației. Strategia de resurse umane este acea parte a strategiei generale a întreprinderii care se referă strict la funcțiunea de resurse umane, de aceea este o strategie funcțională.

La fel ca și în cazul strategiei generale a organizației, în cadrul strategiei de resurse umane deciziile se iau pe trei niveluri :

- La nivel strategic directorul general și managerul de resurse umane stabilesc direcții de lungă durată, cum ar fi gestiunea de carieră, politicile de recompensare.
- La nivel managerial planurile de lungă durată sunt concretizate prin elaborarea de programe concrete; de exemplu, programul de recrutare sau programul de recompensare.
- La nivel operațional programele concrete care au fost elaborate sunt puse în practică. Se plătesc salariile și celelalte forme de recompensare, se organizează și de desfășoară cursurile și celelalte programe de formare și de perfecționare, se realizează recrutarea și selectarea personalului.

Metodele managementului resurselor umane utilizate în sănătate constituie un factor stimulator sau de frânare în atingerea obiectivelor reformei sistemului; scopul managementului resurselor umane din sistemul sanitar, se refera la mobilizarea, motivarea și dezvoltarea capacităților personalului; provocările managementului resurselor umane din sănătate la ora actuală (probleme ce se regăsesc în aproape toate sistemele sanitare din lume) sunt:

- lipsa de motivare a personalului,
- utilizarea inefficientă a personalului,
- productivitatea scăzută a personalului,
- pregătire inadecvată a personalului,
- distribuție incorectă a personalului atât în interiorul organizației cât și în cadrul sistemului de sănătate.

Următoarea serie de standarde a fost realizată conform modelului ANMCS privitor la managementul resurselor umane¹, făcând trecerea de la unitățile sanitare la instituțiile publice.

Motivarea personalului medical

Motivația este imboldul/motivul (psihologic) care influențează atitudinile sau acțiunile unei persoane (ghidul OMS). Factorii motivaționali, care determină comportamentul uman au la bază studiul nevoilor oamenilor.

Nevoile - psihologii pornesc de la trei presupuneri de bază când interpretează comportamentul uman:

- comportamentul are o cauză (consecință a efectelor combinate ale eredității și mediului);

¹ <https://anmcs.gov.ro/web/wp-content/uploads/2014/12/3-actualizare-MRU1.pdf> (accesat în data de:29.04.2020)

- la baza comportamentului oricărui individ stau nevoi, aspirații și dorințe;
- comportamentul are un scop (oamenii încearcă să atingă obiective sau ținte, care când sunt îndeplinite le vor satisface nevoile).

Tipuri de motivații:

- Intrinsecă (internă sau directă), fundamentată pe factori de natură internă (plăcerea de a face lucrurile așa cum trebuie, mulțumirea personală);
- Extrinsecă, atunci când factorii de mediu extern exercită o anumită influență asupra comportamentului angajaților (salariu mai mare, prime, bonusuri).

**Tabelul1: Standarde de Management al Resurselor Umane
din Instituțiile Publice Românești**

Standard 1	MRU 1	Managementul resurselor umane este adaptat specificului instituției.
Standard 2	MRU 2	Politica de resurse umane este realizată în raport cu evoluția instituției.
Standard 3	MRU 3	Politica de angajare este adaptată nevoilor instituției.
Standard 4	MRU 4	Politica de integrarea organizațională
Standard 5	MRU 5	Integrarea comunicării intraorganizaționale în politica de management a resurselor umane.
Standard 6	MRU 6	Realizarea evaluării periodice a personalului.
Standard 7	MRU 7	Îmbunătățirea nivelului de competență al personalului prin formare continuă
Standard 8	MRU 8	Păstrarea confidențialității și securității informațiilor privitoare la datele
Standard 9	MRU 9	Îmbunătățirea continuă a condițiilor de muncă.
Standard 10	MRU 10	Evaluarea managementului resurselor umane.

Măsurarea performanței sistemelor de sănătate face legătura dintre atingerea scopurilor de bază și resursele disponibile. Performanța poate fi judecată comparând modul în care scopurile de bază ale sistemului de sănătate au fost atinse cu modul ideal în care scopurile ar fi putut fi atinse, date fiind resursele.

Trebuie să fim de acord cu faptul că întotdeauna se poate găsi o metodă mai bună de a concepe lucrurile. A gândi că ceea ce facem nu poate fi îmbunătățit este o concepție naivă. Îmbunătățirea continuă trebuie să fie inclusă în modul de a munci în organizația respectivă, să fie o direcție a propriei sale culturi, asumată ca o valoare fundamentală.

Una dintre cele mai moderne și controversate tendințe manageriale, ce se manifestă la nivel mondial, este managementul participativ. Acest stil de management vine ca o alternativă la stilul de management individualist, acesta din urmă făcând, în zilele noastre, față tot mai greu complexității problemelor ce apar la nivelul organizațiilor, a căror rezolvare eficientă necesită din partea organelor de conducere o gamă largă de cunoștințe de specialitate, un nivel de

responsabilitate din ce în ce mai mare, care nu pot fi realizate integral decât cu contribuția corelată a mai multor persoane.¹

Managementul participativ prezintă o serie de caracteristici importante, dintre care se remarcă următoarele:

- participarea efectivă a salariaților la exercitarea procesului de conducere;
- implicarea unui număr mare de persoane în exercitarea funcției de evaluare și control;
- participarea activă a salariaților la adoptarea deciziilor de cea mai mare importanță.

Managementul participativ este mai mult decât un sistem de management, el este o stare de spirit ce caracterizează firmele competitive pe plan mondial și în România. Dintre multiplele avantaje ale acestui sistem de management fac parte: creșterea nivelului general de informare a proprietarilor și salariaților; creșterea gradului de fundamentare a deciziilor ca urmare a implicării unui număr mare de proprietari și salariați în procesele decizionale.

Concluzii

Putem observa că există și în România modele de bune practici ce pot fi extrapolate și altor instituții sau domenii de activitate din sectorul public. Se poate realiza o dezvoltare instituțională durabilă și sustenabilă prin implementarea anumitor practici din instituțiile unde putem identifica un nivel mai ridicat de competență și profesionalism, ce poate fi transpus și în activitatea celorlalte instituții publice românești. Calitatea trebuie să fie un aspect tratat cu interes de autoritățile cu putere de decizie, dar și de cetățenii ce beneficiază de serviciile oferite de instituțiile publice.

Plecând de la premisa că omul face diferența și în fiecare instituție ne întâlnim cu oameni ce facilitează prestarea diferitelor servicii, putem constata că de la acest nivel trebuie inițiată o schimbare, resursa umană reprezentând un prim factor ce stă la baza calității serviciilor publice. Totodată putem constata faptul că realizarea unor standarde de calitate după șablonul trasat de ANMCS poate duce la creșterea productivității muncii, instituțiile având la dispoziție repere metodologice clare după care își pot măsura evoluția. Reglementarea calității serviciilor prestate de instituțiile publice este vitală în vederea eliminării discrepanțelor apărute în plan național, pentru a nu mai fi decalajele V-E sau rural - urban mic - urban mare.

¹ <https://www.qualform.snsr.ro/campanie-online/rolul-managementului-participativ-in-motivarea-cadrelor-didactice> (accesat în data de 03.05.2020)

REFERINȚE:

1. Autoritatea Națională de Management al Calității în Sănătate (ANMCS) -
2. <https://anmcs.gov.ro/web/atributii-misiune-viziune-valori/> (accesat în data de: 23.04.2020)
3. Managementul Resurselor Umane (ANMCS) - <https://anmcs.gov.ro/web/wp-content/uploads/2014/12/3-actualizare-MRU1.pdf> (accesat în data de: 29.04.2020)
4. Ministerul Sănătății <http://www.ms.ro/> (accesat în data de: 29.04.2020)
5. Agenția Națională a Funcționarilor Publici- <http://www.anfp.gov.ro/>(accesat în data de 29.04.2020)
6. Calitatea Administrației Publice
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester-thematic-factsheet-quality-public-administration_ro.pdf(accesat în data de: 29.04.2020)
7. Hotărârea nr. 728/2018 privind stabilirea numărului de posturi ale Autorității Naționale de Management al Calității în Sănătate, precum și înființarea, organizarea și funcționarea oficiilor teritoriale ale acesteia
<https://lege5.ro/Gratuit/gmydenzvgyq/hotararea-nr-728-2018-privind-stabilirea-numarului-de-posturi-ale-autoritatii-nationale-de-management-al-calitatii-in-sanatate-precum-si-infiintarea-organizarea-si-functionarea-oficiilor-teritoriale-a>
(accesat în data de: 01.05.2020)
8. <https://www.qualform.snsr.ro/campanie-online/rolul-managementului-participativ-in-motivarea-cadrelor-didactice>(accesat în data de: 03.05.2020)

MODALITĂȚI DE PROMOVARE A FEMEILOR ÎN STRUCTURILE POLITICE

Iulia Andreea FOTACHE

Facultatea De Științe Juridice, Sociale Și Politice,
specializarea Administrație Publică, anul II

Coordonator: lect. univ. dr. Valentina CORNEA

Rezumat: *Articolul pune în evidență egalitatea de gen ca factor central în protecția drepturilor omului și în funcționarea democrației. Experiențele, aptitudinile și preocupările femeilor trebuie să fie reprezentate sau reflectate în procesul de luare a deciziilor cu privire la cadrul legal și funcționarea societăților în care acestea trăiesc. În pofida recunoașterii drepturilor politice formale egale ale femeilor și bărbaților, participarea la procesul politic, inclusiv apartenența la partidele politice, participarea, candidarea, alegerea și deținerea unei funcții în cadrul organelor legislative sau administrative sunt și în continuare dominate de bărbați. În acest sens, articolul se axează pe locul femeilor în societate și în contextul politic, în special modul în care partidele politice evită obstacolele sau oferă sprijin femeilor pentru a candida și a fi alese, prin evaluarea informațiilor despre situația economică, socială sau culturală a unor state. În contextul unui partid politic, se urmărește crearea unor structuri de susținere a avansării femeilor, introducerea unor politici care să interzică discriminarea bazată pe gen, dezvoltarea unor strategii și măsuri care să creeze condiții de concurență echitabilă pentru membrii de partid bărbați și femei. Concluzia articolului este că femeile trebuie susținute în procesele de reformare a politicilor, pentru a asigura faptul că opiniile și punctele de vedere ale femeilor sunt luate în considerare și că dispozițiile și practicile acestor politici, care discriminează femeile, sunt identificate și eliminate.*

Cuvinte cheie: egalitate, susținere, structuri politice, concurență echitabilă.

Introducere

Egalitatea între bărbați și femei este recunoscută ca aspect fundamental al unei societăți echitabile, sigure și democratice. „Egalitatea între femei și bărbați” înseamnă asigurarea unor drepturi și oportunități egale pentru ambele sexe în cadrul legilor și politicilor, precum și asigurarea accesului egal la resurse și servicii în familie, comunități și societate.

În pofida obligațiilor și angajamentelor internaționale, partidele politice însele se eschivează deseori de la coordonarea eforturilor de promovare a participării politice depline și active a femeilor. Chiar și atunci când numărul membrilor de partid de sex feminin devine egal cu cel al bărbaților, cultura de partid, precum și practicile formale și informale ce reglementează funcționarea partidelor, reprezintă potențiale obstacole în calea ascensiunii politice a femeilor în cadrul partidelor și pe arena electorală.

Deși drepturile universale ale omului și standardele internaționale ar trebui să rămână cadrul de reglementare a funcționării tuturor instituțiilor democratice, inclusiv partide politice, partidele politice își desfășoară activitatea conform cu logica de maximizare a performanței electorale. Performanța ridicată la urna de vot asigură partidelor politice posibilitatea de a influența și configura politicile publice, precum și modul de funcționare a instituțiilor. În cazul în care se poate dovedi că participarea femeilor în politică ajută partidele să obțină victoria electorală, devine mult mai probabil ca liderii partidelor politice să faciliteze și sprijine în mod activ ascensiunea femeilor.

În redactarea acestui articol am folosit metoda logică (pentru definirea, explicarea unor aspecte, precum și pentru utilizarea unor aspecte legislative) și metoda sociologică (am analizat aspecte sociologice, economice, etice).

Provocările cu care se confruntă femeile în politică

Reticența femeilor de a se manifesta în politică poate fi explicată prin:

- Lipsa de conștientizare din partea liderilor de partid de gen masculin a necesității de a majora participarea politică a femeilor, și suportul limitat în acest sens.
- Absența femeilor sau reprezentarea limitată a acestora în organele executive ale partidului.
- Absența femeilor din poziții de conducere.
- Marginalizarea aripii femeilor din cadrul partidelor.
- Conștientizarea limitată a “regulilor de joc” informale privind modul de funcționare a politicii.¹

Acestor cauze li se mai pot adăuga și:

- *Factori instituționali*, care includ regulile și procedurile de eligibilitate, sisteme electorale și de partid, precum și aranjamente legislative.
- *Factori sociali*, care includ nivelul de încadrare în muncă și educația femeilor și diviziunea muncii în familie.
- *Factori culturali*, care includ convingeri privind rolurile de gen adecvate în raport cu politica și sfera publică, la general².

¹ Susanna McCollom, Kristin Haffert, Alyson Kozma- *Assessing women's political party programs: Best practices and recommendations*, [Evaluarea programelor partidelor politice ale femeilor: Cele mai bune practici și recomandări], Washington: NDI, 2008.

² Sarah Childs, Joni Lovenduski, Rosie Campbell, *Femeile din vârf 2005: Schimbăm numerele, schimbăm politica?* (Londra: Hansard Society, 2005), pag. 78

Argumente pentru sprijinirea participării politice a femeilor:

Recunoașterea unanimă a egalității în drepturi și oportunității între femei și bărbați

Declarația Universală a Drepturilor Omului (DUDO) din 1948 consacră „drepturi egale pentru bărbați și femei”, inclusiv dreptul de a participa la guvernare¹. Declarația a deschis calea pentru alte angajamente internaționale în domeniul drepturilor femeii, cele mai cuprinzătoare fiind cuprinse de Convenția din 1979 a Organizației Națiunilor Unite (ONU) privind „Eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei” (CEDAW)². Astfel, pentru partidul politic care sprijină egalitatea în drepturi între femei și bărbați se aduce o îmbunătățire a imaginii și a reputației partidului. Totodată, se mărește numărul femeilor care doresc să candideze pentru funcții electiv.

Reprezentarea egală în domeniul politic este o condiție preliminară pentru alegeri democratice

Alegerile democratice presupun posibilitatea alegerii libere a cetățenilor între partide politice și candidații concurenți. Prin acest fapt se schimbă percepțiile societății și actorilor politici cu privire la funcțiile ocupate de femei. Dată fiind inegalitatea condițiilor de concurență pentru bărbați și femei, încercările bine structurate de a redresa acest dezechilibru ar trebui să fie salutate. Strategiile pozitive de acțiune, menite să faciliteze accesul femeilor la funcții electiv, extinde opțiunile alegătorilor la urna de vot.

Parlamentele incluzive pot îmbunătăți legitimitatea și reprezentativitatea

Potrivit cercetărilor, atât bărbații cât și femeile cred că „guvernarea este mai democratică, dacă aceasta include o proporție substanțială de femei.”³ Așadar, țările nu pot fi considerate ca fiind pe deplin democratice în cazul în care exclud femeile de la participarea în organele reprezentative. Bărbații și femeile formează părți aproximativ egale ale populației⁴. Prin urmare, acest fapt trebuie să se reflecte în toate sferele vieții, inclusiv în sfera politică.

Acestea fiind spuse, nu toate partidele politice pot fi convinse să ia măsuri în sprijinul abilitării politice a femeilor doar pe baza obligațiilor din perspectiva drepturilor omului. Mai curând, abordarea bazată pe stimulente se poate dovedi eficientă în convingerea partidelor politice, și în special a liderilor acestora, să susțină participarea politică a femeilor. Liderii urmează a fi mai ușor convinși dacă observă că prezența sporită a femeilor în funcții politice poate ajuta partidele să concureze mai eficient și să atragă atenția asupra unor aspecte de politică de partid, ceea ce le-ar putea asigura un sprijin mai susținut din partea electoratului.

¹ DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI, articolul 2” Fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta Declarație fără nici un fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări.” 1948

https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf

² „Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor New York, 18 decembrie 1979” (CEDAW), Oficiul Înalțului Comisar al Drepturilor Omului al Națiunilor Unite (OHCHR), articolul 7, <<http://www2.ohchr.org/english/law/cedaw.htm>>. Convenția a fost ratificată de 189 de țări.

³ Leslie A. Schwindt-Bayer and William Mishler, “An Integrated Model of Women’s Representation”, *Journal of Politics*, Vol. 67, No. 2, 2005, pp. 407-428.

⁴ “Population trends”, UNFPA, <https://www.unfpa.org/world-population-trends>

Măsuri pentru susținerea femeilor în structurile politice

Femeile în politică rămân dezavantajate în cele mai multe State în ceea ce privește accesul la resurse, informații și instrumente de campanie. Acest lucru se datorează faptului că bărbații au avut un "avans" în arena politică; reprezentarea bărbaților depășește cu mult pe cea a femeilor în aproape toate parlamentele. În consecință, voi prezenta ce poate aplica conducerea unui partid pentru a sprijini în mod activ avansarea femeilor în politică.

Recrutarea și păstrarea noilor membri de partid de sex feminin

Recrutarea de noi membri de sex feminin este un punct de plecare important pentru a avea un număr mai mare de potențiali candidați de partid, manageri de campanie și activiști de partid de sex feminin. În acest scop, ar trebui să fie elaborate strategii pentru recrutarea mai multor femei în partide¹. Astfel de strategii pot fi proiectate de către susținătorii egalității de gen în cadrul partidului, și pot fi folosite pentru a atinge un echilibrul de gen mai mare în cadrul partidului politic, inclusiv la nivelul decizional.

Merită a fi menționat faptul că recrutarea este un drum cu două sensuri: pentru a încuraja femeile să intre în partid, este necesar ca partidul să fie mai atractiv pentru femei. Cu cât un partid este mai favorabil din punct de vedere al genului, cu atât va fi mai probabil că femeile din diverse medii și niveluri de experiență vor fi interesate să adere la acesta

Facerea procesului de selecție a candidaților deschis, reglementat, transparent și favorabil femeilor

Elaborarea de strategii aplicabile proceselor de selecție a candidaților în toate partidele politice este complicată și mai mult de natura sistemului electoral. Această sarcină este, de asemenea, dificilă, având în vedere faptul că partidele politice din aceeași țară au dezvoltat reguli diferite, sau pot modifica strategiile lor de selecție de la alegeri la alegeri. Pentru a face procesele de selecție a candidaților mai transparente, precum și mai favorabile egalității sexelor, prevederile privind selecția candidaților ar trebui să includă criteriile minime de eligibilitate, precum și să descrie în mod precis întregul proces de selecție a candidaților. Suplimentar, normele de partid ar trebui să indice termenul pentru selecție, ca să permită suficient timp pentru candidați să se pregătească. Când selecția candidaților are loc prea aproape de procesul electoral, este foarte dificil pentru candidați să atragă resurse financiare suficiente și să-și planifice campania în mod corespunzător.

Instituirea mentoratului pentru femeile membre de partid

Mentoratul este o strategie importantă și deseori rentabilă în consolidarea aptitudinilor politice ale femeilor, putând fi definit ca o continuă relație colegială de învățare și dialog, la nivel de dezvoltare personală. Atunci când bărbații se asociază cu femeile, acestea pot beneficia de experiența și strategiile lor de succes pentru înaintarea pe scara politică. De asemenea, bărbații devin mult mai conștienți de provocările specifice pe care femeile le întâmpină în cariera lor politică, astfel încât mentoratul are rolul de consolidare a parteneriatului și a comunicării dintre membrii de sex masculin sau feminin al unui partid. Mai mult, bărbații pot

¹ "Lonely at the top", *The Economist*, 4 August 2012, <https://www.economist.com/international/2012/08/04/lonely-at-the-top>

oferi un sprijin sporit femeilor care fac parte din structura internă a partidului sau se află în poziții de conducere. La fel, atunci când femeile cu experiență politică sporită fac echipă cu femei novice în același domeniu, pot apărea forme la fel de eficiente de schimb și sprijin colegial.

Încurajarea femeilor să candideze

În cazul în care femeile simt o lipsă de încredere și susținere în depunerea candidaturii, acest domeniu va fi în continuare dominat de bărbați. Este important de reținut faptul că normele și preconcepțiile existente, care propagă ideea că politica este un domeniu predominant masculin, descurajează femeile de la a se implica în activitatea politică și de la a manifesta orice fel de ambiții politice.¹ Nivelul susținerii oferite de partidele politice, incluzând ajutorul oferit femeilor pentru a echilibra obligațiile care le revin, manifestarea publică a sprijinului politic, încurajarea să candideze ca reprezentante ale partidului și facilitarea accesului la diverse resurse de campanie, este hotărâtor în luarea deciziei de a candida.

Sprijinul oferit femeilor în echilibrarea vieții personale cu activitatea politică

Recunoscând dificultățile ridicate de aplicarea legislației muncii în viața politică, liderii partidelor politice pot lua în considerare adaptarea dispozițiilor legislative și ale politicilor publice în contextul partidelor politice, cu privire la concediul pentru creșterea copilului, programul de lucru sau mediul de desfășurare a activității. De ex., liderii de partid și susținătorii egalității între sexe ar putea lua în considerare oferirea unor facilități de îngrijire a copiilor în timpul conferințelor sau congreselor de partid, crearea anumitor stimulente financiare și indemnizații pentru membrii de partid aflați în concediul pentru creșterea copilului sau permiterea unui program flexibil de lucru pentru părinți. De asemenea, partidele ar putea dezvolta politici și dispoziții interne referitoare la concediul personal, din motive familiale, sau pentru creșterea copilului, adaptate la nevoile personale și profesionale ale membrilor de partid (atât femei cât și bărbați). Partidele politice ar putea lua în considerare, de asemenea, instituirea de fonduri de partid pentru a sprijini concediul pentru creșterea copilului.

Reprezentarea femeilor în politica românească

România se situează pe locul 113 în lume la implicarea politică a femeilor, conform Raportului Global al Egalității de Gen din anul 2015. La mijlocul anului 2016 din echipa prezidențială faceau parte 9 doamne, respectiv 40% din cei 22 de consilieri prezidențiali și consilieri de stat, în Guvernul României 8 doamne ocupau funcția de ministru, adică 38% din echipa executivă, în timp ce în Parlament erau doar 61 de doamne (51- deputate și 10 – senatoare). Așadar, **doar 11%** din totalul parlamentarilor era reprezentat de doamne.²

Noul Parlament, tot cu puține femei

Reprezentarea de gen în Parlament este următoarea: bărbați: 80,65% (375 de mandate) și femei: 19,35% (90 de mandate).³

¹ Richard L. Fox and Jennifer L. Lawless, "If Only They'd Ask: Gender, Recruitment and Political Ambition", The Journal of Politics, Vol. 72, No. 2, April 2010, pp. 310-326

² Bratu V.- „Reprezentarea femeilor în politica românească” <https://cursdeguvernare.ro/reprezentarea-femeilor-in-politica-romaneasca-un-raport-actualizat-la-zi.html>

³ <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/politica/noul-parlament-tot-cu-putine-femei-634558>

Cum e să fii femeie în „cel mai înalt for legislativ al țării”? În România anului 2020, în Comisia de apărare a Camerei Deputaților nu există membri femei. Acestea sunt locurile pe care și le împart domniile la început – iar doamnele sunt invitate apoi în comisii precum: egalitatea de șanse sau muncă.¹

În prezent, Guvernul României este format din 18 miniștri, dintre care doar trei sunt femei.

Concluzie

Psihanalistul Jacques Lacan distinge în mod riguros femeia [poziția feminină n.t.] de mamă [poziția maternă n.t.], astfel el indică faptul că dorința femeii este orientată în mod strict în sens invers față de satisfacția maternă².

Consider că egalitatea între femei și bărbați este unul dintre obiectivele Uniunii Europene. De-a lungul timpului, legislația, jurisprudența și modificările aduse tratatelor au contribuit la consolidarea acestui principiu și la implementarea sa în UE. Parlamentul European a fost dintotdeauna un apărător fervent al principiului egalității dintre bărbați și femei. Europa și lumea întreagă tind spre reprezentarea echilibrată a femeilor și bărbaților la toate nivelurile în societate, inclusiv la cel de luare a deciziilor. Astfel, este important ca în procesul de luare a deciziilor să participe în egală măsură bărbații și femeile, împărtășindu-și reciproc experiența de viață privind dimensiunea de gen, integrarea căreia este o platformă centrală în promovarea democrației.

Pentru a evita înclinarea balanței spre sexul masculin, trebuie adoptate o serie de măsuri care să vină în sprijinul femeilor. Prezența unor femei mai eficiente și mai competente în parlamente, la adunări naționale și administrații locale și regionale ar spori vizibilitatea femeilor și le-ar face să fie percepute mai puțin ca o excepție, fortificând astfel încrederea publicului în capacitatea lor de a-și desfășura munca și ajutând la combaterea opiniilor stereotipice.

REFERINȚE:

1. Leslie A. Schwindt-Bayer and William Mishler, “*An Integrated Model of Women’s Representation*”, *Journal of Politics*, Vol. 67, No. 2, 2005, pp. 407-428.
2. Richard L. Fox and Jennifer L. Lawless, “*If Only They’d Ask: Gender, Recruitment and Political Ambition*”, *The Journal of Politics*, Vol. 72, No. 2, April 2010, pp. 310-326
3. Sarah Childs, Joni Lovenduski, Rosie Campbell, „*Femeile din vârf 2005: Schimbăm numerele, schimbăm politica?*” (Londra: Hansard Society, 2005), pag. 78

¹ Tufan M., Epure I.- „Cum e să fii femeie în Parlamentul României” <https://pressone.ro/cum-e-sa-fii-femeie-in-parlamentul-romaniei>

² ZAFIROPOULOS M.- „*Dominația masculină: o analiză clinică a unei forme majore de putere (Bourdieu, Lacan, Lévi-Strauss)*” <https://www.sygne.net/dominatia-masculina-o-analiza-clinica-a-unei-forme-majore-de-putere-bourdieu-lacan-levi-strauss-markos-zafirooulos/>

4. Susanna McCollom, Kristin Haffert, Alyson Kozma- *Assessing women's political party programs: Best practices and recommendations*, [Evaluarea programelor partidelor politice ale femeilor: Cele mai bune practici și recomandări], Washington: NDI, 2008.
5. DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI, articolul 2” Fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta Declarație fără nici un fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări.”1948
https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf accesat la 30.04.2020
6. „Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor New York, 18 decembrie 1979” (CEDAW), Oficiul Înaltului Comisar al Drepturilor Omului al Națiunilor Unite (OHCHR), articolul 7, <http://www2.ohchr.org/english/law/cedaw.htm> accesat la 30.04.2020. Convenția a fost ratificată de 189 de țări.
7. Bratu V.- „Reprezentarea femeilor în politica românească”
<https://cursdeguvernare.ro/reprezentarea-femeilor-in-politica-romaneasca-un-raport-actualizat-la-zi.html> accesat la 01.05.2020
8. Digi24 TV <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/politica/noul-parlament-tot-cu-putine-femei-634558> accesat la 01.05.2020
9. Tufan M. , Epure I.- „Cum e să fii femeie în Parlamentul României”
<https://pressone.ro/cum-e-sa-fii-femeie-in-parlamentul-romaniei> accesat la 01.05.2020
10. ZAFIROPOULOS M.- „*Dominația masculină: o analiză clinică a unei forme majore de putere* (Bourdieu, Lacan, Lévi-Strauss)” <https://www.sygne.net/dominatia-masculina-o-analiza-clinica-a-unei-forme-majore-de-putere-bourdieu-lacan-levi-strauss-markos-zafirooulos/> accesat la 01.05.2020
11. “Lonely at the top”, *The Economist*, 4 August 2012,
<https://www.economist.com/international/2012/08/04/lonely-at-the-top> accesat la 30.04.2020
12. “Population trends”, UNFPA, <https://www.unfpa.org/world-population-trends> accesat la 01.05.2020

SUSTENABILITATEA AJUTOARELOR SOCIALE

Lorena Daniela LUPOAIE

Facultatea De Științe Juridice, Sociale și Politice,
specializarea Administrație Publică, anul III

Lect. univ. dr. Valentina CORNEA

Rezumat: *În cadrul acestei lucrări voi vorbi despre un fenomen întâlnit atât la noi în țara, cât și în restul statelor. Această temă surprinde viața socială a cetățenilor asistați sociali. Ceea ce m-a atras la alegerea temei a fost curiozitatea aflării motivului dependenței de acest ajutor social, a venitului minim garantat, deoarece după cum bine știm ajutorul social nu este doar pentru cei bătrâni, nevoiași sau cei care provin într-adevăr dintr-o familie cu o situație mai puțin plăcută, ci este și pentru așa numiții leneși trecuți cu vederea de autorități. Criticii instituțiilor de asistență socială existente au susținut că se generează "dependența de asistență socială", adică oamenii devin dependenți de ceea ce ar trebui să-i motiveze și să le dea posibilitatea să-și realizeze o viață independentă și un țel. Ei ajung dependenți, nu numai din punct de vedere material, ci și psihologic, de sosirea plății ajutorului social. Nu pot să se mobilizeze și să nu se mai bazeze pe stat, din contră această tipologie de oameni își pun din ce în ce mai mult speranța în ajutoarele sociale. Obiectivele acestei lucrări sunt: definirea conceptului de ajutor social, identificarea cauzelor ce ar duce la beneficierea ajutorului social, dar și anumite tipologii de asistați sociali.*

Cuvinte-cheie: *ajutor social, asistați social, lene, societate, autorități competente*

Introducere

Deseori, ne-am întrebat : De ce anumiți oameni sunt mai avuți decât alții? Din ce motive persistă sărăcia? Îi pot ajunge cei săraci pe cei bogați?

Mulți oameni din societățile moderne cred ca fiecare are posibilitatea să ajungă în vârf dacă muncește din greu și e suficient de stăruitor, și cu toate acestea cifrele arată că foarte puțini reușesc. De ce e oare este dificil acest lucru? Într-o anumită privință răspunsul este foarte simplu. Chiar într-o societate "perfect fluidă", în care fiecare ar avea o șansă egală de a ajunge în posturile cele mai înalte, doar o parte minoră va face acest lucru.

Cine sunt saracii? Oamenii din următoarele categorii au cele mai mari șanse să trăiască în saracie: șomerii, cei care au slujbe cu program redus sau nesigure, oamenii în vârstă, bolnavii și handicapații, membrii familiilor numeroase și/sau ale familiilor cu un singur părinte. Familiile cu un singur părinte, aproape toate conduse de femei, alcătuiesc un procent în creștere din numărul săracilor. Șomajul ridicat din anii '80 și de la începutul anilor '90 nu pare a avea

șanse să scada în viitorul apropiat, iar șomajul prelungit al unor oameni conduce din ce în ce mai multe familii către

Statul practic este sau ar trebui să fie, garantul drepturilor cetățenești la siguranță și demnitate altfel spus, statul este cel care determină sau generează anumite schimbări în viața cetățenilor săi, respectiv combaterea sau reduce sărăcia, redistribuie resursele, și asigură o viață de calitate.

Cătălin Zamfir arată că statul acționează și intervine prin instrumente specifice, în direcții stabilite de actorii politici aleși în mod democratic, în vederea asigurării bunăstării pentru cetățeni. Simona Maria Stănescu definește politica socială ca fiind „modul în care statul reușește să răspundă variatelor nevoi ale indivizilor exprimate pe tot parcursul vieții; unele sunt satisfăcute prin mecanismele pieței, altele de către familie sau comunitate”.

Famiiliile și persoanele singure, cetățeni români, au dreptul la un venit minim garantat ca forma de asistență socială. Venitul minim garantat se asigura prin acordarea ajutorului social lunar, în condițiile prevăzute de prezenta lege.¹ Așadar, ajutorul social reprezintă o sumă de bani oferită de stat, pe baza legii, menită să vină în ajutorul persoanelor neajutate, fie familii vulnerabile cu numeroși membri, fie persoane care din motive întemeiate nu pot ocupa un loc de muncă, aflate în dificultate într-o anumită perioadă de timp.

Conform Legii 416/2001 venitul minim garantat ca formă de asistență socială este acordat în funcție de numărul de persoane din familie și se raportează la indicatorul social de referință ce nu a mai fost schimbat de 8 ani, fiind 500 lei și având următoarele valori:

1. 0,283 ISR (141,5 lei) pentru persoana singură;
2. 0,510 ISR (255 de lei) pentru familiile formate din două persoane;
3. 0,714 ISR (357 de lei) pentru familiile formate din trei persoane;
4. 0,884 ISR (442 de lei) pentru familiile formate din patru persoane;
5. 1,054 ISR (527 de lei) pentru familiile formate din cinci persoane;
6. câte 0,073 ISR (36,5 lei) pentru fiecare altă persoană peste numărul de cinci persoane, care face parte din familie²

Persoanele apte de muncă din familiile pentru care se asigură venitul minim garantat sunt obligate să efectueze maxim 72 de ore în folosul comunității și cu respectarea normelor legale de muncă, securitate și igienă la inițiativa primarului. Această obligație de a presta orele de muncă nu poate fi redistribuită altor persoane, conform art.6, alin.(3) din Legea 416/2001.

În ceea ce privește persoanele apte de muncă ce beneficiază de ajutor social, există Legea 192/2018, conform căreia persoanele care vor refuza un loc de muncă sau un serviciu pentru formare profesională oferit de Agenția teritorială pentru ocuparea forței de muncă într-un mod nejustificat, duce la încetarea primirii ajutorului social.

¹ A se vedea Legea 416/2001 privind venitul minim garantat, publicată în Monitorul Oficial, nr.401, din 20 iulie 2001, actualizată prin Legea nr. 192/2018, publicată în Monitorul Oficial nr.642, din 24 iulie 2018.

² A se vedea: www.avocat.net.

Conform raportului privind ajutorul social (VMG) din luna noiembrie 2019, Bucureștiul este județul cu cel mai mic număr de asistați sociali , 239 la număr din totalul populației de 2,121,034 , iar la polul opus județul Dolj se pare a fi numit județul asistaților sociali cu 11,157 din 689,410 populație. Drept exemplu, comuna Lipovu, județul Dolj, este o localitate cu peste 250 de beneficiari de ajutor social. Anul trecut peste aproape 90 de localnici au rămas fără sprijin financiar de la stat deoarece au refuzat locurile de muncă puse la dispoziție de Oficiul Forțelor de Muncă Dolj, ba chiar și cursurile de recalificare, urmare a introducerii legii asistaților sociali 192/2018.¹

Acordarea VMG este puternic influențată de activitatea economică, cei mai mulți beneficiari fiind înregistrați în mediul rural și în județele cu cel mai redus PIB/cap de locuitor. Eficiența VMG din perspectiva creșterii ocupării pe piața muncii a beneficiarilor este extrem de redusă , având în vedere că ponderea cea mai mare a beneficiarilor se află în mediul rural, cu acces limitat la oportunități de ocupare în activități economice nonagricole. De altfel, diferența foarte mare dintre ponderea beneficiarilor de ajutor social din Dolj și Municipiul București, județul Dolj fiind un județ cu nivel de dezvoltare economică peste medie, arată faptul cel mai important, și anume, că ponderea sărăciei extreme depinde de existența oportunităților de ocupare pentru persoanele vulnerabile social, în special a celor cu calificare precară sau cu nivel de educație redusă, aspect care explică diferențele dintre Dolj și București, capitala având sectoare economice (servicii, construcții) mai extinse și oferind mai multe locuri de muncă pentru persoanele slab calificate. ²

Numărul total de asistați social ridică multor persoane un semn de întrebare , oare toți cei care sunt în evidența autorităților competente privin acordarea ajutorului social sunt îndreptățiți să primească?! Răspunsurile asistaților sociali cu privire la locul de muncă este surprins în câteva interviuri oferite de posturile de televiziune.

- „Sinuzita și alte vreo șapte boli nu-l lasă să miște un pai și, ca atare, lună de lună, așteaptă banii de la stat acasă, în poartă.” (Kanal D)
- „Situatie revoltătoare la Târgoviște: dintre cei 300 de asistați social, 260 au adus adeverințe medicale că nu pot munci în folosul comunității, așa cum cere legea pentru a primi ajutor financiar de la stat.” (Pro TV)
- „Suferă de tot soiul de tulburări, depresive, recurente și așa mai departe. Eu bănuiesc că folosesc acest tertip pentru a se eschiva de obligațiile ce le revin privind munca în folosul comunității. În realitate, fug de muncă!” (Pro TV)

Răspunsurile acestor asistați social, în definiție „asistat” sugerează că vorbim de o persoană pasivă și dependentă de alții, sunt absolut îngrijorătoare deoarece se pare că mentalitatea noastră , a oamenilor, a românilor este una departe de cea corectă.

În tabelul de mai jos avem o clasificare a celor care beneficiază de ajutor social pe baza studiilor , realizată în data de 30 iunie 2018.

¹ A se vdea <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/social/asistatii-sociali-refuza-locurile-de-munca-oferite-ce-motive-invoca-1091605> .

² Arpinte.D, Este România o țară de asistați social?, 2019, PDF, pag24.

Nivelul de educație al beneficiarilor de VMG apti de muncă

Nivel studii	Număr beneficiari	Procent din total
Fără studii	35.656	17,7%
Cel mult 4 clase	60.817	30,2%
Cel mult 8 clase	74.812	37,2%
Mai mult de 8 clase	29.809	14,8%
Total persoane apte de muncă	201.094	100%

Sursa: Diana Oncioiu - „Cifrele spun o altă poveste: „România degeaba” nu există” - dela0.ro

Care sunt cauzele prin care se poate explica numărul mare de asistați social?

1. Educația. În primul rând, multe locuri de muncă necesită un nivel de educație minim pe care cei mai mulți beneficiari nu îl îndeplinesc. Conform unui articol scris de Diana Oncioiu, „potrivit Clasificării Ocupațiilor din România (COR) pentru munci necalificate e nevoie de studii generale, adică opt clase”. Același articol menționează că legal, persoanele fără opt clase pot fi angajate, dar, în general, angajatorii evită să ia persoane care nu știu să scrie și să citească. 85% dintre beneficiari nu au terminat opt clase, în timp ce aproape jumătate - 48% - nu au nici măcar patru clase.¹

2. Infrastructura/Zona geografică. O altă cauză ar fi infrastructura precară din țară limitează accesul persoanelor din comunități defavorizate la locuri de muncă existente în județ. Problema este menționată inclusiv într-unul dintre reportajele Digi 24: „Nu ne place să stăm așa. Dar nu sunt locuri de muncă, se plătesc slab și abonamente la

3. Nepăsarea. Este normal oare să dăm vina pe principiile morale în ceea ce privește starea populației, a gândirii persoanelor ce sunt asistați social doar din cauza unor hârtii, ci nu din cauza unor motive medicale sau întemeiate?!. Există însă pe lângă suma acordată lunar și un alt beneficiu, devin automat asigurați în sistemul de sănătate. Pentru a plăti singur asigurarea medicală trebuie oferit 10% din salariul minim garantat, echivalentul a 190 lei în momentul actual. Astfel, pentru un asistat social ajutorul poate reprezenta un dublu câștig, o soluție pentru a accesa servicii medicale, și de a avea calitatea de asigurat.

4. Boala și handicapul -Studiile făcute de cercetători privind persoanelor bolnave și cu handicap au demonstrat faptul că există multe șanse ca aceste persoane să dezvolte dependență de servicii sociale și este de așteptat, știind practic situația în care se află.

5. Familii monoparentale sau reconstruite. În ultimii ani s-a pus serios problema dependenței familiei monoparentale de serviciile sociale, divorțurile având o rată destul de mare, privind două direcții: obținerea nivelului economic optim al familiei și supravegherea copiilor.

Evident că au apărut critici și motive de îngrijorare în ceea ce privește beneficiile sociale oferite săracilor, deoarece acestea ar produce efecte asupra motivației și

¹ Cernat, M, Vasile.M, Perspectiva asupra sărăciei în România, 2018, PDF, pag 30.

comportamentului, stimulând nemunca și scăderea capacității de muncă, prin deprofesionalizare.¹

Dependența de serviciile sociale poate fi caracterizată ca model de supraviețuire a familiilor aflate în dificultate, ca produs advers al politicilor de protecție sociale. Vorbim aici atât de latura psihologică, cât și despre educația și comportamentul ce-l preia un individ din familia sa. Astfel, odată ce persoana în cauză, asistat social nu a îndeplinit sarcini sau nu le îndeplinește cu seriozitate mecanismele de supraviețuire independentă sunt diminuate. Așadar, intervine lipsa motivației, dar și nedevoltarea profesională în mediul social. Dacă perioada de dependență față de serviciile sociale este destul de amplă ca timp, putem să observăm implicațiile pe care le exercită asupra întregii familii. Este vorba de transmiterea unor noi valori, în interiorul familiei. Aceste valori promovează dezvoltarea indivizilor ca dependenți de serviciile sociale, viitori inadaptați la un sistem dur, competitiv, în noua societate.²

La Târgoviște, cei care primesc ajutor social s-au îmbolnăvit când au fost chemați să curețe zapada de pe trotuarele din oraș. Din cei 300 de asistați s-au prezentat doar 19 femei și un bărbat să dea la lopată. Restul au adus scutiri medicale. Primarul a cerut o anchetă pentru a verifica dacă adevăratele sunt adevărate.³

Într-o comună din Iași, ANOFM a prezentat 300 de joburi șomerilor, dar se pare că nu au fost intereși niciunul. În Țibana, o localitate aflată la 30 km de Iași, doar nouă oameni și-au găsit de muncă în 2015. Aici există peste 500 de asistați sociali apti de muncă, dar se pare că aceștia preferă ajutorul social.⁴

Întrebarea este, oare doar asistații sociali sunt de vină?! Sau au și autoritățile o parte de vina, cei care le dau acest statut fără prea multă bătaie de cap. Spre exemplu, primarul din Racovița, județul Vâlcea, putea să facă economie la bugetul local dacă ar fi reclamat ajutoarele primite abuziv de către mulți localnici. Un tânăr de 16 ani a primit ajutor social timp de trei ani, pentru că ar fi avut handicap de gradul 1, ajutorul i-a fost retras după ce s-a constatat că tânărul nu avea nicio problemă oftalmologică.⁵

Soluție aplicată de un primar din Botoșani

O localitate din Botoșani a redus numărul asistaților sociali de la 382 la 8. Primarul comunei Dângeni din Botoșani a găsit se pare soluția ideală pentru beneficiarii de ajutor social din localitatea sa. Cu ajutorul unui psiholog și a serviciului de asistență socială, dar și cu accesarea unor fonduri elvețiene a reușit să convingă un număr mare de oameni că este mult mai normal să muncești decât să aștepti lunar ajutorul social.

„Când am venit la Primărie aveam 382 de asistați sociali. Am făcut o evaluare a fiecărei gospodării prin aplicarea unor chestionare și am căutat soluții. Am scris un proiect pe fonduri elvețiene pentru a putea aduce un psiholog în comună, pe lângă compartimentul de asistență socială al Primăriei,

¹ Mihalche N.M., Politici reparatorii și dependența de beneficii sociale, 2012, pag. 3.

² *Ibidem*, pag. 4

³ I. Ionescu, Gândire critică și dezvoltare durabilă, Editura Limes, 2018, pag. 248.

⁴ *Idem*, pag. 252.

⁵ <https://stirileprotv.ro/emisiuni/romania-te-iubesc/romania-tara-asistatilor-14-din-pib-adica-17-miliarde-de-euro-se-duc-ajutoare.html>.

și am reușit. Am colaborat cu Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă și cu mediul privat pentru a vedea de ce calificări e nevoie pentru muncitori și am solicitat AJOFM să organizeze cursul de calificare la noi în comună, pe nevoile din mediul privat. Luna trecută am avut opt asistați sociali, luna aceasta sunt 11, dar mai mult de 60 de zile nu îi ținem ca asistați social pe cei care au adeverință că sunt apți de muncă. Îi ajutăm să se integreze în piața muncii”, a declarant, pentru corespondentul MEDIAFAX, primarul comunei Dângeni, Cătălin Rotundu¹

În concluzie, personal sunt total de acord cu susținerea oamenilor aflați într-o situație deosebită doar că în schimbul ajutorului social, beneficiarii ar trebui să ofere ceva în schimb pentru ceea ce primesc de la societate , de la comunitate . Dacă doar primesc și nu ofera nimic la schimb , societatea riscă să devina o comunitate de „leneși legitimați”.

Prin acordarea ajutoarelor sociale, a venitului minim garantat , obligăm societatea plătitoare de taxe și impozite să muncească pentru cei care nu sunt îndeajuns de productivi.

REFERINȚE:

1. Arpinte.D, Este România o țară de asistați social?, 2019, PDF;
2. Asistații social refuză locurile de muncă. Ce motive invocă?
<https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/social/asistatii-sociali-refuza-locurile-de-munca-oferite-ce-motive-invoca-1091605>;
3. Cernat. M, Vasile.M, Perspectiva asupra sărăciei în România, 2018, PDF;
4. I.Ionescu , Gândire critică și dezvoltare durabilă , Editura Limes, 2018;
5. Legea 416/2001 privind venitul minim garantat, publicată în Monitorul Oficial, nr.401, din 20 iulie 2001, actualizată prin Legea nr. 192/2018, publicată în Monitorul Oficial nr.642, din 24 iulie 2018;
6. Matei. I Cum a reușit un primar din Botoșani să reducă numărul asistaților social din comuna lui de la 382 la 8 <https://www.businessmagazin.ro/actualitate/cum-a-reusit-un-primar-din-botosani-sa-reduca-numarul-asistatilor-social-din-comuna-lui-de-la-382-la-8-18077618>;
7. Mihalche N.M,Politici reparatorii și dependența de beneficii sociale,2012;
8. Romania, tara asistatilor. 14% din PIB, adica 17 miliarde de euro, se duc pe ajutoare <https://stirileprotv.ro/emisiuni/romania-te-iubesc/romania-tara-asistatilor-14-din-pib-adica-17-miliarde-de-euro-se-duc-ajutoare.html>;
9. www.avocat.net.

¹ A se vedea <https://www.businessmagazin.ro/actualitate/cum-a-reusit-un-primar-din-botosani-sa-reduca-numarul-asistatilor-social-din-comuna-lui-de-la-382-la-8-18077618>.

CONCUBINAJUL

Olesea Russu

Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice,

Specializarea Administrație Publică, anul II

Coordonator: Prof. univ. dr. Nadia Cerasela Aniței

Rezumat: *Concubinajul reprezintă, actualmente, un fenomen social în creștere, o formă de convențuire preferată față de forma clasică a căsătoriei, ca urmare a factorilor de ordin economic, social, cultural. Observăm o mutație a sistemului de valori, unde valoarea de bază a familiei tinde să devină cooperarea între parteneri. Chiar dacă uniunea consensuală nu este reglementată legal, legea însă nu interzice concubinajul, iar persoanele care aleg aceasta formă de convențuire nu sunt sancționate. Concubinajul poate produce efecte juridice: cuplul poate da naștere copiilor, pot contracta datorii, pot dobândi bunuri împreună. Lucrarea de față își propune să analizeze factorii de influență, regimul juridic al concubinajului, efectele patrimoniale și nepatrimoniale rezultate din aceasta forma de convențuire, precum și analiza comparată a reglementării legale a concubinajului în Franța.*

Cuvinte cheie: *realitate socială, reglementare legală, efecte juridice*

Introducere

În România statul ocrotește căsătoria și familia, apară interesele mamei și copilului și recunoaște căsătoria încheiată în fața ofițerului de stare civil. Legislația din România nu recunoaște concubinajul ca formă de conviețuire, neexistând un semn de egalitate între concubinaj și căsătoria încheiată legal. Deși relația de concubinaj nu are o reglementare legală, aceasta produce efecte și ridică întrebări dintre cele mai diverse:

Cum poate fi calificat concubinajul? Care sunt cauzele și condițiile acestuia? Care va fi regimul bunurilor dobândite în timpul concubinajului? Care va fi statutul juridic al copiilor născuți în timpul concubinajului? Este posibilă adopția în concubinaj?

În căsătorie, există mai multe avantaje juridice pe care partenerii le pot avea, avantaje de care concubinul nu beneficiază. În același timp, relația oficializată presupune și obligații. Însă dacă ar fi să punem într-o balanță ce drepturi și ce îndatoriri juridice aduce o relație de concubinaj, vom observa că ea presupune mai puține obligații - ceea ce nu se poate spune și despre căsătorie.

Scurt istoric. Apariția concubinajului

Dacă la începuturile vieții sociale, concubinajul *bigam* sau *monogam* era unica realitate în materia vieții familiale, odată cu apariția statului și, implicit, a dreptului, s-a creat, în mod artificial, o separație între starea de fapt și instituția juridică, abstractă, a căsătoriei, ca formă de legitimare și control statal a acestei unități sociale.

În Dreptul Roman, concubinajul avea la bază inegalitatea socială a celor doi concubini, motiv pentru care erau lipsiți de „connubium”, adică de dreptul de a încheia o căsătorie legitimă în baza lui „ius civile”.

În această postură se aflau, de exemplu uniunile dintre *patricieni* și *plebei*, cele dintre *liberți* și *ingenui* sau, mai târziu, dintre *liberți* și *senatori*, ori dintre soldați și concubinele lor, cât timp aceștia se aflau în exercițiul stagiului militar, sau dintre cetățeni și persoanele aflate în îndeplinirea unor meserii considerate dezonorante.

În cazul „concubinajului”, copiii rezultați din această relație nu erau considerați copiii tatălui. Tatăl avea însă posibilitatea de a-i adopta, iar mai târziu, în epoca dominatului, de a-i legitima. *Per a contrario*, copiii naturali nu intrau niciodată în puterea părintească, „*patria potestas*”. Femeia nu avea obligația de fidelitate față de concubinul său, ca dovadă că „*Lex Iulia de Adulteris*” nu sancționa pe concubina adulterină. Totuși, la finele principatului se instituie obligația de fidelitate și interdicția pluralității relațiilor de „concubinaj” pentru același bărbat sau femeie.

În *jus valahicus* – din timpul feudalismului românesc relațiile conjugale din afara căsătoriei, cât și cele din afara concubinajului notoriu- care nu era un fapt imoral! – erau considerate infracțiuni și pedepsite ca atare.¹

Pe lângă „concubinaj”, Dreptul roman permitea și alte uniuni, „*contubernium*” și „*matrimonium sine connubio*”.

„*Contubernium*”, deși interzisă de lege, nu producea niciun efect juridic, întrucât constituia o simplă legătură de fapt între sclavi ori între oameni liberi și sclavi.

„*Matrimonium sine connubio*” reprezintă uniunea a două persoane care nu au „*connubium*” din cauza diferenței determinate de „*status civitas*”(diferența de cetățenie sau de naționalitate).²

Noțiunea de concubinaj

Termenul „concubinaj” găsește sinonime în termenii: „uniune consensuală” și „coabitare” sau „coabitare consensuală”, „căsătorie nelegitimă”, „căsătorie de probă.

Cuvântul *concubinaj* provine din expresia latină *cum cubare* care înseamnă *a trăi împreună*.

¹ Propunere legislativă nr. 158/2002 privind recunoașterea concubinajului ca formă de convențuire

² Nora Andreea Daghie, *Concubinajul – Familia din afara căsătoriei*, Analele Universității “Dunărea de Jos”, Galați - Fascicula XXII, Drept și Administrație Publică Anul I, Nr. 1 – 2007, p.43

În Franța, acesta poartă denumirea de „*union libre*”, „*concubinage*”, „*personne à charge*”, „*ceux qui vivent maritalement*”, „*mariage de fait*”, „*ménage de fait*”

În *dicționarul de drept privat*, concubinajul este definit ca fiind ”o conviețuire cu caracter de relativă stabilitate, între un bărbat și o femeie care nu sunt uniți între ei prin căsătorie”. Fiind o simplă stare de fapt, legea nu-i recunoaște niciun fel de efecte juridice proprii.

Dicționarul explicativ al Limbii Române oferă următoarea definiție pentru concubinaj: „conviețuirea unui bărbat cu o femeie, fără îndeplinirea formelor legale ale căsătoriei; căsătorie nelegitimă”

Sociologul Anthony Giddens definește *concubinajul* ca situația în care un cuplu care are o relație sexuală locuiește împreună fără să fie căsătorit.¹

Din punct de vedere al *religiei creștin-ortodoxe* concubinajul reprezintă un păcat, deoarece singurul fel de conviețuire dintre un bărbat și o femeie acceptat și binecuvântat de Dumnezeu, este căsătoria. Orice relație sexuală în afara căsătoriei este considerată curvie sau preacurvie.

Relația de concubinaj nu este recunoscută sau reglementată în legislația română în vigoare. Acest fapt este stabilit în *Codul Civil Actualizat art.277, al.3*, prin care se prevede că *parteneriatele civile dintre persoanele de sex opus sau de același sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini nu sunt recunoscute în România.*

Aceasta nu înseamnă că legea interzice concubinajul, ori că persoanele care aleg această formă de conviețuire pot fi sancționați, după cum nu înseamnă nici că legea se dezinteresează în mod absolut de această situație. „În afară de lege” este doar o expresie care sugerează că raporturile juridice dintre concubini nu sunt supuse reglementărilor din Codului civil, care – în prezent – reglementează numai cuplul bazat pe căsătorie, în sensul tradițional al noțiunii.

Conform Codului Civil francez art.515-8, concubinajul este *o uniune de fapt, caracterizată prin viața în comun, prezentând un caracter de stabilitate și continuitate între două personae de sex diferit sau de același sex, care formează un cuplu.*

Respectiv, concubinajul se deosebește de căsătorie și de relațiile ocazionale dintre un bărbat și o femeie datorită caracterului de stabilitate, continuitate și certitudine a relației.

În Franța, uniunea consensuală este legalizată prin încheierea *Pactului Civil de Solidaritate (PACS)*. Datorită căruia, partenerii dobândesc drepturi și obligații legale cu am ar fi:

- Dreptul la asigurare socială;
- Partenerul supraviețuitor beneficiază de dreptul de a se bucura timp de un an de locuința pe care o ocupă ca reședință principală la momentul decesului;
- Partenerul supraviețuitor are dreptul la indemnizație în caz de deces al partenerului său.

¹ Anthony Giddens, *Sociologie*, Editura All, anul 2000, p.181

- Zile de concediu plătite pentru încheierea Pactului Civil de Solidaritate, nașterea sau adoptarea copiilor; în caz de boală gravă sau decesul celuilalt partener;
- dacă partenera este însărcinată beneficiază de autorizații speciale de concediu pentru a participa la examenele medicale obligatorii¹.
- Partenerii PACS conform *Codului Civil francez*, se angajează la :
 - o viață împreună;
 - asistență materială reciprocă (contribuție la cheltuielile gospodăriei: chirie, alimente, sănătate etc.);
 - asistență reciprocă (de exemplu, în caz de boală sau șomaj).

În România, din cauza faptului că nu este o reglementare legală a concubinajului, partenerii nu se pot bucura de anumite drepturi și obligații pe care le au persoanele căsătorite.

În prezent, concubinajul este un fenomen social în creștere, acesta este răspândit cel mai mult între tineri. În multe cazuri coabitarea este doar o fază premergătoare căsătoriei. În vremea noastră instituția căsătoriei este desconsiderată de către tineri, de aceea cei mai mulți tineri consideră că e mai convenabilă coabitarea.

Cauzele concubinajului

Cercetările sociologice în domeniu, pun în evidență o serie de cauze a răspândirii acestui fenomen:

- **Economice:**
 - Implicarea din ce în ce mai mare pe piața muncii a femeilor și creșterea veniturilor acestora în ultimele decenii au condus la o mai mare autonomie. Emanciparea femeii a afectat relația de dependență economică reciprocă și diviziunea muncii în gospodărie, reducând avantajele și necesitatea căsătoriei și crescând probabilitatea divorțului. Uniunea consensuală a început să reprezinte o alternativă preferată întrucât oferă beneficiile menajului comun fără obligațiile asociate căsătoriei;²
 - Dificultatea asigurării condițiilor economice minime necesare pentru întemeierea unei căsătorii legitime;
- **Culturale:**
 - Preferința pentru uniunea consensuală este explicabilă prin faptul că reprezintă o formă de conviețuire mai democratică, mai flexibilă, în care nevoile individuale pot fi satisfăcute fără să fie sancționate social în aceeași măsură.³

¹ <https://www.service-public.fr/>

² Raluca Popescu, *Introducere în sociologia familiei*, Editura Polirom, anul 2009, p. 104

³ *Ibidem*, p.105

- **Vârsta:** Coabitarea este semnificativ mai răspândită la categoriile de vârstă mai mică, până în 35 de ani. În literatură este folosit adesea termenul *coabitare juvenilă*, desemnând astfel principala categorie de vârstă în care acest mod de viață este mai răspândit¹
- **Sexul:** Bărbații se orientează mai mult către relații consensuale comparativ cu femeile. Bărbații au o vârstă mai ridicată la căsătorie și mai multe experiențe intime premaritale comparativ cu femeile. Complementar, mai mulți bărbați aleg să nu se căsătorească.²
- Cauze care țin de **istoria familială și maritală a indivizilor** sunt asociați de asemenea preferinței pentru neoficializarea relației. Indivizii care au crescut în familii dezorganizate sunt mai înclinați să aleagă să trăiască în uniune consensuală, la fel și cei care au avut experiențe maritale eșuate (divorțați, separați).
- **Orientări valorice:** indivizii care coabitează tind să perceapă normele sociale în termeni mai flexibili. Coabitarea presupune un angajament mai scăzut al partenerilor din punct de vedere economic sau social, prin urmare este considerată mai flexibilă și mai egalitară comparativ cu căsătoria.³
- **Alte cauze:**
 - dorința tinerilor de a face carieră;
 - lipsa unei locuințe și a unor surse de trai decent;
 - inexistența unor avantaje sau politici de stat care să stimuleze întemeierea unei familii;
 - dispariția unor restricții (specifice vechiului regim) care erau impuse modului de conviețuire.

Condițiile și dovada concubinajului

Concubinajul trebuie să fie liber consimțit, să nu încalce ordinea publică sau drepturile altor persoane și să nu fie fondat pe o cauză ilegală. În cazul concubinajului dintre o persoană căsătorită și o persoană necăsătorită sau dintre două persoane căsătorite cu alte persoane, caracterul imoral și chiar ilicit al acestuia este evident. Relațiile intime dintre parteneri trebuie să îndeplinească condiția de stabilitate și coabitare îndelungată.

Întrucât concubinajul nu este reglementat legal, nu sunt condiții special prevăzute pentru acest, cele mai sus menționate sunt deduse din legalitatea convențurii oricăror persoane din dreptul român.

În cazul Franței, drept condiție de încheiere a Pactului Civil de Solidaritate este vârsta majoră. Totodată, Pactul Civil de Solidaritate nu poate fi încheiat între⁴:

- ascendent și descendent în linie directă, între aliați în linie directă și colateralii până în gradul 3 inclusiv;

¹ *Ibidem*, p.105

² *Ibidem*, p.106

³ *Ibidem*, p.107

⁴ Legea nr. 99-994/1999 cu privire la pactul civil de solidaritate

- două persoane, dintre care una este căsătorită;
- două persoane, dintre care una deja este angajată într-un Pact Civil de Solidaritate.

Ținând cont că concubinajul reprezintă o situație de fapt, acesta poate fi dovedit prin intermediul mijloacelor de probă admise legal, ca de exemplu: martori, interogatoriu, înscrisuri etc.

Efectele concubinajului

Chiar dacă concubinajul nu este reglementat legal, existența acestuia reprezintă o convențuire îndelungată care poate produce efecte cu caracter nepatrimonial și cu caracter patrimonial.

Efectele nepatrimoniale

Efectele nepatrimoniale se referă la: statutul copiilor rezultați din concubinaj (stabilirea paternității; stabilirea paternității în cazul reproducerii umane asistată medical cu terț donator; numele copilului din afara căsătoriei; adopția)

Statutul copiilor rezultați din concubinaj: copiii rezultați din concubinaj potrivit *art.260 din Codul Civil actualizat*, sunt egali în fața legii cu cei din căsătorie, precum și cu cei adoptați. Copiii din afara căsătoriei nu beneficiază de prezumția de paternitate. Conform *art.426, al.1 din Codul Civil actualizat*, „paternitatea se prezumă dacă se dovedește că pretinsul tată a convențuit cu mama copilului în perioada legal al concepțiunii”. Respectiv, prezumția este înlăturată dacă pretinsul tată dovedește că este exclus ca el să fi conceput pe copil.

Dacă filiația față de mamă se poate dovedi ușor, nu același lucru se întâmplă referitor la filiația paternă. Filiația față de tatăl din afara căsătoriei se stabilește prin *recunoașterea copilului de către tată* (printr-o declarație la serviciul de stare civilă sau printr-un înscris autentic în fața notarului), sau prin *hotărâre judecătorească*, după caz ¹

Paternitatea în concubinaj poate fi stabilită, conform *Codului Civil actualizat*, prin hotărâre judecătorească dacă tatăl din afara căsătoriei nu îl recunoaște pe copil. Acțiunea în stabilirea paternității din afara căsătoriei aparține copilului și se pornește în numele lui de către mama, chiar dacă este minoră, sau de către reprezentatul lui legal. Acțiunea poate fi pornită sau, după caz, continuată și de moștenitorii copilului, în condițiile legii. Totodată, acțiunea în stabilirea paternității poate fi pornită și împotriva moștenitorilor pretinsului tată.²

În *legislația franceză*, filiația față de mamă la fel se stabilește automat, iar în cazul filiației față de tatăl, aceasta se stabilește ca și în cazul dreptului român, în urma recunoașterii voluntare a copilului de către tată. În cazul în care mama refuză recunoașterea paternității de către pretinsul tată, atunci instanța poate decide disputa pe baza probelor legale.

Tatăl poate efectua recunoașterea :

- înaintea nașterii copilului;

¹ Codul Civil actualizat la 17 septembrie 2019, art.408, al.3

² Codul Civil actualizat la 17 septembrie 2019, art.425, al.1-3

- cu ocazia declarației de naștere în termen de 5 zile de la naștere;
- după nașterea copilului.

Tatăl care recunoaște copilul până la vârsta de 1 an al acestuia, nu deține autoritate parentală.

În cazul *reproducerii umane asistată medical cu terț donator*, tatăl care după ce a consimțit la reproducerea asistată medical cu terț donator, nu recunoaște copilul născut în afara căsătoriei, răspunde față de mamă și față de copil. În cazul respectiv, paternitatea copilului este stabilită pe cale judecătorească.

Codul Civil actualizat, în art. 428, prevede despăgubirile pe care le poate pretinde mama. Astfel, mama copilului poate cere pretinsului tată să îi plătească jumătate din:

- Cheltuielile nașterii și ale leuziei;
- Cheltuielile făcute cu întreținerea ei în timpul sarcinii și în perioada de leuzie;
- Pentru orice alte prejudicii, potrivit dreptului comun.

Mama poate solicita aceste despăgubiri chiar și atunci când copilul s-a născut mort sau a murit înainte de pronunțarea hotărârii privind stabilirea paternității. Însă, despăgubirile nu pot fi cerute de la pretinsul tată, dacă mama nu a formulat și acțiune pentru stabilirea paternității.

Numele copilului din afara căsătoriei: potrivit art.450 din Codul Civil actualizat, ”copilul din afara căsătoriei ia numele de familie al celui dintre părinți față de care filiația a fost mai întâi stabilită. În cazul în care filiația a fost stabilită ulterior și față de celălalt părinte, copilul, prin acordul părinților, poate lua numele de familie al părintelui față de care și-a stabilit filiația ulterior sau numele reunite ale acestora. Noul nume de familie al copilului se declară de către părinți, împreună, la serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor la care a fost înregistrată nașterea.

Conform *legislației franceze*, părinții pot alege numele pe care îl va purta copilul lor.

Adopția: Legea nr.237/2004 Republicată, privind regimul juridic al adopției stabilește că ”două persoane nu pot adopta împreună, nici simultan și nici succesiv, cu excepția cazului în care sunt soț și soție. Cu toate acestea, o nouă adopție poate fi încuviințată atunci când copilul adoptat are un singur părinte, necăsătorit, iar acesta se află într-o relație stabilă și conviețuiește cu o persoană de sex opus, necăsătorită, care nu este rudă cu acesta până la gradul al patrulea, și declară prin act autentic notarial că noul adoptator a participat direct și nemijlocit la creșterea și îngrijirea copilului pentru o perioadă neîntreruptă de cel puțin 5 ani.

Din aceasta prevedere legală rezultă 2 aspecte referitoare la adopția în cadrul concubinajului, și anume:

- a) Se produce o evidentă discriminare, conform *Convenției Europene a Drepturilor Omului, art. 14* care se referă la interzicerea discriminării. Deoarece persoanele aflate în relație de concubinaj sunt capabile să adopte împreună, să-și asume responsabilitățile și obligațiile față de copilul adoptat, chiar și mai bine decât persoanele căsătorite.

b) Pe de o altă parte, datorită faptului că relația de concubinaj poate fi ușor desființată fără anagajamente, precum și faptul că uniunea consensuală nu întotdeauna este stabilă și certă, creează un mediu nefavorabil creșterii copilului.

Părinții copilului rezultat din concubinaj nu sunt scutiți de obligațiile de întreținere, educare, creștere și respectare a drepturilor copiilor etc, ca și părinții copiilor rezultați din căsătorie .

Conform *Codului Civil francez*, adopția poate fi efectuată împreună de către două persoane căsătorie. În cazul concubinajului, *Codul Civil Francez, art. 343-1*, permite adopția doar de către un singur candidat din uniunea consensuală, celibatar din punct de vedere juridic.

Efectele patrimoniale

În privința efectelor patrimoniale se aplică principiul libertății actelor juridice civile, astfel că, între concubini se pot încheia astfel de acte în condițiile dreptului comun.

Concubinii nu pot fi considerați, în baza legii, proprietari în devălmășie asupra bunurilor dobândite de ei în timpul conviețuirii. Ei pot avea un drept de proprietate comună pe cote părți asupra bunurilor dobândite împreună în perioada conviețuirii. Întinderea cotelor-părți se determină în mod distinct pentru fiecare bun achiziționat în parte și nu pentru întreaga masă de bunuri. În timp ce soții sau moștenitorii sunt titularii unei cote -părți din întreaga masă de bunuri, în cazul concubinilor, indiferent de durata conviețuirii și de numărul bunurilor dobândite, dreptul de proprietate se determină raportat la fiecare bun separat.

În ceea ce privește cota- parte din dreptul de proprietate ce revine fiecărui concubin, se stabilește în funcție de contribuția la achiziționarea bunului, care trebuie determinată pentru fiecare bun în mod separat. Problema contribuției este o chestiune de fapt, care urmează a fi soluționată de instanța de judecată pe baza probelor administrate.

Pentru a pune capăt proprietății comune, concubinii pot recurge la partajul proprietății, care potrivit *Codului Civil actualizat, art.669* care prevede că ”încetarea coproprietății prin partaj, poate fi cerută oricând, afară de cazul în care partajul a fost suspendat prin lege, act juridic, sau hotărâre judecătorească”.

Concubinii pot stabili, de comun acord cota de proprietate ce revine fiecăruia. Astfel, indiferent de contribuția fiecăruia la achiziționarea bunului, concubinii pot încheia o convenție, prin care pot să determine cota – parte abstractă din drept ce revine fiecăruia, cu toate consecințele juridice ce decurg din dreptul de proprietate comună pe cote părți.

La determinarea contribuției privind achiziționarea unui bun, se vor lua în considerare veniturile obținute din muncă, din încheierea unor acte juridice prin care se dobândesc câștiguri, fie din donație sau moștenire, cât și contribuția adusă la sporirea valorii gospodăriei comune prin activitatea unuia dintre concubini¹

¹ Ala Otgon, *Natura juridică a bunurilor dobândite în concubinaj*, Revista Națională de Drept nr.6, 2014,p.57

În cazul în care un bun nu este dobândit împreună, ci dimpotrivă, este achiziționat de un singur concubin, ori în *actul de dobândire figurează numai acesta*, dreptul de proprietate aparține exclusiv dobânditorului, chiar dacă la achiziționarea lui a contribuit și celălalt concubin. Faptul că o persoană a pus la dispoziția concubinului său o sumă de bani pentru cumpărarea unui bun, nu-i conferă persoanei respective un drept de proprietate asupra bunului, ci doar un drept de creanță împotriva concubinului dobânditor, drept de creanță, ce trebuie dovedit în astfel de împrejurări. Cert este că până la proba contrară, operează prezumția unui drept de proprietate exclusiv în favoarea concubinului dobânditor.

Dacă unul dintre concubini nu figurează ca parte în actul de dobândire a unui imobil, el nu devine coproprietar al bunului indiferent de durata conviețuirii, ci eventual creditor, în calitate de titular al unui drept de creanță, în cazul în care a contribuit la achiziționarea bunului respectiv.¹ Persoanele aflate în concubinaj nu au vocație succesorală.

În *legislația franceză*, bunurile concubinilor se supun fie regimului de separare a bunurilor, fie regimului de indiviziune a bunurilor.

Separarea bunurilor

Dacă nu este specificat în acordul PACS, cuplul este supus regimului de separare a proprietății. Fiecare partener își păstrează dreptul de proprietate asupra bunurilor pe care le deținea înainte de încheierea PACS și pe care le dobândește în timpul PACS.

El este, de asemenea, singurul proprietar al veniturilor pe care le primește în timpul Pacs (salarii, chirii, pensii ...). Fiecare partener poate dovedi prin orice mijloace că are proprietatea exclusivă asupra unui bun. În cazul în care partenerii nu furnizează această dovadă, se presupune că proprietatea aparține jumătății fiecăruia.

Indiviziunea bunurilor

Partenerii pot opta pentru regimul de indiviziune a proprietății, specificand în acordul lor PACS inițial sau într-un acord de modificare. Bunurile achiziționate, împreună sau separat, de la înregistrarea PACS sau modificarea acestuia, aparțin fiecărei jumătăți.

Cu toate acestea, unele bunuri rămân proprietatea exclusivă a fiecărui partener, cum ar fi:

- bunuri cu caracter personal
- bunuri dobândite în timpul PACS (brevet de invenție, clientelă etc.)
- bunuri obținute din resursele ce aparțin doar unui singur partener, înainte de încheierea sau modificare PACS.

Încetarea relațiilor dintre concubini

¹<https://www.ziaruldeiasi.ro/stiri/dreptul-de-proprietate-comuna-pe-cote-parti-a-concubinilor-40285.html>

Concubinajul poate înceta prin una dintre următoarele modalități :

- prin voința unilaterală a unuia dintre concubini;
- prin decesul unuia dintre concubini sau declararea judecătorească a morții unuia dintre aceștia;
- când intervine căsătoria, fie între aceștia , fie a oricăruia dintre ei, cu o terță persoană.

Relația de concubinaj poate înceta fără îndeplinirea vreunei condiții de formă, spre deosebire de soți. Situația de fapt creată ca urmare a constituirii concubinajului, poate fi dizolvată prin simpla voință unilaterală a unuia dintre concubini de a întrerupe conviețuirea.

În dreptul nostru, această destrămare a concubinajului nu poate da dreptul, ca în cazul desfacerii căsătoriei, la daune-interese sau la o indemnizație.¹ În cazul decesului concubinului plata cheltuielilor de înmormântare ale defunctului constituie o obligație a moștenitorilor acestuia (universali și cu titlu universal) și nu a altei persoane, fie ea și concubine.

Analizând, prevederilor *Codului Civil Francez, art.515-7*, modalitățile de dizolvare Pactul Civil de Solidaritate sunt similare:

- moartea unuia dintre parteneri;
- căsătoria partenerilor sau a unuia dintre ei;
- declarația comună a partenerilor sau prin decizia unilaterală a unuia dintre aceștia.

Concluzii

În concluzie, concubinajul reprezintă acea realitate incontestabilă, un fenomen social în creștere, în special în rândul tinerilor. Familia tradițională românească care rezultă din căsătorie suferă o serie de modificări sub influența factorilor economici , politici, culturali, a orientărilor valorice etc. Pentru partenerii din cadrul uniunii consensuale, concubinajul reprezintă o modalitate de convențuire, do organizare comună a vieții fără constrângeri, formalități și obligații.

Actualmente – ca urmare a schimbării sistemului de valori morale în lumea contemporană, pentu a crea o familie nu este nevoie de a te căsători, deoarece nu întotdeauna căsătoria poate crea o familie adevărată bazată pe respect, iubire, asistență reciprocă, cooperare etc. Deci, are loc o mutație, prin care valoarea de bază, cea supremă a familiei tinde să devină cooperarea între parteneri, care se poate dezvolta și poate fi rezistentă în timp și în cadrul relației de concubinaj. Însă, din păcate, nu putem generaliza faptul că în toate relațiile de concubinaj există acea cooperare între parteneri, stabilitate, certitudine a relației. Părerile referitoare la legalizarea acestui fenomen social sunt diferite. Alianța Familiilor din România consideră că reglementarea legală a concubinajului ar spori considerabil aceasta relație, în defavoarea căsătoriei; ar însemna legalizarea haosului social; efecte negative asupra copiilor etc.

¹ Nora Andreea Daghie, *Concubinajul – Familia din afara căsătoriei*, Analele Universității “Dunărea de Jos”, Galați - Fascicula XXII, Drept și Administrație Publică Anul I, Nr. 1 – 2007, p.51

Țin să menționez că relația de concubinaj este reglementată legal în țări precum: Olanda, Germania, Franța, Suedia, Norvegia, Belgia, Danemarca, Islanda, Marea Britanie, Austria etc, unele state din S.U.A, provinciile spaniole Aragon și Catalonia, iar unele state sunt în curs de legalizare a concubinajului. Conform datelor statistice, prezentate de Institutul Național de Statistică, rata divorțurilor în România pentru anul 2018 este de *1,39 promile*, o rată crescută în comparație cu anul 2000. Ceea ce rezultă ca 1 din 4 cupluri divorțează. Totodată, se înregistrează o scădere considerabilă a căsătoriilor, în 2000 - *8,3 promile*, iar în 2018 - *6,5 promile*. Ținând cont de aceste date, consider că legalizarea concubinajului totuși este o operațiune necesară, deoarece ar oferi protecție socială; ar ușura sarcina statului din punct de vedere umanist și economic cu privire la numărul copiilor abandonați din această formă de convențuire prin oferirea de drepturi și obligații partenerilor; s-ar evita discriminarea partenerilor din relația de concubinaj; s-ar reduce numărul divorțurilor; în special s-ar soluționa problema referitoare la regimul bunurilor din concubinaj, care reprezintă o problemă des întâlnită în cadrul activității instanțelor judecătorești.

REFERINȚE:

1. A. GIDDENS, *Sociologie*, Editura All, anul 2000.
2. A. OTGON, *Natura juridică a bunurilor dobândite în concubinaj*, Revista Națională de Drept nr.6, anul 2014.
3. R. POPESCU, *Introducere în sociologia familiei*, Editura Polirom, anul 2009.
4. N. DAGHIE, *Concubinajul – Familia din afara căsătoriei*, Analele Universității “Dunărea de Jos”, Galați - Fascicula XXII, Drept și Administrație Publică Anul I, Nr. 1 – 2007.
5. Convenția Europeană a Drepturilor Omului.
6. Codul Civil actualizat la 10 septembrie 2019.
7. Codul Civil Francez.
8. Legea nr. 237/2004 Republicată, privind regimul juridic al adopției.
9. Legea nr. 99-994/1999 cu privire la pactul civil de solidaritate .
10. Propunere legislativă nr. 158/2002 privind recunoașterea concubinajului ca formă de convențuire.
11. <https://www.ziaruldeiasi.ro/stiri/dreptul-de-proprietate-comuna-pe-cote-parti-a-concubinilor--40285.html>
12. Biroul Teritorial Iași, Instituția Avocatului Poporului, Expert: Paula Iekel
13. <https://www.service-public.fr/>
14. <http://www.insse.ro/cms/>

LIMBAJUL TOTALITAR ÎN URBANISM: IMPLICAȚIILE PSIHOSOCIALE ALE CONSTRUIRII CASEI POPORULUI

Oana Violeta TIRON

Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice,

Specializarea Administrație Publică, anul III

Coordonator: Prof. univ. dr. Violeta PUȘCAȘU

Rezumat: *Anul acesta, în data de 25 iunie 2020, se vor împlini treizeci și șase de ani de la momentul în care Nicolae Ceaușescu pune, în mod simbolic, prima mână de ciment la temelia edificiului ce avea să modifice, ireversibil, înfățișarea Bucureștiului și, deopotrivă, destinul a mii de persoane - Casa Republicii, denumită ulterior, distopic, "a Poporului", cunoscută ca actuala impozantă clădire de uz administrativ, Palatul Parlamentului. Undeva, îngropat la baza clădirii, se află un cilindru metalic ce găzduiește, în interiorul său, un pergament cu inscripția mesajului ctitorilor Nicolae și Elena Ceaușescu- cuplul dictatorial- adresat viitorimii. Vom vedea că acest document nu a prefigurat și efectele adiacente pe care grandioasa construcție le va genera, ci a cuprins doar testimoniul unei megalomanii care, treptat, va inunda rațiunea decidentului totalitar, eradicând esența științei, respectiv a deprinderii moștenite la naștere, și anume aceea care guvernează viața în ansamblul ei- știința de a trăi. Se poate spune că, în definitiv, palatul îmbracă forma unei pietre funerare, sigiliu care atestă existența unei foste așezări umane.*

Cuvinte-cheie: *Nicolae Ceaușescu, Palatul Parlamentului, urbanism, locuire, edificiu.*

Introducere

Având în vedere că nu se cunoaște, cu exactitate, motivul pentru care clădirea la care au lucrat peste șapte sute de arhitecți poartă acest nume neoficial, Casa Poporului se dorea a fi o ofrandă a poporului român pentru Ceaușescu, cel mai iubit dintre fiii României. Construcția a fost realizată din materiale aproape în întregime românești, printre care 1.000.000 de metri cubi de marmură, 550.000 de tone de ciment, 700.000 tone de oțel, 2.000.000 milioane tone de nisip și 3.500 de tone de cristal (Dimineață, 2017). Acestea ar fi însumat un total de aproximativ un miliard de dolari, aspect greu de ignorat dacă luăm în calcul potențialul economic românesc, destul de fragil, de la acea vreme. Lucrările de la Casa Poporului au fost demarate la începutul anilor optzeci, desăvârșirea lor, chiar și dacă inegală, fiind plasată, cronologic, în jurul anului 1997, la opt ani după moartea celui care a plămădit marele plan. Totuși, prima dată când am putut vorbi de acest edificiu ca fiind, cu adevărat, al poporului, a fost în anul 1990, după abolirea regimului totalitar, moment în care clădirea și-a deschis ușile publicului larg. Lucrarea de față își propune analiza obiectivă a substratului de natură introspectivă, dar și modul în care visul unui dictator s-a reflectat în viața rutinară a bucureștenilor, această imagine demolând- pe lângă esența unui întreg cartier- rigorile urbanistice, dar și pe cele sociale, deopotrivă.

Între idealism și fanatism- marele plan

Încă din cele mai vechi timpuri, analiza psihologică a marilor personalități ale lumii era privită ca fiind un privilegiu pentru marele mase de oameni, acest aspect fiind dovedit, mai ales, după trecerea în neființă a respectivelor persoane întrucât regretul și setea de cunoaștere cântăresc mult mai greu decât gratitudinea. Având poibilitatea de a intra, figurativ vorbind, în mintea celor care îi conduc stârnea interesul populației, acest sentiment fiind augmentat în cazul conducătorilor de o anumita factură, respectiv dictatorii. În rândurile ce urmează, vom face cunoștință cu tiparul introspectiv al celui mai cunoscut conducător totalitar al României, Nicolae Ceaușescu, acest tipar fiind minat de-a lungul timpului prin prisma cultului personalității, dar și ca rezultat al represiunilor comuniste ce doreau a înfățișa omul ideal, privit ca cel mai iubit fiu al poporului.

Psihologic vorbind, Nicolae Ceaușescu era fervent absorbit de ideea de a apărea și statornici în istorie. Cultul personalității dezvoltat de acesta și obsesia propriei imagini- ca rezultat al atenției nemijlocite, dar nu și reale, autentice de care acesta beneficia- au constituit un cadru propice pentru derularea unor evenimente din perioada comunistă, acestea rămânând, adesea, incerte, inerte ori modificate discreționar după voința decidentului. Evident, tendințele pe care liderul le manifesta erau o vădită dovadă de megalomanie, aceasta fiind străină pentru societatea românească de la acea vreme, popor care a cunoscut perioade de echilibru și prosperitate în timpul monarhiei- cel puțin aparent.

Poate cea mai impunătoare proiectare a minții lui Ceaușescu este Casa Poporului, clădire care impresionează, dar atrage și sentimente de repulsie, concomitent. Colosalul edificiu este înscris și în Cartea Recordurilor; Acesta deține nu unul, ci trei recorduri mondiale: cea mai mare clădire administrativă, cea mai masivă și cea mai costisitoare. În plus, publicația Cartea Recordurilor Guinness înscrie construcția:” pe locul II în lume după Pentagon, cu o suprafață desfășurată de 330.000 metri pătrați și pe locul III ca volum, cu 2550000 metri cubi.” (Recordurilor, 2014) Cum era de așteptat, acesta nu a fost singurul obiectiv al guvernării ceaușiste, în rândul construcțiilor numărându-se și canalul Dunăre-Marea Neagră, portretizat fiind „Auschwitz-ul românesc” din cauza condițiilor atroce la care erau supuși muncitorii care lucrau, zi și noapte, la înfăptuirea unei alte dovezi de ineptie aparținătoare mult-iubitului conducător.

Din punctul meu de vedere, grandomania relevă chiar necesitatea liderului de a rămâne în istorie. Aș putea motiva această nevoie prin a face trimitere la faptul că Ceaușescu a stat, destul de mult timp, în umbra celui pe care l-a precedat, anume Gheorghe Gheorghiu Dej. Când, în final, a avut puterea discreționară în ale sale mâini, a dorit a arăta tuturor ce-i poate nutri mintea, mai ales că încărcătura afectivă, respectiv frustrarea, era uriașă. Remarcăm termenul de necesitate care nu poate avea, drept coeficient, meritocrația, fapt care conduce la concluzia conform căreia modul în care se va materializa această ferventă necesitate va leza așezări umane, stiluri de viață și destine, cu toate că tot ce va aștepta inițiatorul va fi un set de valori pentru care se considera mai mult decât demn: respect, considerație, adulație. Acesta va beneficia de astfel de considerente, însă ceea ce va face diferența dintre dezirabil și evitabil va fi lipsa echilibrului, având în vedere că nu se va opri doar la a râvni adulație, ci-și va dori ca țara să polarizeze în jurul existenței sale.

Conchid prin a spune că, în fond, Nicolae și soția sa, Elena erau, la origine, țărani din Oltenia, iar faptul că și-au construit un palat nu a reprezentat decât încercarea lor, cu orice chip, de a se lepăda de umilele rădăcini.

În plus, existența grandioasei clădiri, utopic denumită a poporului, poate fi privită ca fiind „gluma supremă despre oamenii de la țară care vor să se dea mari în sat cu ce case mari au ei.” (Ceallaigh, 2016) Această observație poate fi confirmată și de existența cartierelor-dormitor din București care găzduiau muncitorii convertiți, nemijlocit și de pe-o zi pe alta, în orășeni cu acte în regulă. Acestea ofereau aparența vieții la oraș pentru oameni complet străini acestui mediu.

Unanim valabil, toată țara trebuia să contribuie la construirea și amenajarea clădirii ce va avea să domnească peste București- vom vedea că nu una care să constituie motiv de mândrie-, pentru că acea Casa era “a Poporului”. Premisa general inoculată în mintea societală era aceea conform căreia românii pun piatra de temelie unei construcții pe care o ridicau pentru ei înșiși, dar nu era adevărat nici atunci, iar acum- cu atât mai puțin. Ipoteza plauzibilă este aceea cum că “beneficiarii direcți erau politicienii.”, după cum declara ghidul care îndrumă grupurile de vizitatori, an de an. (Cronicar, 2019) Ei bine, declarația acestui ghid validează faptul că gândirea de acum era împărtășită și de oamenii de atunci, doar că libertatea exprimării făcea marea diferență.

Un aspect mai puțin știut despre aspirațiile dictatorului român dezvăluie faptul că ambițiile personale ale sale nu erau relaționate doar cu schimbarea înfățișării capitalei și, implicit, a țării, ci se legau și de domenii mai mult sau mai puțin intangibile. Astfel, unul dintre idealurile lui Nicolae Ceaușescu a fost acela de a fi privit ca mare negociator internațional, distincție la care se adăuga și visul de a câștiga premiul Nobel pentru pace. Părerile sunt împărțite cu privire la utilitatea oferirii unui asemenea trofeu, la nivel simbolic. Cu toate acestea, premiul nu i-a fost acordat, nici chiar după ce s-a implicat în negocierile de pace dintre Egipt și Israel din anul 1977, fapt pentru care se spune că dorința se amplifică prin neîmplinire.

Cu toate că a sudat aparente prietenii cu lideri din toata lumea, chiar și cu cei din Orientul Mijlociu, cu scopul de “a se simți un jucător important pe scena politică mondială” (Ioanid, 2015), relevanța sa în plan politic nu a depășit, nici chiar după eforturile sale, anumite bariere conceptuale. Se poate afirma faptul că amalgamul său de realități nu era decât o iluzie alimentată constant de către cei pe care îi considera aliați. În acest sens, mai marii lumii i-au gădilat orgoliul, l-au plimbat cu caleașca – însuși indiciu al proeminenței în epoci de mult apuse- i-au dat câte medalii și câte titluri și-a dorit pentru a se simți “complet” în ochii societății, însă totul era un joc. Nu era decât un copil în haine de om mare, iar liderii străini și-au dat seama de acest detaliu. În opinia mea, faptul că el s-a luat în serios și și-a proiectat o imagine de lider uriaș ținea strict de natura proprie și de gradul de inteligență pe care-l poseda. Prin urmare, un astfel de sentiment de grandomanie este foarte ușor de alimentat și întreținut, asertivitatea sa fiind contextul perfect de aplicare a instrumentelor manipulative.

Pe măsură ce Casa Poporului lua amploare și căpăta însemnătate în ochii creatorului său, Ceaușescu cunoaște o fațadă mai puțin dezirabilă a procesului: declinul fizic și politic. E o cursă contracronometru căci se va dovedi că timpul este dușmanul cel mai mare al unui om de stat. Ca toți dictatorii obsedați de posteritate, personajul central al lucrării de față se întreba ce va

spune istoria despre el. “Se pare că ridicarea unei construcții gigant ar fi rețeta perfectă pentru a fi etern, cel puțin simbolic.” (Tănase S. , 2013)

Planul psihologic al dictatorului nostru este acutizat și de schimbările politico-strategice care se petrec în lume, schimbări care îi pot periclita ascensiunea, dar și viața, deopotrivă. Venirea lui Gorbaciov la putere în Uniunea Sovietică poate fi considerată ca fiind un prim cui bătut în coșciugul conducătorului român. Cu o credibilitate care se diminuează pe plan extern și cu o populație care începe a-i descoperi substraturile, Ceaușescu mai are un singur scop: să desăvârșească creionarea marelui său vis. E revanșa lui istorică. Autoritatea sa cunoaște o disoluție accelerată, iar sfârșitul puterii sale este iminent. El va fi în pământ, dar clădirea va domni peste București, atestând existența și veșnica prezență ale celui care a condus România între 1965 și 1989.

Legea, ca instrument favorabil visului

Arhitectura și contextul urbanistic ilustrează sau conturează, într-o importantă proporție, caracteristica esențială a poporului ce îi dă viață, ce îi dă vibrație și o definește. Așadar arhitectura veche și nouă, dar și construcțiile de urbanism sunt cu atât mai interesant de urmărit cu cât ele dezvăluie parcursul istoric al unui popor și ne lasă să intuim proprietățile interacțiunii sociale ale acestuia.

Pe durata întregii sale existențe, regimul comunist a reușit să își proiecteze mesajul politic pe fațada arhitecturii bucureștene. Arhitectura, văzută ca știința care se dedică proiectării clădirilor, fie că vorbim despre spații de locuit sau de cele de uz instituțional, nu putea să nu fie subordonată ideologiei sistemului totalitar comunist- exact ca alte domenii și ramuri științifice ori culturale-, rezultatul unui mod de gândire perfect definit prin formula orwelliană a dublului limbaj: diferența dintre discursul oficial și realitatea de fond care se ascundea în spatele acestuia.

În orice regim, spațiul construit este o vitrină a concepției despre putere, autoritate și guvernare. Piramidele Antichității, bisericile Evului Mediu, infrastructura modernității, toate poartă amprenta unui anumit mod de a vedea omul și lumea. În societățile libere, arhitectura nouă se adaptează celei vechi, păstrând identitatea localităților. Dar totalitarismele secolului XX au vrut să remodeleze omul și tot ce îl privește. În România, “comunismul a folosit intensiv arhitectura ca instrument de propagandă și control.” (Tănase E. V., 2019) La 30 de ani de la Revoluție, nu există încă o evaluare profesionistă a consecințelor.

Prin urbanizare și sistematizare urbană, România s-a ales cu zeci de orașe noi, multe altele cu populația mult sporită și cu un fond locativ nou, însă a pierdut o bună parte a fondului de locuințe existente în perioada interbelică, dintre care multe fiind clădiri de patrimoniu. Urbanizarea era socotită ca fiind un domeniu de interes de primă importanță pentru Partidul Comunist Român, respectiv o directă consecință a industrializării. Cea mai importantă consecință a urbanizării era reprezentată de centralizarea locuirii, proces care presupunea “gruparea populației în zone cu densitate mare, mai ales prin migrarea de la sat la oraș.” (Cucu, 1974)

Pentru o analiză mai profundă a ceea ce a însemnat propaganda sistematizării urbane din România, am ales a expune coordonatele unei perioade relativ scurte, respectiv anii 1970-1975.

Consider că aceasta este o perioadă de tranziție, perioadă în care legislația aferentă așa-zisei dezvoltări a orașelor a fost modificată considerabil. În linii mari, amintesc faptul că această legislație a permis debutul demolărilor de anvergură ce vor căpăta concretețe în următorul deceniu, mai cu seama reconstruirea, din temelii, a unor orașe, respectiv demararea programului de sistematizare a Bucureștiului. Urbanismul românesc postbelic a fost deosebit de dinamic. În perioada comunistă, în cadrul programelor centralizate de dezvoltare industrială și urbană, zeci de orașe au fost remodelate, reconstruite, parțial sau chiar integral. Politica urbană de tip socialist are la bază mai multe aspecte, pornind de la necesitatea regimului de a-și asigura masa proletară prin industrializarea forțată, trecând apoi prin ideologia locuirii la comun și ajungând la sistemele și metodele centralizate de planificare urbană. Totuși, „...reglementarea legislativă a urbanizării României s-a făcut pe parcurs, în funcție de necesități și de realitățile timpului.” (Ionescu C. , 1973)

Unele au fost legile și hotărârile după care se ghida fenomenul în primele două decenii ale regimului comunist, iar altele au fost cele din perioada ceaușistă. Inclusiv noțiunea de sistematizare urbană, definită mai sus, și-a schimbat înțelesul odată cu modificările legislative de după 1970. Amintim că sistematizarea nu a însemnat, în anii '50-'60, demolări masive și reconstrucția din temelii a orașelor, însă în anii '70-'80 termenul s-a referit în mod expres la punerea la pământ a unor cartiere întregi din toate orașele mari ale țării. Mai mult, conceptul, în sensul său larg, a însemnat demararea procesului de centralizare a lumii rurale, prin demolarea satelor și mutarea țăranilor cooperatiști în blocuri cu trei sau patru nivele.

Cea mai importantă perioadă, din punct de vedere legislativ pentru sistematizarea orașelor României a fost 1968-1974. Din acest punct de vedere, o putem considera un interval de tranziție, timp în care puterea politică a urmărit creșterea semnificativă a densității populației urbane și creșterea producției agricole. Cele două aspecte s-au tradus în admiterea înghesuirii noilor blocuri între cele existente, respectiv în stoparea extinderii orașelor, pentru economisirea terenurilor agricole. Anii 1970 debutau cu un ton schimbat în ceea ce privește urbanizarea. Reorientarea autorităților mai degrabă către reconstrucția, în adevăratul sens al cuvântului, a orașelor românești se datora atât epuizării suprafețelor libere din orașe, cât și dezvoltării ideii de economisire a terenurilor agricole pentru creșterea producției.

Cel mai important act normativ privitor la urbanizare și sistematizarea urbană este Legea nr. 58/1974 (Stat, 1975), cunoscută drept legea sistematizării orașelor. Din punctul meu de vedere, această denumire care, se pare, este mult mai accesibilă publicului, nu avea doar scopul facilitării unei înțelegeri, ci sublinia, subliminal, faptul că atenția și resursele erau orientate, mai mult, către dezvoltarea orașelor în detrimentul spațiului rural, dat fiind faptul că orașul era oglinda politicului. Prin această lege, erau puse în aplicare deciziile luate în cadrul Congresului al X-lea al PCR, respectiv la Conferința Națională din iunie 1972. Așa cum am anticipat, legea avea să stabilească modul de abordare a problemicii urbanismului românesc pentru următoarele două decenii.

Se poate considera că acest pachet legislativ a permis lui Nicolae Ceaușescu implicarea totală în fenomenul sistematizării țării. Conform legii, el devenea un factor decident, atât în aprobarea proiectelor de construcții, cât și în edificarea/demolarea clădirilor din afara perimetrului construibil al localităților. (Culiciu, 2016) Arhitecta Ana Maria Zahariade face o

comparație, din punctul de vedere al factorilor decidenți ai proiectelor de construcții, cu Hotărârea Consiliului de Miniștri din 1952, citată mai sus, opinând că aceasta din urmă oferea arhitecților un adevărat tărâm al libertății. Pachetul legislativ descris în articolul de față a permis numeroase abuzuri, plecând de la excesul de putere al forurilor decizionale (inclusiv N. Ceaușescu), până la abuzul echipelor designate evacuării cetățenilor din vechile case.¹ Au fost numeroase cazuri în care statul român i-a acționat în instanță (legea permițându-i acest lucru) pe cei ce nu acceptau demolarea propriei locuințe și mutarea într-un apartament. Aparent, nici regimul despăgubirilor nu era într-atât de just precum pretindea legea- o largă serie de pretexte pentru înfăptuirea marelui vis, acela de a reconstrui capitala pentru prim-cetățeanul său, fiul preaslăvit al națiunii.

Omul și pământul- pregătirea scenei

În anul 1971, după o vizită în Asia de Est care, drept obiectiv adiacent, a inclus și un mic sejur în Coreea de Nord, Nicolae Ceaușescu a decis că vrea, în țara sa, o proiectare a clădirii-simbol a capitalei Phenian, la București. Accentul pică pe verbul *vreau* pentru că, după cum știm cu toții, caracterul imperativ constituia una dintre modalitățile prin care voința conducătorului era satisfăcută. Acest vis presupunea existența unui oraș interzis oamenilor de rând, de unde liderul să poată cârmui țara, dar care să servească și ca domiciliu pentru acesta. Constat că această formulare poate părea bizară, doar că, pe lângă locuința proprie, Ceaușescu își imagina existența ca pe o onoare pe care orașul era mult prea diminuat semnificativ să o perceapă la adevărata-i prestanță. În consecință, acesta nu domnea doar peste proprietățile din locuința sa, ci și pe bunurile și, ulterior, viețile oamenilor care însuflețeau orașul.

Cutremurul din 1977 i-a dat ocazia mai mult decât potrivită pentru a începe demolările în zona cartierului Uranus, loc ales pe principiul conform căruia acesta se bucura de un risc seismic minim. Totuși, planul nu deborda de originalitate. S-a preluat o idee a regelui Carol al II-lea din 1935, în al cărui proiect era prevăzută construirea Camerei Deputaților pe Dealul Arsenalului. Acest proiect fusese conceput de cei mai mari arhitecți ai vremii. În 1938, s-a anunțat începerea demolărilor în vederea deschiderii acestui ax. A venit Al Doilea Război Mondial și lucrurile au rămas doar pe hârtie până în 1983, când a început construirea Casei Poporului. Proiectul câștigător pentru marele proiect care cuprindea Casa Poporului și Centrul Civic i-a fost atribuit arhitectului-șef Anca Petrescu, femeie pentru care aceasta a reprezentat oportunitatea ce avea să îi desăvârșească și completeze cariera. Petrescu a coordonat o echipă de circa șapte sute de arhitecți, în timp ce „numărul total de muncitori de pe șantier e estimat între 20 și 100.000., (Pelehatai, 2019) Evident, acest număr prezintă variații, însă nu întâmplătoare. După cum era de așteptat, unii muncitori au fost asasinați imediat după

¹ Cutremurul din 4 martie 1977 a provocat pierderi însemnate la nivelul țării: 1570 de morți și 11 300 de răniți. cele mai semnificative pagube s-au înregistrat în București, unde s-au prăbușit sau au fost avariate numeroase clădiri, între ele și blocuri de locuințe construite în ultimii ani. Tocmai pierderile materiale au determinat regândirea planului urbanistic pe de-antregul, respectiv reconsiderarea normelor minimale (seismice) de construcție a clădirilor noi. În acest context, al temerii privind înregistrarea de noi pagube în cazul unui nou seism, s-a declanșat procesul demolării tuturor construcțiilor considerate cu risc de prăbușire, dar a numeroase altele, lipsite de risc. A se vedea: *Istoria românilor*, p. 907.

finalizarea proiectului întrucât constituiau un pericol la adresa caracterului secret al subsolului edificiului măreț. Dar asta este o altă poveste cu o nuanță mai mult decât sumbră.

Inspirația a avut efecte și surse diverse, astfel că Nicolae Ceaușescu, călătorind mult, a făcut cunoștință cu o mare diversitate de stiluri și monstruoziități arhitecturale. Țin a menționa că alăturarea acestor doi termeni nu este întâmplătoare: stilul face referire la originalitatea unor construcții străine, iar gandomania își are specificul în tendința imitativă a unui conducător care era cât se poate de animat în cursa pentru popularitate. În aceeași ordine de idei, dacă el a fost la Moscova, câteva lucrări i-au atras atenția urmând ca, mai apoi, să-și dorească același tipar în propriul proiect. Totuși, era „pretențios, dacă nu chiar mofturos”, povestea Colonelul Mihai Bartoș¹, comandantul șantierului aferent mării Case.

Despre adevăratele proporții ale demolării cartierului, respectiv implementării planului zonal știm, de fapt, puține lucruri certe.

La cutremurul din 4 martie 1977 s-au prăbușit clădiri, majoritatea imobile vechi din partea centrală a orașului, construite înainte de 1940. Plecând de la necesitatea obiectivă a refacerii zonelor distruse și de la faptul că partea mai înaltă a orașului din dreapta Dâmboviței -cartierul Uranus- era mult mai sigură pentru construcțiile noi, Ceaușescu a hotărât să construiască un nou centru politico-administrativ în acea zonă. Inițial, proiectul prevedea aria cuprinsă între dealul Uranus și piața Unirii, dar cu timpul avea să se extindă și spre est, către Văcărești sau Dristor. Prin realizarea de construcții monumentale și spectacole grandioase se urmărea scoaterea în relief a puterii și solidarității mesajului politic oficial, la care se adăuga, evident, și preamărirea conducătorilor. Realizarea Casei Poporului și a ansamblurilor de blocuri de pe arterele nou apărute, dincolo de costurile colosale implicate, „...a marcat profund și ireversibil capitala.” (Ionescu A. , 2019) Fapt justificabil prin urmările de netăgăduit ale întregului proces, efecte pe care le voi dezvolta ulterior.

Cea mai cunoscută clădire a Bucureștiului se află în vârful unui mic deal din centrul orașului, și pare ghemuit în ciuda înălțimii sale de 84 de metri, din cauza lungimii și a lățimii. „Construcția depășește cu 2% volumul piramidei lui Keops din Egipt. De aceea poate fi considerată o lucrare faraonică: măsoară 270 m pe 240 m, 86 m înălțime, și 92 m sub pământ. Palatul Parlamentului, așa cum este numit acum, este un monument al nebuniei dictatorului care a fost executat înainte ca acesta să vadă construcția finalizată” (Walker, 2019), scria jurnalistul Shaun Walker în publicația The Guardian. Acest detaliu atestă că nu doar anvergura regimului comunist a atras atenția altor popoare, ci și faptul că esența conducătorului a stârnit multiple intrigi și controverse. Nebunia nu este interpretată ca un impuls spre a construi ceva revoluționar, ci se bazează, mai degrabă, pe ineptia unei persoane obsedate de putere care ajunge, în final, să fie victima propriei insuficiențe.

Așadar, aproximativ o cincime din oraș a fost demolată pentru a construi așa-numita Casă a Poporului, iar marele bulevard către palat este făcut, în mod intenționat, mai larg și mai lung decât Champs-Elysee-ul francez. Concluzionând, distrugerea cartierului Uranus poate fi catalogată ca fiind o crimă istorică. Societatea, în ansamblul ei, a pierdut ceva ce nu se pierde

¹ Informație preluată din articolul web, disponibil la <http://politici.weebly.com/turism/category/turism-bucuresti#>, link accesat la data de 21 aprilie 2020.

nici în războaie: știința de a trăi, așa cum a învățat-o prin istorie. Problema e că asemenea lucruri nu se pot recupera. Istoria nu poate fi derulată și trăită repetitiv, iar conformarea la noile tendințe ale traiului uzual nu pare a fi cea mai confortabilă opțiune.

Prejudiciul psihologic și societal

Urmările ridicării marelui edificiu nu pot fi doar de factură psiho-socială, acestea îmbrăcând și forme ceva mai tehnice. Astfel, cadastral vorbind, “Casa Poporului nu aparține nimănui”, notează publicația austriacă *Wirtschaftsblatt* (Ștefănescu, 2013). Poate România dispune de resurse financiare general vorbind, dar nu și suficiente pentru a-i face igiena și mentenanța uriașei construcții. De fapt, se preconizează că nici paza, în caz de prăbușire, nu îi poate fi asigurată, banii fiind o problemă. Această situație deloc confortabilă a stârnit divergențe și în scena politică, dat fiind faptul că, la un moment dat, însuși președintele Camerei Deputaților- din perioada 2012-2016- Valeriu Zgonea ar fi solicitat sprijin de la Bruxelles pentru a finanța reparațiile aferente clădirii. Se va dovedi că această acțiune nu poate fi întreprinsă întrucât, pur și simplu, Casa Poporului nu aparține nimănui. Nu există un plan cadastral corespunzător astfel că, în ciuda speculațiilor, ea nu aparține statului. În comunism, problema cadastrală nu era relevantă. Declinul cuplului dictatorial a surprins lucrările în stadiul de șantier, rămânând destul de mult timp așa. Nimeni nu a formalizat preluarea oficială a șantierului atunci când clădirea a fost gata, evident nici înscrierea în registrul cadastral necunoscând realitatea. În mod logic, putem conchide că marele palat funcționează, cumva, ilegal, respectiv în afara rigurilor urbanistice.

Cât despre dreptul la locuire, drept ce nu îi poate fi refuzat niciunui individ, ideea pe care statul o inocula în mintea populației era cât se poate de îndoielnică. Mai mult decât jumătate dintre locuințele din mediul urban, urmare directă a sistematizării, erau proprietatea statului. Ideea este, însă, formulată greșit întrucât, doar în aparență, era vorba de un fond locativ care să ia în calcul dezvoltarea firească, creșterea urbanismului sau, cu atât mai puțin, calitatea vieții. Acest amplu “proiect” era una dintre ideologiile regimului. Mai mult, prin construcția renumitelor cartiere-dormitor se urmărea formarea unei clase sociale direct subordonate, anume clasa muncitorească ce va avea să fie dependentă de spectrul circular casă-spital-școală. Este echivocă interpretarea cum că, în realitate, se construia. Doar se controla. Evident, se urmărea și o dislocare a relațiilor umane.

Ca participanți în cadrul unui interviu, parte a proiectului “Uranus Acum” ce avea, drept scop, analiza radiografiei locuirii din vechiul cartier Uranus, Mircea Stroe și Dumitru Belu, prieteni din copilărie, replicau autorităților de la acea vreme că: “Dacă tot ne demolați, măcar dați-ne împreună în același bloc sau măcar în același cartier.” Absolut, demersul tăierii legăturilor sociale era din ce în ce mai evident. Acest plan avea, drept justificare, teama “...ca nu cumva acești oameni, tocmai fiind atât de legați unii de alții, să nu cumva să facă vreo formă organizată de rezistență.” (Drăgan, 2020) Opinez că acești oameni mai aveau o singură alinare: relațiile sudate de-a lungul vremurilor însă, și acestea, ca toate celelalte, vor cunoaște disoluția permanentă.

Din punctul meu de vedere, regimul comunist nu era atât de puternic pe cât se pretindea. Dacă ar fi fost vorba de o putere exercitată în mod clasic, liderilor nu le-ar fi fost teamă de

mănunchiul social, respectiv de o eventuală răzvrătire a acestuia. Realitatea era alta- autoritatea regimului era constituită și alimentată de frica celor conduși, iar acest sentiment, când e împărtășit de un mare grup de oameni, devine mai puternic chiar și decât curajul. Când sistemul devine conștient de acest fapt, acționează în defensivă, însă nu este vorba de acel tip de defensivă caracteristic unui om integru, ci unul care dezvăluie și alte fațade ale brutalității.

Prin urmare, odată cadrul legal stabilit, în urma desființării Direcției Patrimoniului Cultural Național în anul 1977, perimetrul central al capitalei României, neatins chiar și în vremuri de război, începe a fi supus procesului de așa-zisa remodelare urbană.

Se poate concluziona că a existat o dimensiune clară a ceea ce urma să presupună pregătirea scenei; Avem de-a face, pe lângă demolările a cartiere întregi- cum ar fi Uranus-, și cu distrugerea deliberată a unor elemente de patrimoniu cultural, în special de factură religioasă, fiind cunoscut faptul că Ceaușescu era un ateu convins. Chiar și așa, vom vedea că acesta nu a fost singurul motiv. Un alt dușman al dictatorului pare să fi fost trecutul care-i știrbea notorietatea. Consider că el era obsedat de gândul de a lichida marile ctitorii ale celor dinaintea sa. Putem observa o puternică gelozie față de cei cărora istoria le-a validat existența prin biserici, case, nume de străzi. Acest detaliu nu pare a fi pe deplin inteligibil având în vedere că sălile marelui său vis poartă numele celor către care liderul își îndrepta antipatia seculară... Faptul că el însuși va ordona trecerea, sub lamele buldozerului, a Arhivelor statului, complexului Văcărești, a Spitalului Brâncovenesc, dar și a singurei ctitorii a lui Mihai Viteazul din București conturează frontul unei lupte ireversibile: răfuiala dictatorului cu memoria. Ar fi fost capabil să distrugă tot ce s-a făcut înainte de momentul în care a preluat el puterea- anul 1965. Straniu fapt este că Nicolae Ceaușescu se reitiera ca fiind cel care perpetuează tradițiile, istoria; Se imagina ca fiind chiar urmaș al conducătorilor definiți prin însăși noțiunea de glorie, pornind de la Decebal și până la Mihai Viteazul. Exaltarea virtuților poporului român avea să fie doar o iluzie. E un paradox inexplicabil; Înlocuirea obedienței față de Moscova cu naționalismul fervent era doar o dovadă de ipocrizie politică? Invidie față de marile personalități ale neamului sau o simplă manipulare de ordin politic a sentimentului identitar al românului- sentiment și așa lezat de-a lungul anilor- cu scopul de a legitima regimul?

Deși făcute la întâmplare, demolările urmau un parcurs accelerat. În decurs de o săptămână, anumite case, deja, nu mai existau. Reacțiile oamenilor erau dintre cele mai diverse. Unii priveau acest episod al vieții lor cu o demoralizantă exaltare, dureroasă naivitate: “Ne mutăm la bloc! Acolo n-o să mai tăiem lemne, n-o să mai cărăm apă.” (Pandele, 2018, p. 7) Aparență înșelătoare întru totul, consider eu. Poate și viața definită prin durere și trai asuprit poate favoriza o asemenea gândire, dar și lipsa de educație își are locul său în această ecuație. Unii dintre cei în cauză erau și foarte săraci, mulțumiți că se alegeau cu ceva de la demolarea unui palat de bogăți: un vas de WC, o ușă, un calorifer de valorificat la fier vechi. În ciuda acestui fapt, privirea împietrită era de necontestat. Cu inima înghețată, vedeau cum le este distrus cadrul uzual al vieții. Desigur, copiii își vedeau, în continuare, de-ale lor, jucându-se în ruinele caselor elegante, imagine vizuală care augmentează tragismul situației.

Au fost mulți cei care fie au murit în case, fie s-au sinucis. Dramele caselor au fost, uneori, și tragediile ireversibile ale celor care le-au locuit. Ca parte a proiectului “Uranus Acum” menționat mai sus, Crenguța Roșu amintește povestea unei familii care s-a sinucis în

momentul în care a primit ordinul de evacuare a casei pe care cheltuiseră agoniseala de-o viață. Înainte de demolare, s-a realizat un studiu minuțios cu scopul de a inventaria obiectele locatarilor. Comuniștii erau interesați în obiectele de feronerie, cu potențial valorificabil. Diverși privilegiați ai regimului deveneau proprietari legitimi ai obiectelor din acel vast ansamblu. Deci, atitudinea preferențială subjugă, vădit, empatia și omenia participanților la masacru. Coerciția nu debuta, direct, cu demolarea, ci cu avertismente la care oamenii răspundeau neputincioși. Uneori se și răzvrăteau. De exemplu, “unei doamne i s-a spus că șemineul ei va merge la tovarășul doctor Ionescu... era cu dedicație.” (Drăgan, 2020) Dacă nu voiau să plece din casă, li se tăiau gazele, apoi apa, lumina și, dacă nici așa nu obțineau rezultatul scontat, le scoteau acoperișul. În plan simbolic, acoperișul prezenta ideatica unui spațiu conservat, iar odată ce acesta dispărea, însăși omul era gol în fața lumii. Evident, umilința omului de rând își avea apogeul în privarea sa de dreptul de proprietate, acesta neavând voie să părăsească clădirea până nu preda cheile. Gestul prezenta o dublă valență: anularea demnității, dar și a senzației de stabilitate, atât emoțională, cât și locativă.

Concluzii

Implementarea unui act definit de ineptie și megalomanie, izvorât din frustrări și neajunsuri s-a fundamentat pe eradicarea, pentru veșnicie, a unor destine pecetluite de rocă exclusiv românească, motiv de mândrie pentru fostul nostru dictator. Viața și-a cunoscut disoluția, iar știința de a trăi și-a îmbrățișat, cu neputință, declinul. Așadar, „...atunci când s-a demolat, parcă s-a rupt ceva din noi. Aceasta a fost senzația. Am mai fost pe acolo în perioada aceasta, când ne-au pus să ne împrejmuim terenul recuperat, am revăzut și iarăși am avut un sentiment de strângere de inimă.” (Pandele, 2018, p. 15)

REFERINȚE:

1. Ceallaigh, P. Ó. (2016). *Orașul întrerupt*. Preluat de pe Decât O Revistă: <https://features.decatorevista.ro/orasul-interrupted>
2. Cronicar. (2019, August 9). *Cum se vorbește acum despre Ceaușescu la Casa Poporului*. Preluat de pe Romania Literară: <https://romanaliterara.com/2019/08/cum-se-vorbeste-acum-despre-ceausescu-la-casa-poporului/>
3. Cucu, V. (1974). Trăsăturile specifice procesului de urbanizare în România Socialistă. *Revista Economică nr. 9*, 12-17.
4. Culiciu, C. (2016). Legislația locativă a României- de la reconstrucție la demolări. *Buletinul Cercurilor Științifice Studențești nr. 22*, pg. 156-168.
5. Dimineață, r. E. (2017, Aprilie 26). *De 10 ani în Cartea Recordurilor. Istoria Palatului Parlamentului*. Preluat de pe Ediția de Dimineață: <https://editiadedimineata.ro/de-10-ani-in-carta-recordurilor-istoria-palatului-parlamentului/>
6. Drăgan, F. (2020, Ianuarie 17). *În cartierul Uranus nu s-au demolat doar niște case, ci și niște vieți*. Preluat de pe Newsweek: <https://newsweek.ro/interviuri/oana-suciu-in-cartierul-uranus-s-au-demolat-nu-numai-niste-case-ci-si-niste-vieti>

7. Ioanid, R. (2015). *Securitatea și Vânzarea Evreilor- Istoria acordurilor secrete dintre România și Israel*. București: Editura Polirom.
8. Ionescu, A. (2019, Octombrie 5). *Marile distrugerii și schimbări din București în ultimii ani de comunism*. Preluat de pe Dana Gonț: <https://www.danagont.ro/marile-distrugerii-si-schimbari-din-bucuresti-in-ultimii-ani-de-comunism-aurel-ionescu/>
9. Ionescu, C. (1973). *Omul, societatea, socialismul. Dinamica structurii sociale în România*. București: Editura Academiei RPR.
10. Pande, A. (2018). *Bucureștiul mutilat*. București: editura Humanitas.
11. Pelehatăi, I. (2019, Noiembrie 12). *Uranus atunci, Uranus acum: Răzbunarea fantomelor orașului*. Preluat de pe Scena 9: <https://www.scena9.ro/article/uranus-acum-expozitie-mnac-casa-poporului>
12. Recordurilor, C. (2014, Octombrie 6). Preluat de pe Cartea Recordurilor: <https://www.carterecordurilor.ro/cea-mai-mare-cladire-administrativa-din-lume/>
13. Stat, C. d. (1975). Legea 58/1974 privind sistematizarea teritoriului și localităților urbane și rurale. România: Serviciul Buletinului oficial și al publicațiilor legislative.
14. Ștefănescu, C. (2013, Octombrie 10). *Casa Poporului este a nimănui*. Preluat de pe DW- Made for minds: <https://www.dw.com/ro/casa-poporului-este-a-nim%C4%83nui/a-17147999>
15. Tănase, E. V. (2019, August 10). *Arhitectura ca unealtă de propagandă comunistă. Cum a fost mutilată fața României după model sovietic*. Preluat de pe Digi 24: <https://www.digi24.ro/special/campanii-digi24/1989-anul-care-a-schimb-lumea/arhitectura-ca-unealta-de-propaganda-comunista-cum-a-fost-mutilata-fata-romaniei-dupa-model-sovietic-1164771>
16. Tănase, S. (2013, Octombrie 31). *Arhitect Anca Petrescu din Casa Poporului*. Preluat de pe Deskreport by Stelian Tanase: <https://www.stelian-tanase.ro/arh-anca-petrescu-din-casa-poporului/>
17. Walker, S. (2019, Decembrie 22). *Romania comes to terms with monument to communism 30 years after Ceaușescu's death*. Preluat de pe The Guardian: <https://www.theguardian.com/world/2019/dec/22/romania-palace-of-the-parliament-communism-30-years-after-fall-nicolae-ceausescu-christmas-day>